

62. Tiistaina 8 päivänä lokakuuta 1991

kello 14

Päiväjärjestys

				S.
			Hallituksen esitys n:o 45	
			Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1	
Ilmoituksia				
Kolmas käsittely:		S.	6) Ehdotus laiksi vaarallisten jätteiden	
1) Ehdotus laiksi tullilain muuttami-			maan rajan ylittävien siirtojen ja käsit-	
sesta	1885		telyn valvontaa koskevan Baselin yleisso-	
			pimuksen eräiden määräysten hyväksymi-	1888
			sestä	
Hallituksen esitys n:o 33			Hallituksen esitys n:o 42	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23			Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3	
2) Ehdotus laiksi asuintalovarauksesta		„	7) Ehdotus laiksi jätehuoltolain muutta-	
verotuksessa annetun lain muuttamisesta			misesta	„
Hallituksen esitys n:o 63			Hallituksen esitys n:o 47	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24			Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4	
3) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun			Ensimmäinen käsittely:	
rakennusmaamaksusta annetun lain 15 §:n		„	8) Ehdotus laiksi yksilöiden suojelua	
muuttamisesta			henkilötietojen automaattisessa tietojen-	
			käsittelyssä koskevan yleissopimuksen	
Hallituksen esitys n:o 53			eräiden määräysten hyväksymisestä	1896
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2			Hallituksen esitys n:o 43	
Ainoa käsittely:			Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2	
4) Eduskunnan kirjaston kertomus			9) Ehdotus laiksi Tanskan, Suomen,	
vuodelta 1990	1888		Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanra-	
			jojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnetto-	
Mainittu kertomus (K 5)			muustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6			ympäristöön kohdistuvien vahinkojen es-	
Toinen käsittely:			tämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan	
5) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tehdyn			sopimuksen eräiden määräysten hyväksy-	
sveitsiläisten juustojen tuontia koskevan			misestä	1897
pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksy-			Hallituksen esitys n:o 48	
misestä		„	Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3	

	S.		S.
10) Ehdotus laiksi verohinnantaksojen lakkauttamisesta sekä niihin sisältyvien hintojen perusteella suoritettavien valtion menojen vakauttamisesta annetun lain kumoamisesta	1897	18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä laiksi öljyjättemaksusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE 74)	1930
Hallituksen esitys n:o 25 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2		19) Talousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä paineestialain muuttamisesta (HE 75)	„
11) Ehdotukset laiksi kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„	20) Talousvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä räjähdysvaarallista aineista annetun lain muuttamisesta (HE 76)	„
Hallituksen esitys n:o 44 Talousvaliokunnan mietintö n:o 9		—————	
Esitellään:		Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.	
		—————	
12) Hallituksen esitys n:o 98 muutoksista vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon	„	Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat E. Aho, Hautala, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Kemppainen, Lahtinen, Laurila, Lindroos, Malm, Markkula, Myller, O. Ojala, Perho-Santala, Ranta, Rauramo, E. Rehn, Rusanen, Siuruainen, Tennilä, Vehkaoja ja Viljamaa.	
13) Hallituksen esitys n:o 95 laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijeri-kohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain voimassaoloajan jatkamisesta	1929	Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Rusanen ja Malm.	
14) Hallituksen esitys n:o 96 laeiksi maaseutuelinkeinolain, porotalouslain, luontaiselinkeinolain ja kolttalain muuttamisesta	1930	—————	
15) Hallituksen esitys n:o 97 laiksi Valtion viljavarastosta annetun lain 7 ja 9 §:n muuttamisesta	„	Ilmoitusasiat:	
16) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi tilastokeskuksesta	„	Lomanpyynnöt	
Pöydällepanoa varten esitellään:		Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Malm, virkatehtävien vuoksi ed. E. Rehn ja yksityisasioiden vuoksi edustajat Hautala, Lahtinen, Markkula ja Rauramo, tämän kuun 11 päivään sairauden vuoksi ed. Viljamaa, virkatehtävien vuoksi ed. Juhantalo ja yksityisasioiden vuoksi ed. Lindroos, tämän kuun 17 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Järvilahti, Kemppainen ja Laurila sekä ensi marraskuun 3 päivään sairauden vuoksi ed. Vehkaoja.	
17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksen johdosta laiksi rehujen rasva- ja valkuaisverosta annetun lain muuttamisesta (HE 73)	„	—————	

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kulu- van lokakuun 4 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 103, 104, 106, 107, 109—111, 114—117 ja 124, jotka on nyt edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on, puhemiehelle osoitet- tuna, saapunut vastaus kirjalliseen kysymykseen n:o 204. Tämä kysymys vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotus laiksi tullilain muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 33
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi asuintalovarauksesta verotuk- sessa annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 63
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun rakennus- maamaksusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 53
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kuten jo toisessa käsittelyssä totesin, on hyvä, että rakennusmaamaksulaki jää tietyllä tavalla hetkeksi lepäämään. Mutta mielestäni hallituksen tulisi nyt käyttää aika hyväkseen ja tutkia vähän sitä, miten oikeudenmukaisesti laki on kohdellut mm. pääkaupunkiseudun pien- ja omakotitontin omistajia ja erityisesti ns. rintamatonttien omistajia. Laki on heitä kohtaan kovin haitallinen ja aiheuttanut kohtuuttomia taloudellisia rasitteita ja on myös omiaan jat- kossa niitä aiheuttamaan.

Tämän johdosta, herra puhemies, ehdotan, että lain perusteluissa lausutaan seuraavaa: ”Laki pääkaupunkiseudun rakennusmaamak- susta on nykyisessä muodossaan omiaan aiheut- tamaan ja on myös aiheuttanut kohtuuttomia taloudellisia rasitteita pien- ja omakotitonttien omistajille. Tästä syystä eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää lain tähän liittyvät epäkohdat sekä ryhtyy niiden vaatimiin toimenpiteisiin lain muuttamiseksi.”

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Haluan kannattaa ed. Aittoniemen ehdotusta.

Sitten teen ehdotuksen, joka on nimelläni jaettu edustajien pöydille, joka pitää sisällään linjanvedon siihen suuntaan, että täytyisi ennalta ehkäisevästi varautua tonttipulaan ja

käyttää myös niitä mahdollisuuksia, joita kunnilla tänä päivänä on tonttipulan torjumiseksi myös lunastuslaki huomioon ottaen.

Mielestäni nimelläni jaettu lausumaehdotus on myös epäluottamuslause erityisesti Espoon kaupungille ja sen harjoittamalle tonttipolitiikalle. Espoon kaupunki ei ole pystynyt antamaan tontteja aravarakentajille niin, että voitaisiin tänä vuonna jo torjua asuntopula rakentamalla aravavuokra-asuntoja tai aravaomistusasuntoja niiden valmiiden suunnitelmien mukaan, joita rakentajilla jo on.

Ehdotukseni kuuluu seuraavasti: ”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta toteaa, että pääkaupunkiseudulla on tonttipulaa, joka aiheutuu myös kuntien laiminlyönneistä maanhankinnassa. Siksi eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin aluevaihtojen toteuttamiseksi valtion ja kaupunkien välillä sekä toimii niin, että erityisesti Espoon kaupunki saadaan käyttämään hyväksi lunastuslain mahdollisuudet.”

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Ed. H a a v i s t o : Herra puhemies! Vaikka olen ed. Seppäsen ehdotuksen kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, että olisi ryhdyttävä aluevaihtoihin valtion ja kaupunkien välillä pääkaupunkiseudulla, pidän hieman ongelmallisena sitä, että eduskunta ottaisi kantaa yksittäisessä kunnassa tehtäviin päätöksiin, tässä tapauksessa Espoossa. Espoo ehkä tällaiset kannanotot kestää, mutta jos eduskunnan jyrällä täältä painetaan jonkin pienen kunnan asioita järjestykseen, mielestäni se on hieman arveluttavaa kuntien itsemääräämisoikeuden kannalta. Asia on hyvä, mutta itse ainakin tulen äänestämään tyhjää tässä kohdassa sen vuoksi, että en hyväksy ajatusta, että eduskunta paimentaa tällä tavalla yksityiskohtaisesti kuntia.

Ed. N i k u l a : Herra puhemies! Aivan niin kuin ed. Haavisto totesi, jos eduskunta hyväksyy tämän ed. Seppäsen ponsiehdotuksen, se ikään kuin asettuu toimimaan Espoon kaupunginvaltuustona, mikä ei ole kummallekaan toimijalle oikeastaan hyvä asia. Jos ed. Seppänen esittäisi tämän ponnien Espoon osalta Espoon kaupunginvaltuustossa, varmasti tukisin sitä. Hänen

pontensa alkuosa valtion maiden vaihdosta on myös hyvä, mutta kun mennään oikeastaan eduskunnan toimialueen ulkopuolelle, en valitettavasti voi tässä äänestyksessä tukea ed. Seppäsen lausumaehdotusta ja tulen ed. Haaviston tavoin äänestämään tyhjää näistä syistä.

Ed. S e p p ä n e n : Herra puhemies! Ed. Haavistolle haluan huomauttaa, että Espoo ei ole mikään pieni paikkakunta vaan pääkaupunkiseudulla yksi suurimmista kaupungeista siinä yhteydessä, jonka muodostavat kokonaisuus Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen. Jos Espoo ei tänä vuonna antanut yhtään tonttia rakentajien käyttöön vedoten tonttipulaansa, mielestäni vika on silloin Espoon kaupungissa. Kaikki muut pääkaupunkiseudun kunnat ovat pystyneet paremmin täyttämään tonttivajetta.

Minä en ymmärrä vihreitä, jotka uskovat voivansa kysymyksessä edetä vain markkinavoimien ehdoilla, vain gryndereiden ehdoilla, vain sillä tavalla, että rakennuttajat rakentavat maata. Täytyy myös kuntien pystyä turvaamaan rakentamiselle edellytyksiä, ja lunastuslaki tarjoaa siihen ihan riittäviä mahdollisuuksia, jos on poliittista halua.

Espooseen haluan kiinnittää huomiota erityisesti sen takia, että siellä ei ole ollut poliittista halua lunastaa maata yhdyskuntarakentamisen käyttöön. Tältä osin tietysti se yhteistyö, jota on perinteisesti harjoitettu kokoomuksen ja sosialidemokraattien kesken, näyttää nyt imaisevan mukaansa myös vihreät siltä osin, että ei olla valmiita yhteiskunnan toimenpitein auttamaan asuntopulaa.

Ed. S ä r k i j ä r v i : Herra puhemies! Tiedoksi ed. Seppäselle ja muillekin, että Espoossa on valmiiksi kaavoitettua asuntokerrosalaa 1,5 miljoonaa kerrosneliometriä eli yli 30 000 asukkaan asuttamista varten eli ei nyt ihan jäniksen selässä tässä mielessä olla. Jos katsotaan tilastoja, joista käy ilmi, kuinka paljon rahaa on käytetty pakkolunastuksiin Suomessa eri kunnissa, uskon, että Espoo on 1980-luvulla ollut tilaston kärjessä, ei siitä syystä, että maa-alueet olisivat olleet laajoja, vaan koska ne ovat kalliita. Mutta lunastusta on käytetty.

Kuten jo aikaisemmin totesin, Espoossa rakentajien kanssa on sovittu aluerakennussopimukset, tietyt aikataulut, joiden mukaan toteutetaan valtion lainoittamaa tuotantoa sekä kunnan että rakennuttajien omaan piikkiin.

Ed. U. Anttila: Herra puhemies! Kiinnitän ed. Seppäsen huomiota siihen tosiseikkaan, että kunnissa vallitsee itsehallinto. Mitä tulee vihreiden maapolitiikkaan, se on kaikissa pääkaupunkiseudun kunnissa ollut nimenomaan kuntien aktiivisen maapolitiikan kannalla. Toivoisin, että ed. Seppänen todella analysoisi tilanteen, mistä nyt ollaan tekemässä päätöstä ja missä kukin päätös tulisi tehdä. Siis todellakaan vihreät eivät vastusta kuntien aktiivista maapolitiikkaa ja sen yhdistämistä aktiiviseen asuntopolitiikkaan.

Ed. Haavisto: Herra puhemies! Vielä ed. Seppäselle: Voi olla, että Espoossa on puuttunut poliittista tahtoa lunastuslain käyttämiseen. Näin varmasti on ollut, mutta en vain usko, että sitä poliittista tahtoa luodaan eduskunnan ponsilla Espooseen. Kuten on mainittu, kuntien täytyy itse ongelmansa ratkaista. Espoota voidaan kritisoida ja täytyy kritisoida, mutta en usko, että sitä tällaisilla ponsilla saadaan aktiiviseen toimintaan.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen on varmasti oikeassa siinä, että Espoosta on puuttunut poliittista tahtoa aktiiviseen maapolitiikkaan. Se ei ole kuitenkaan puuttunut sen takia, etteivät vihreät olisi sitä tukeneet joissakin tapauksissa ehkä enemmän kuin vasemmistoliitto Espoossa. Meille vihreille on kuitenkin tärkeätä, että me teemme päätöksiä niillä foorumeilla, joille päätöksentekotoimivalta kuuluu. Toistan ed. Seppäselle ja kaikille muillekin, että tämä ei ole Espoon kaupunginvaltuusto vaan eduskunta.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Täällä vedotaan kunnalliseen itsehallintoon. Kyllähän eduskunta tekee jatkuvasti sellaisia päätöksiä, joilla yritetään vaikuttaa kunnalliseen itsehallintoon. Esimerkiksi terveyskeskusmaksu, joka täällä ollaan nyt säätämässä kunnallisiin terveyskeskuksiin, on valtiovallan suoranainen vaikutus kuntien talouteen ja kuntalaisten kukkaroon. Valtiovalta panee käteensä suoraan kuntalaisten kukkaroon. Tältä osin on hämmästyttävää, että nyt ollaan puolustamassa kunnallista itsehallintoa. Kun ruvetaan leikkaamaan, supistamaan, säästämään, ottamaan pois tai panemaan maksullisiksi, siinä tilanteessa samoja kunnallisen itsehallinnon rita-reita ei ole puolustamassa köyhää ja pientä ihmistä.

Haluaisin, että vihreät kiinnittäisivät huomiota myös näissä yhteyksissä kunnalliseen itsehallintoon ja siihen, millä tavalla valtio merkittäväällä tavalla rajoittaa kuntien vapaata päätöksentekomahdollisuutta sosiaalisissa kysymyksissä, pyrkii ohjailemaan ja saamaan kunnat toimimaan sillä tavalla kuin valtio haluaa. Tästä on aiheutunut kunnille erittäin suuria ongelmia. Toivoisin, että näkisitte tämän ongelman myös silloin, kun hallitus yrittää vaikuttaa näihin asioihin, ettekä puolustaisi kunnallista itsehallintoa vain silloin, kun maata pitäisi saada asumiskäyttöön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta toteaa, että pääkaupunkiseudulla on tonttipulaa, joka aiheutuu myös kuntien laiminlyönneistä maanhankinnassa. Siksi eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin aluevaihtojen toteuttamiseksi valtion ja kaupungin välillä sekä toimii niin, että erityisesti Espoon kaupunki saadaan käyttämään hyväksi lunastuslain mahdollisuudet.”

Ed. Aittoniemi ed. Seppäsen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Laki pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta on nykyisessä muodossaan omiaan aiheuttamaan ja on myös aiheuttanut kohtuuttomia taloudellisia rasitteita pien- ja omakotitonttien omistajille. Tästä syystä eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää lain tähän liittyvät epäkohdat sekä ryhtyy niiden vaatimiin toimenpiteisiin lain muuttamiseksi.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 56 ei-ääntä, 17 tyhjää; poissa 34. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1990

Ainoa käsittely
Mainittu kertomus (K 5)
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tehdyn sveitsiläisten juustojen tuontia koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 45
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 42
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 — 3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi jätehuoltolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 47
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ympäristöministeri Pietikäinen: Herra puhemies! Nyt eduskunnassa käsiteltävänä oleva lakikokonaisuus perustuu Baselissa vuoden 1989 maaliskuussa allekirjoitettuun kansainväliseen yleissopimukseen vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvonnasta. Tämän yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on estää vaarallisten jätteiden siirtäminen käsiteltäväksi sellaisiin maihin, joilla ei ole riittävän kehittyntä teknologia tällaisten jätteiden vaarattomaksi tekemiseksi.

Baselin yleissopimuksen voimaan saattaminen Suomessa on edellyttänyt myös jätehuoltolain muuttamista. Kun jätehuoltolain kokonaisuudistus on parhaillaan toimikunnan valmisteltavana, mistä tässä yhteydessä ajattelin muuta-

man sanan kertoa, on tässä vaiheessa katsottu tarkoituksenmukaiseksi esittää tehtäväksi lakiin vain ne muutokset, jotka sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi ovat olleet välttämättömiä.

Samanaikaisesti myös Euroopan yhteisö on uudistamassa jätehuoltoa koskevaa säännöstöään. Myös näiden uudistusten vaikutukset Suomessa otetaan huomioon jätehuoltolain kokonaisuudistuksessa.

Ehdotetun järjestelyn mukaan ongelmajätteiden osalta ympäristöministeriön päätöksellä määriteltäisiin ne jätteet, joita valvonta koskee. Näistä käytettäisiin nimitystä kansainvälisesti valvottavat jätteet. Niiden tuonnista, viennistä ja kauttakuljetuksesta tulisi edelleen tehdä ilmoitus viranomaisille. Ilmoitus tehtäisiin kuitenkin ympäristöministeriön sijasta vesi- ja ympäristöhallitukselle, koska yksittäisten asioiden toimeenpanoa halutaan delegoida tältä osin pois ministeriöstä. Asian kansainvälisen luonteen takia tehtävän hoito on kuitenkin pidettävä keskushallinnossa. Vesi- ja ympäristöhallitus voi siis asettaa kuljetukselle ehtoja tai kieltää kuljetuksen sen varmistamiseksi, että kuljetus täyttää lain ja yleissopimuksen vaatimukset.

Suomen kannalta tämä sopimus ei merkitse suurta muutosta jo noudatettuun käytäntöön. Meillä on myös useimpiin muihin maihin verrattuna huomattavan suuri omavaraisuus vaarallisten jätteiden käsittelyssä. Sopimuksen tavoitteenahan on, että jokaiseen maahan rakennettaisiin vaarallisille jätteille riittävät ja asianmukaiset käsittelymahdollisuudet. Tällöin jätteet voitaisiin ainakin pääosiltaan käsitellä siinä maassa, missä ne ovat syntyneet. Näin jätteiden kansainväliset siirrot voitaisiin supistaa mahdollisimman vähäisiksi ja vain niihin tapauksiin, joilla edistetään jätteiden hyötykäyttöä, jota on kansallisin sopimuksin ja käytännössä tarkoitus myös Suomen osalta jatkossa joustavoittaa.

Arvoisa puhemies! Viittasin jo edellä valmistella olevan jätehuoltolainsäädännön kokonaisuudistukseen, joka Suomessa toki on tarpeen. Oikeudellisen ohjauksen lisäksi ympäristöministeriössä valmistellaan jätehuollon uudistamista myös taloudellisen ja tiedollisen ohjauksen osalta kehittämällä uusia taloudellisen ohjauksen muotoja sekä kehittämällä jätehuollon tutkimusta, koulutusta, tiedotusta, valistusta ja muita alan tietoperustaa parantavia keinoja. Tarvittavista uudistuksista on valmisteilla ehdotus valtioneuvoston periaatepäätökseksi jätehuollon kehittämiseksi vuoteen 2000. Tämä ehdotus on

parhaillaan lausuntokierroksella, jonka jälkeen se on tarkoitus käsitellä valtioneuvostossa vielä loppuvuoden aikana. Periaatepäätösehdotuksen mukaan tämän vuosikymmenen jätehuollolle asetettaisiin seuraavat yleistavoitteet:

Jätteiden määrää pyritään vähentämään siten, että vuonna 2000 jätettä syntyisi vähemmän tai korkeintaan yhtä paljon kuin vuonna 1990.

Jätteiden haitallisuutta vähennettäisiin tunnistamalla sellaiset aineet ja tuotteet, joista jätteenä aiheutuu haittaa tai vaaraa terveydelle ja ympäristölle taikka huomattavia vaikeuksia jätehuollolle rajoittamalla tällaisten aineiden ja tuotteiden käyttöä ja poistamalla niitä kokonaan käytöstä.

Jätteitä kierrätetään tai hyödynnetään muulla tavoin siinä määrin kuin se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista. Yhdyskuntajätteen hyödyntämiselle luodaan sellaiset edellytykset, että vuoteen 2000 mennessä saadaan vähintään puolet vuosittain hyödynnetyksi.

Jätteet, joita ei voida hyödyntää, varastoidaan, tehdään vaarattomiksi tai käsitellään muutoin siten, ettei niistä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Ongelmajätteiden asianmukainen käsittely järjestetään kaikilta osin vuoteen 1995 mennessä.

Näiden periaatteiden pohjalta jätehuollon lainsäädäntö on tarkoitus uudistaa siten, että se on kaikilta osin edellä mainittujen yhteistavoitteiden mukainen ja seuraa mahdollisimman hyvin alan kansainvälistä, erityisesti Euroopan yhteisössä tapahtuvaa kehitystä. Tämän mukaisesti lainsäädännön uudistamista valmistelevaan asetetun toimikunnan on toimeksiantonsa mukaisesti sisällytettävä ehdotukseensa:

säännökset jätteiden syntymisen ehkäisemisestä ja niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä samoin kuin

säännökset parhaan taloudellisesti käyttökelpoisen tekniikan käyttämisestä,

nykyistä täsmällisemmät säännökset jätteistä ja niiden hyödyntämisestä sekä

jätehuoltovelvollisista ja jätehuoltoon osallistuvien vastuusuhteista,

nykyistä täsmällisemmät tai uudet säännökset kuntien velvollisuuksista jätehuollosta sekä

säännökset jätehuollon suunnittelusta, alueellisesta yhteistyöstä ja kuntien ja valtion jätehuoltotehtävien rahoituksesta,

riittävän laajat valtuussäännökset antaa aineita, tuotteita, pakkauksia ja jätteitä koskevia yleisiä määräyksiä jätteiden määrän ja haitalli-

suuden vähentämiseksi, jätteiden hyödyntämisen edistämiseksi ja jätehuollon järjestämiseksi sekä

muutkin säännökset, jotka ovat tarpeen Euroopan talousalueeseen liittyvien tai muiden jätehuoltoa koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi.

Toimikunnan työn aikataulu on sidoksissa Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen aikatauluun siten, että tarvittavan lakiehdotuksen on oltava valmiina maaliskuun 1992 ja aseusehdotuksen syyskuun loppuun mennessä.

Arvoisa puhemies! Jätehuollon osa-alueella kansainvälinen ja Euroopan laajuinen kehitys, kansalaisten asettamat vaatimukset ja tieto ympäristön sietokyvystä ovat edistymässä selkeää vauhtia, että meidän Suomessa on syytä astua jätehuollon kokonaisajattelussa ja -uudistuksessa reipas askel ja meillä on oltava myös valmiutta tarkastella nytkin tehtyjä suunnitelmia ja niiden uudistamista ympäristön kannalta keskeisempään ja entistä enemmän kierrätykseen perustuvaan suuntaan myös jatkossa.

Ed. Rusanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kun arvoisa ministeri Pietikäinen nousi puhujakrokkeelle tässä yhteydessä ja ilmoitti eräitä keskeisiä tavoitteita tälle vuosikymmenelle liittyen jätehuoltoon, oli varsin suuret odotukset tuon ilmoituksen sisällöstä. Jos oikein kuulin, ministeri asetti tavoitteeksi, että kierrätyksen osalta päästäisiin noin puolen jätteistä kierrätykseen vuoteen 2000 mennessä. Hän lisäksi vertaili tätä tavoitetasoa hyvään olikohan se eurooppalaiseen tavoitetasoon.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, on syytä kiinnittää huomiota siihen, mitä tänä vuonna näissä asioissa Euroopassa on tapahtunut.

Ensinnäkin mitä tulee yhdistyneeseen Saksaan, siellä on saatu aikaiseksi siinä tilanteessa, kun on ollut jo yli 50 prosentin kierrätystaso, siis se on jo saavutettu taso, pakkausasetus, joka velvoittaa kaupan ottamaan pakkausmateriaalit takaisin ja edelleen tehtaat ottamaan pakkausmateriaalit takaisin kaupasta. Edelleen on asetettu tavoitteeksi, että pakkausmateriaalit ovat kompostointi- ja/tai kierrätyskelpoisia. Kysymys on siis varsin suuresta muutoksesta aikaisem-

paan tilanteessa, jossa kierrätystaso on jo ylittänyt 50 prosenttia eli sen tavoitetason, jonka arvoisa ministeri asetti meille vuoteen 2000 mennessä.

Mitä on tapahtunut eräissä muissa Euroopan maissa? Tanskassa asiaa käsiteltiin tänä vuonna valtiopäivillä. Siellä asetettiin tavoitteeksi 48 prosenttia vuoteen 1994 mennessä. Norjassa asiaa käsiteltiin valtiopäivillä tänä vuonna. Siellä tavoitetaso asetettiin hiukan alhaisemmaksi kuin Tanskassa. Perusteeksi löydettiin se, että Norja on varsin vuoristoinen maa, joten tästä syystä ei pystytä pääsemään tuolla aikataululla Tanskan asettamaan tavoitetasoon. Ruotsin valtiopäivät käsitelivät samaa asiaa. Siellä päädyttiin vuoteen 94 mennessä samaan tavoitetasoon kuin Tanskassa. Edelleen päätettiin siitä, mikä on mielestäni hyvin fundamentaalinen ratkaisu, että annetaan kunnille oikeus velvoittaa jätteitä tuotavat lajittelemaan hyötyjätteet jätteiden syntypaikalla. Sehän merkitsee sitä, että koko perusrakenne, jos sitä halutaan käyttää, on kunnossa kaikissa tilanteissa. Tällainen valtuus- tai velvoittavuuslaki pitäisi Suomessakin saada ehdottomasti voimaan.

Ruotsissa päästiin siihen, että pcb-muoveista luovutaan kokonaan. Edelleen pystyttiin lainsäädännöllä määrittelemään se, mikä on pakkausissa kestohyödyke, siis toisaalta on kierrätettävät ja kompostoitavat, toisaalta kestohyödykkeet. Muun muassa lasipulloille asetettiin vaatimus, että niiden tulee kestää vähintään 20 käyttökertaa. Näin yksityiskohtaisesti siis Ruotsissa on pystytty etenemään viime aikoina.

Odotin myös, arvoisa puhemies, ministeriltä ilmoitusta siitä, että nyt vihdoin ollaan muuttamassa jätehuoltolain 24 §:ää, joka tarkoittaisi sisällöltään oikein olevana sitä, että ongelmajätteeksi tulkitaan myös jäte, joka määrältään on ongelmallinen yhteiskunnassa. Edellinen eduskunta ei tähän ratkaisuun pystynyt. Se miltei onnistui jätehuoltolain 24 §:n muuttamisessa, mutta ei aivan, johtuen siitä, että täältä löytyi Teollisuuden Keskusliiton myötäilijöitä sopivasti niin, että viime hetkessä asia keikahti päälle.

Edelleen minä odotin arvoisalta ministeriltä ilmoitusta siitä, että meillä kierrätys järjestetään valtakunnallisella tasolla todella hyvin. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että Ovako otetaan valtion haltuun, koska se on eräs fundamentaalinen tukipilari sille, että raudan kierrätys toimii kaikissa olosuhteissa.

Edelleen minä odotin ilmoitusta siitä, millä

tavalla kaikki tämä kustannetaan, mikä tarkoittaa sitä, että jätemaksut tulisivat edes lähestulkoon sille tasolle kuin ne ovat nykyisessä yhdistyneessä Saksassa.

Ed. **Stenius-Kaukonen**: Herra puhemies! Ministeri Pietikäisen kannanottoon, että ympäristönsuojelu on yhteiskuntapolitiikan lohko, jonka kehittämisessä ei ole varaa tinkiä edes taloudellisesti vaikeina aikoina, on erittäin tärkeä kannanotto, jota me lämpimästi tuemme. Ministeri ansaitsee kiitoksen, kun hän ennakkoon informoi eduskuntaa siitä, minkälaisia suunnitelmia hallituksella on lainsäädännön korjaamiseksi. Ed. Pulliainen osaltaan jo kritikoijaksi toi näkemyksiä siitä, mitä hän jäi vielä ministeriltä kaipaamaan.

Ennen kuin lainsäädäntöä on aikaansaatu, voidaan yleisillä ohjeilla ja ministeriön kannanotoilla asiaa edistää.

Tässä yhteydessä toisin itse esille erään pienen esimerkin. Eräs valistunut kansalainen kyseli juuri viikonloppuna, mitä voitaisiin tehdä sille, että kun esimerkiksi messuja rakennetaan ja käytetään valtava määrä uutta lautatavaraa ja kun messut päättyvät, niin kaikki rakenteet revitään alas ja viedään kaatopaikalle. Eikö tällaisia asioita voitaisi yksinkertaisesti järjestää niin, että jos ei tälle laudalle mitään muuta käyttöä keksitä, voitaisiinkin se ainakin polttaa.

Kierrätykseen ja jätteen uudelleenkäyttöön liittyvät kysymykset ovat hyvin käytännöllisiä. Pienillä askelilla voidaan saada suuria tuloksia, kun kaikki lasketaan yhteen, eli pienetkin asiat pitäisi hoitaa.

Ed. **Haavisto**: Arvoisa puhemies! Oli kiinnostavaa kuulla ministeri Pietikäiseltä tulevaisuuden suuntalinjoja. Toivottavasti Suomesakin päästään jätehuollossa pian siihen suuntaan, johon esimerkiksi Saksa on kulkenut pakkausten ja kauppiaiden vastuun osalta.

Kiinnittäisin huomiota vähän isompaan jätehuolto-ongelmaan, josta harvoin puhutaan ja joka koskee Suomea. Kun esitys koskee maan rajojen yli kulkevia jätteitä, niin niistä varmasti vaarallisimpaan luokkaan kuuluvat korkea-aktiiviset ydinjätteet, joista tänä päivänä Loviisan voimalan jätteet toimitetaan yhä Neuvostoliittoon: Venäjälle Tsheljabinskiin. On tiedossa, että sikäläiset kansalaisliikkeet, ympäristöliikkeet, luonnonsuojelijat suhtautuvat hyvin kriittisesti tämän tyyppiseen jätteiden dumpaukseen,

jota tapahtuu, eli muista maista tuodaan jätteitä, joista heidän oma maansa välttämättä ei pysty huolehtimaan.

Olisin mielelläni kuullut ministeri Pietikäisen ja hallituksen käsityksiä siitä, miten tulevaisuudessa aiotaan hoitaa Loviisan korkea-aktiiviset ydinjätteet, ja katsotaanko, että tilanne Tsheljabinskissa on niin tyydyttävä, että sinne voidaan edelleen suomalaisia korkea-aktiivisia jätteitä toimittaa.

Ed. **Palohelmi**: Herra puhemies! Ennen kuin ministeri Pietikäinen vastaa edellä esitettyihin kysymyksiin, haluan esittää vielä pari lisäkysymystä, joihin odotan vastausta samalla kertaa.

Jätehuolto sinänsä on osa vain suuremmasta kokonaisuudesta, kierrätyksestä kaiken kaikkiaan. Kierrätys ei ole kunnossa ennen kuin siinä vaiheessa, jolloin energialähteet ovat uusiutuvia ja saasteettomia ja materiaalin kierrätys tapahtuu niin, että kaikki jätteenä tuotannosta tuleva materiaali käytetään uudelleen tuotannon raaka-aineena. Tämä merkitsee sitä, että jätehuoltoon ei pidä ryhtyä vasta tuotantovaiheessa, vaan jo tuotteitten suunnitteluvaiheessa. Tuotteet pitää suunnitella sillä tavoin, että kaikki tuotteen osat ovat aikanaan kierrätettäviä.

Kun ministeri Pietikäinen vastaa edellä esitettyihin kysymyksiin, haluaisin kuulla samalla vastauksen siihen, missä aikataulussa ministeri arvelee Suomessa päästävän sen tyyppiseen tuotantokoneistoon, jossa kierrätys olisi mahdollisimman täydellinen eli käytettäisiin uusiutuvaa, saasteetonta energiaa ja jätteet kokonaisuudessaan käytettäisiin tuotannon raaka-aineeksi uudelleen.

Ed. **Savolainen**: Herra puhemies! Tiedustelin ministeri Pietikäisen näkemystä nykyisestä maan rajoja ylittävästä ongelmajätetilanteesta ja kohdistan tämän erityisesti sellaiseen näkemykseen, jossa meille tuodaan esimerkiksi sveitsiläisen lääketeollisuuden vaikeita ongelmajätteitä tänne käsiteltäväksi. Onko mahdollista, että tällainen bisnesajattelu innostaa meillä tuomaan tänne sellaisia jätteitä, joita meillä ei välttämättä tarvitsisi käsitellä? Mutta kun Sveitsi tietysti on rikas maa maksamaan, niin onko tässä sellainen vaara, että bisnesajattelu tuottaa meille ylimääräistä jättekäsittelyä?

Ed. **Kekkonen**: Herra puhemies! Ed. Haavisto viittasi Tsheljabinskiin ja sen mahdol-

liseen turvallisuuteen ydinjätteitten käsittelymielessä.

Herra puhemies! Kun energianeuvoston strategiajaosto on pohtinut Suomen energiastategiaa, se on hyvin perusteellisesti joutunut tutustumaan myös tähän Tsheljabinsk-asiaan. Asian tuntijat vakuuttavat, että Tsheljabinsk on niin turvallinen paikka kuin mahdollista on olla, kun kysymys on ydinjätteestä, sinänsä vaarallisesta asiasta.

Herra puhemies! Kun ministeri on paikalla ja hänelle on esitetty kysymyksiä, niin samainen neuvoston jaosto suosittaa noin kymmenkertaisamista niihin varoihin, joilla tutkitaan uusia energiatekniikoita säästävissä mielessä. Kysyinkin todella arvoisalta ministeriltä: Näkeekö hän mahdolliseksi, että valtiolta riittäisi varoja näinkin suureen panostukseen lopputuloksen kannalta koko Suomelle olennaisen tärkeässä tärkeässä asiassa?

Ympäristöministeri Pietikäinen: Arvoisa puhemies! Olen erittäin ilahtunut siitä mielenkiinnosta, jota jätehuoltoaihe eduskunnassa on herättänyt. Katsoin tarpeelliseksi jo tässä vaiheessa vaikkakin pintapuolisesti, niin kuin puheenvuorosta kuuli, tuoda joka tapauksessa eduskunnan tietoon sen, että kokonaisuudistusta ollaan valmistelemassa, ja kuvata niitä päälinjoja, joiden pohjalta sitä ollaan tekemässä.

Kysehän on todella laajasta kokonaisuudistuksesta, joka, kuten täällä aivan oikein on todettu, ei kosketa vain sitä, miten me hoidamme niitä materiaaleja, jotka ovat jo muodostuneet orgaaniseksi tai epäorgaaniseksi jätteeksi, vaan kyse on paljon laajemmasta kokonaisuudesta, jossa energian hinnalla, taloudellisilla ohjaukeinoilla ja myös kokonaisvaltaisella ajattelulla pitää pyrkiä siihen, että jätteiden kokonaismäärä, jätteen syntyminen, vähenee. Tämä tarkoittaa juuri sitä, kuinka paljon energiaa tai raakaaineita tuotteiden tuottamiseen käytetään, kuinka paljon käytetään voimavaroja niiden pakkaamiseen ja tämän tyyppisiin kysymyksiin. Tämä on myös jätehuollon uudistamisen ja jätehuoltoajattelun ydin.

Sen vuoksi, kun puhutaan energiakysymyksestä, sekä tutkimuspuolesta että energian kokonaiskulutuksesta, näen kyllä mahdollisena, että Suomi suuntaa ja sillä on oltava varaa suunnata energian käytön hyötysuhteen parantamiseen tähtäävään tutkimukseen, erilaisten energian tuotantovaihtoehtojen tutkimukseen ja energian tuotannosta syntyvien ongelmien vähentämiseen

liittyvään tutkimukseen. Meillä ei oikeastaan ole muuta vaihtoehtoa, jos haluamme puhua kestävästä kehityksestä tai Suomen hyvinvoinnista. Saman tyyppisiä kustannuksia sekä suorassa energian kulutusmäärässä että sen haittavaikutuksissa koituu joka tapauksessa kansantaloudelle ja valtiolle jatkuvasta, hillitsemättömästä energian kulutuksen kasvusta, joten tässä ollaan aivan olennaisessa kysymyksessä.

Semmoinen perusajatus, jonka täytyy heijastua myös koko jätehuollon uudistamisessa, on periaate tuottajavastuusta, joka on myös omiaan pienentämään jätteiden määrää ja hyvin tehokkaalla tapaa myös vauhdittamaan kierrätys- ja uudelleenkäyttömahdollisuuksia. Ajattelun tulee olla se, että tuottaja vastaa synnyttämästään tuotteesta sen koko elinkaaren ajan, valmistuspisteestä loppupisteeseen asti, kun aine palautuu jätteeksi. Sen toteuttamiseen on erilaisia tapoja.

Yksi hyvin mielenkiintoinen ajattelumalli on Saksassa toteutettu pakkausasetus, joka tulee siellä laajenemaan kodinkoneisiin ja jatkossa todennäköisesti kaikkiin tuotteisiin, eli ajatus siitä, että luodaan kaksisuuntainen materiaali-virta. Tällä hetkellä materiaali-virta toimii meillä tuottajalta kuluttajalle ja raha toimii tässä välityksessä prosessina. Yhtä hyvin on ajateltavissa, että välityskanava toimii toisinpäin, kuluttajalta takaisin tuottajalle, ja myös rahaa käytetään siinä panttimuodossa kannustimena ja välineenä.

Miten se on käytännössä parasta esimerkiksi eri alueilla Suomessa toteuttaa, on asia, josta on syytä laajasti keskustella eri intressitahojen kanssa, koska osa Suomesta on aika harvaan asuttua. Voidaan kysyä, onko paras tapa hoitaa asia niillä alueilla kaupan ketjun kautta vai onko löydettävissä muita keinoja, mutta tämä on peruseriaate.

Kun täällä perättiin tiukempia tavoitteita, jätteiden kokonaismäärän pieneminen on aivan selkeä tavoite. Päästäänkö siihen, että kymmenessä vuodessa olemme selkeästi pienemmässä jätteiden määrässä, ja mikä on se aikataulu, millä pääsisimme sellaiseen yhteiskuntaan, jossa ei synny jätteitä ollenkaan tai syntyy hyvin minimaalisesti, riippuu hyvin pitkälle siitä, kuinka laaja yhteinen tahto yhteiskunnassa on niitä päätöksiä toteuttaa. Jos toisaalta saamme jätehuollon kokonaisuudistuksen lainsäädännön yhteydessä sen tyyppisiä säädöksiä aikaan ja toisaalta saamme aktivoitua eri kansalaisjärjestöjä, kuntia, tuottajia, kuluttajia tähän toimintaan mukaan, toteuttaminen on huomattavasti

helpompaa. Kun näitä määriä on ollut myös muualla päin maailmaa mahdollista aika radikaalisti vähentää, en näe, että meilläkään olisi mikään mahdollisuus vuoteen 2000 mennessä ja sen jälkeen päästä yli 50 prosentin kierrätystason esimerkiksi, johon tässä viitattiin. Se on toimikunnalle tällä hetkellä annettu velvoite-taso.

Viittasin jo puheenvuorossani siihen, että meillä on vaatimusten ja ympäristötietouden muuttuessa oltava valmius tarkistaa myös tavoitetasoja ja valmius myös niiden tiukentamiseen. Sinänsä esimerkiksi Saksan pakkausasetus ei vielä pienennä kokonaisjättemäärää tai ei ole varmuutta siitä, toimiiko se tällä tavalla.

Täällä oli kommentteja Ovakon osalta. En tiedä, onko Ovakon valtion haltuun ottaminen olennainen ratkaisu. Olennaista on säilyttää meillä romuautojen keräily ja niiden romutus- ja hyötykäyttöprosessi. Tällä hetkellä on työryhmä selvittämässä tilannetta. Ovakon tilanne on vielä melko epävarma ja epäselvä myös siltä osin, tuleeko se jatkamaan toimintaansa vai ei. On olemassa selkeä vastuu ja halu, että tämä kysymys hoidetaan jollakin tavalla. Meillä ei ole varaa jättää romuautohuoltoamme hoitamatta. Siihen on myös muita keinoja ja muita toimia, joita harkitaan.

Siihen vielä yleisestä jätehuoltopuolesta viittaisin, että ongelmana on, että koko meidän kulttuurimme ja toimintamme perustuu aika pitkälle kertakäyttökulttuuriin. Todellakin, ennen kuin puutumme asennepuoleen ja ennen kuin kuluttajat myös itse hyvin aktiivisesti toimivat hallinnon ohella tässä prosessissa, ei jätteiden kokonaisuutensa saada olennaisesti pienene-mään. Siksi pidänkin kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen omatoimisuutta ja aktiivisuutta tässä hyvin tärkeänä.

Täällä oli kaksi kysymystä. Toinen kohdistui ydinjätteeseen. Tällä hetkellä ei ole päätöksiä tai päätösesityksiä korkea-aktiivisten ydinjätteiden osalta. Matala-aktiivisten ydinjätteiden osalta mm. ympäristöministeriössä on ollut lausunnotta anomus niiden sijoittamisesta suomalaiseseen kallioperään. Ympäristöministeriö on tähän varauksin antanut myönteisen lausunnon toden, että anomus täyttää tämänhetkiset lainsäädännön normit, mutta että tämä ei poista veloitetta jatkuvasti seurata alan kehitystä ja pyrkiä löytämään uusia parempia ratkaisuja. Siksi lupaa ehdotetaankin määräaikaiseksi. Periaatteenä tässä kysymyksessä on se, että jos me käytämme ydinvoimaa ja haluamme siitä myös itsellem-

me mahdollisen taloudellisen hyödyn, meidän on myös kannettava vastuu sen seurauksista, mikä tarkoittaa sitä, että meidän on kannettava itse vastuu ydinjätteistä. Silloin hyvä kysymys on: Ne meistä, jotka eivät haluaisi omien kuntienssa alueelle tai läheisyyteensä ydinjätteitä, voivat kyllä harkita myös omaa suhtautumistaan ydinvoimaan.

Sitten kysymykseen ongelmajätteistä ja lääkkeiden tuonnista Sveitsistä. Ennen Baselin sopimuksen syntymistä ja sen muuttumista lainsäädännöksi eri valtioissa tilanne on ollut melko pitkälle säätelemätön ja ongelma on ollut nimenomaan kehitysmaihin ja entisiin Itä-Euroopan maihin vietävät ongelmajätteet, joilla ei ole ollut asianmukaista käsittelyä toisessa päässä. Tämä mahdollistaa hyvin tarkan ja tiukan laadullisen valvonnan alla sekä taloudellisuuteen perustuvan hyötykäytön ja siihen perustuvat kuljetukset että myös ongelmajätteen kuljettamisen siinä tapauksessa, että siinä maassa, josta ongelmajätteet lähetetään, ei ole itsellä mahdollisuuksia ongelmajätteiden käsittelemiseen. Perusteena on juuri se, että on parempi, että ne käsitellään jossakin asianmukaisesti, kuin se, että ne jätettäisiin kokonaan käsittelemättä. Tämän periaatteen mukaisesti lääkkeiden tuominen ja käsittelemisen Suomessa on mahdollista.

Arvoisa puhemies! Vielä kertaalleen: Olen ilahtunut aktiivisesta keskustelusta ja toivon sen myös niin valtiopäivillä kuin muutenkin suomalaisessa yhteiskunnassa jatkuvan yhtä aktiivisena ja vaativana, niin että kykenemme myös näissä uudistuksissa etenemään kansainvälistä tahtia ja tämänkin kysymyksen Suomen ympäristöpolitiikassa hoitamaan kuntoon. Mitä mm. tulee tavoitteisiin: jätteiden kokonaisuutensa tai kierrätystasoon, niihin eduskunnalla on oma lisäpanoksensa toki annettavissa silloin, kun jätehuollon kokonaisuudistus ja siihen perustuva lainsäädäntö tulevat valtiopäivien käsiteltäviksi.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Olen hyvin iloinen, että arvoisa ministeri on katsonut aiheelliseksi juuri tässä vaiheessa virittää näin tärkeän keskustelun eduskunnassa. En voi olla jatkamatta keskustelua muutamalla havainnolla.

Ensinnäkin hän esittää tietyn aikataulun omalle hallitukselleen toimia varten ja samalla eduskunnalle asioitten hoitamiseksi. Olisin kiinnittänyt huomiota siihen, että meillä on nyt yhdistyneessä Saksassa ja muissa Pohjoismaissa täysin valmiina oleva lainsäädäntö tämän laatui-

sia asioita varten. Se olisi hyvä kääntää Suomen kahdelle viralliselle kielelle niin, että kaikki voisivat siihen tutustua. Minä olen hyvin vakuuttunut näihin asioihin joksinkin hyvin perehtyneenä, että siinä on kutakuinkin valmis malli, jonka mukaan voisimme edetä.

Tähän liittyy yksi hyvin merkittävä asia. Arvoisa ministeri puhui taloudellisesta ulottuvuudesta tässä yhteydessä. Esimerkiksi Saksassa ollaan luomassa taloudellisia edellytyksiä kaikelle toiminnalle mm. niin, että stimuloidaan kehittämään muoveista kierrätys- ja kompostointikelpoisia. Tämä tarkoittaa sitä, että muovit valmistetaan sokereista, jolloin niistä tulee kompostointikelpoisia.

On ihan selvä asia, että kun tuotekehittely on saatu tiettyyn pisteeseen, niin tavallaan muilla, vähemmän kehittyneillä valtiolla ja talouksilla tässä suhteessa maksatetaan lasku. Miksei Suomi voi olla siinä tiennäyttäjänä, kun vain meillä asetetaan tavoitteet riittävän korkealle? On kysymys taloudellisuudesta, kovasta bisneksistä, hyvän voiton saavuttamisesta ja kansallisvarallisuuden lisääntymisestä, kun ei tuhlata.

Edelleen, olisiko kansainvälinen kilpailukyky jollakin tavalla este sille, miksi emme voisi edetä nopeasti? Todettakoon kierrätyksestä, mitkä ovat tällä hetkellä prosentit, vertailumaina Suomi ja Tanska: Suomessa kierrätetään 16 prosenttia, Tanskassa 17 prosenttia jätteistä. Tanska on asettanut tavoitteeksi 48 prosenttia vuoteen 1994 mennessä, kuten totesin edellisessä puheenvurossani. Minä väitän, että Suomen kansainvälinen kilpailukyky ei varmasti huononiisi, jos Suomi asettaa välittömästi saman tavoitteen ja toimii sen hyväksi. Varmuudella asia on näin. Saksa pärjää meidän kanssamme kaikessa kilpailussa erinomaisen hyvin, ja siellä ollaan jo nyt yli 50 prosentin kierrätysasteessa.

Sitten arvoisa ministeri kysyi yhteistahdon perään, elikkä löytyykö Suomesta yhteistahtoa näissä asioissa. Arvoisa ministeri, se testautuu sillä, että te tuotte tämän hallituksen esityksen eduskuntaan ja katsotaan, löytyykö sille enemmistö. Näin tapahtuu testaus sille, onko tasavallassa yhteistahtoa vai ei.

Ed. Dromberg: Herra puhemies! On ollut erittäin mielenkiintoista kuunnella kierrätyskeskustelua. Kun itse olen YTV:n hallituksessa joutunut paneutumaan jätehuollonkysymyksiin aivan käytännön tasolla, haluaisin ed. Stenius-Kaukoselle sanoa, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla kerätään kyllä hyvin tarkkaan ra-

kentamisjätteet ja käytetään uudelleen. Ne eivät tällä hetkellä käsittääkseni kovinkaan monelta osalta mene hukkaan. Toivoisin, että muutkin kunnat ryhtyisivät tässä suhteessa tehokkaampaan kierrätykseen.

Ed. Pulliainen toi esille, että Saksassa kierrätys on niin korkealla tasolla kuin 50 prosenttia. Saksassa on totuttu toki kierrättämään tavaraa, mikä on hieno asia, ja siihen Suomenkin täytyisi pyrkiä mahdollisimman pitkälti.

Mutta, ed. Pulliainen, itse olen kuullut raportteja, jotka YTV:n virkamiehet ovat meille jättäneet, että vaikka siellä on kuinka upea järjestelmä, se ei tahdo kuitenkaan käytännössä toimia, vaikka siellä on kuinka tarkat ohjeet kierrätyksestä. Minun mielestäni on kyllä erinomainen asia, että me Suomessa otamme esimerkkiä näistä ja yritetään soveltaa mahdollisimman tarkkaan myös Suomeen.

Samalla on keskusteltu myös muista jätehuollon menetelmistä. Polttolaitos on ollut yhtenä kohteena. Minun mielestäni pitäisi tutkia vielä tarkemmin jätteenpolttolaitosten käyttö jätehuollossa ja pyrkiä mahdollisimman pitkälti kierrätyksen kautta hoitamaan asioita.

Ympäristöministeri Pietikäinen: Arvoisa puhemies! Aikaisemmasta ed. Stenius-Kaukosen kysymyksestä: Nämä ovat sen tyyppisiä kysymyksiä, jotka valistuneen kansalaistoiminnan lisäksi ensisijaisesti lankeavat kuntien vastuulle. On aika vaikea luoda niin kattavaa yksityiskohtaista säädösverkostoa valtakunnan tasolla, että se kovin tehokkaasti ohjaisi jätehuoltoa näin yksityiskohtaisesti. Sen vuoksi on parempi saada sääntely aikaan yleisemmällä tasolla, jossa asetetaan tiukat tavoitteet sille, kuinka paljon jätettä saa syntyä tai esimerkiksi kuinka paljon ja minkä tyyppisiä materiaaleja saadaan viedä kaatopaikalle. Sen, miten kerääminen ja kierrätys tehdään, yksityiskohtainen määrittely on kuntien tehtävä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Mutta voitte antaa vähän ohjeita, että ne hiffaisivat!) — Tämöinen ohjeiden antaminen varmaan onkin paikallaan.

Sitten ed. Pulliaiselle vielä Saksan lainsäädännöstä. Olen siitä muutamaan kertaan keskustellut aateveljeni ja kollegani Töpferin kanssa. Siellä on paljon hyviä malleja ja ajatuksia, mutta tuskin minkään maan lainsäädäntö käy yksi yhteen pelkän käännöksen jälkeen toiseen maahan sovellettavaksi. En usko, että tässäkään tapauksessa me tästä asiasta selviämme ihan näin pienellä valmistelulla, enkä myöskään pidä

näin pientä kunnianhimosaa meille riittävänä. Mielestäni, niin kuin ed. Pulliainenkin myöhemässä puheenvuorossaan totesi, meillä suomalaisilla pitäisi olla omaa kunnianhimosaa ja ideointiasoa tästä myös eteenpäin.

Kun otetaan huomioon eri tyyppiset lausuntokierrokset ja se, että valmisteluvaiheessa toimikunnassa pyritään kuulemaan eri tahoja ja eri mielipiteitä ja ehdotuksia myös siitä, miten käytännön toteutus on mahdollista, pidän kohtuullisen hyvänä aikatauluna, että tämä lakiesitys todella saadaan eduskunnan käsiteltäväksi ensi maaliskuussa, jolloin sitä yhteistahtoa mitataan.

Mutta, ed. Pulliainen, en ensisijaisesti viitanut teihin tai eduskunnan tahtoon. Viittaa laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan, sen eri intressitahoihin ja tahtoon ryhtyä myös käytännön lainsäädännön toteutukseen. Ehkä pienenä teknisenä korjauksena, jonka hän toki tietääkin, ministeri ei yksin tuo lakiesityksiä eduskunnalle, vaan ne ovat kokonaisuudessaan valtioneuvoston hyväksymiä.

Olen tyytyväinen, että ed. Dromberg otti esille jätteenpolttokysymyksen, koska se on myös kysymys, jota meidän on syytä pohtia jätehuollon kokonaisuudistuksen yhteydessä. Mahdollisesti, jopa todennäköisesti meille jää vielä poltettavaa hyödynnettäväksi osa jätteistä, mutta tulisi välttää suomalaisessa jätehuollon uudistamisessa ne virheet, joita muualla Euroopassa on historian varrella tehty, eli tämmöiset ylimoitettut polttoratkaisut. Jos haluamme huolehtia siitä, että polttolaitoksen jätekaasut täyttävät kaikki terveys- ja ympäristönormit, se on investoinniltaan hyvin kallis ratkaisu. Se on ongelmajätelaitoksen luokkaa, jolloin sen tuottoaste on melko pieni tai kyseenalainen.

Toisaalta jos me luomme valmiit materiaalivirrat jätteestä polttolaitokseen, on hyvin vaikea motivoida kansalaisia, yrityksiä ja eri tahoja siihen, että luotaisiin kierrätysjärjestelmä. Se tietäisi materiaalin puutetta näille polttolaitoksille. Sen takia pidän ensiarvoisen tärkeänä sitä, että me teemme jätehuollon kokonaisuudistuksen ensin, määrittellemme kierrätystavoitteet, ryhdymme toteuttamaan kierrätysjärjestelmää ja vasta sitten otamme pohdittavaksi jätehuoltovaihtoehdon, josko tarvitsemme vielä sitä jossain tapauksessa täydentämään suomalaista jätehuoltojärjestelmää.

Ed. Malm merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Pyy-sin vastauspuheenvuoron ed. Drombergin äskeisen puheenvuoron johdosta. Toteaisin hänelle Saksan tilanteesta sen, että siellä keskimääräinen prosentti on yli 50. Se on hyvin vaihteleva sen takia, että jätepaperin ja -kartongin osalta ollaan lähestulkoon maksimitasossa eli niitä pystytään kierrättämään kahdeksan kertaa. Sen jälkeen kuitu on niin lyhyttä, että kierrätyskelppoisuus häviää. Kun tuo sadannes on noin korkea, niin se muu voi olla tasoltaan vähän alhaisempi, ja edelleen ollaan yli 50 prosentin tasossa. Tiedän, että on jonkin verran vaihtelua. Ratkaisevaa onkin se, millä tavalla yhteiskunta ohjailutasolla asiaan suhtautuu, ja se on koko ajan asettanut tämän haastetason mahdollisimman korkealle.

Toinen kommentti koskee jätteiden polttoa. Minusta jätteenpolttolaitoksissa jätteen poltto pitäisi kieltää, yksinkertaisesti kieltää. Ne laitokset eivät ole kierrättävään maailmaan sopivia, ei ympäristövaikutustensa osalta eikä miltään muultakaan pohjalta.

Ed. Kekkonen: Arvoisa puhemies! Oikeastaan ed. Pulliainen melkeinpä käytti sen puheenvuoron, jonka olin ajatellut itse käyttää koskien näitä polttoratkaisuja. Minäkin olen sitä mieltä, että polttoratkaisu on jokseenkin keho tapa ratkaista asioita. Ensinnäkin jo siitä syystä, että se merkitsee jätettä ulos sinänsä. Periaatteellisempi puoli asiassa on tietysti se, että jos, aivan kuten ministeri totesi, tehdään itsestäänselvä reitti jätteille polttolaitoksiin, se toki vie ihmisiltä motiivin kierrätykseen. Kun kierrätys kuitenkin on se idea, mikä lähimmän tulevaisuuden aikana on ainoa mahdollisuus, niin minusta olisi anteeksi antamatonta, että valittaisiin hyvin brutaali polttamistapa, joka sinänsä jo saattaa tuottaa ongelman.

Kun Tanskassa tavoite on 40 prosenttia vuoteen 1994 mennessä, niin minusta hallitus osoitaisi edistyksellistä mieltä ja todellista edistystahtoa, jos se määritteli hyvin kirukkaasti ja selkeästi sen, kuinka paljon se haluaa kierrätettävän.

Ed. Dromberg: Herra puhemies! On erittäin arvokasta käydä keskustelua nimenomaan jätehuollon, kierrätyksen ja myös jätteenpolton kannalta.

Vielä pakkausmateriaaleihin haluan puuttua. Olemme YTV:ssäkin käyneet keskustelua siitä, että pakkausteollisuuden pitäisi myös paljon paremmin ottaa huomioon pakkausten hävitys

niin, että pakkauksissa olisi merkitty tarkasti, kuinka ne hävitetään. Varsinkin, kun tullaan sille tasolle, että yksityinen kansalainen joutuu sen tekemään, valistustyö on erittäin merkittävää, ja tärkeää on myös se, että pakkausteollisuus on mukana silloin, kun kierrätystä järjestetään ja suunnitellaan, miten materiaalia hävitetään.

Polttolaitosasiaan sanoisin vielä, että tällä hetkellä pääkaupunkiseudulle mietitään uutta jätteenpolttolaitosta ja henkilökohtaisesti suhtaudun erittäin kriittisesti siihen. Toivon, että selvitykset ovat tarpeeksi hyvät, jotta pystymme päättämään, mikä on vaihtoehto sille.

Sanoisin vielä, että YTV sinänsä on tehnyt ennakkoluulotonta työtä, koska sehän kerää kaiken ongelmajätteen, ei kaikkea, mutta kuitenkin kotitalouksilta ja yrityksiltä tulevat jätteet. Auto kiertää ja kerää esimerkiksi jääkaapit, maalipurkit jne. Tämän tyyppistä toimintaa mielestäni pitäisi harjoittaa koko maassa, jotta saataisiin nämä asiat kuntoon.

Ed. T i u r i : Herra puhemies! Kun kuuntelee kansanedustajien keskusteluja, tulee siihen tulokseen, että he ovat hyvin epärealistisia ja jalat irti maasta. Jätteenkiertoa ehdottomasti pitää reippaasti lisätä ja sitä saadaan lisätyksi, kun vähitellen määrätään, että tuotteen tuottaja, esimerkiksi autojen tai kodinkoneiden tekijä, on vastuussa siitä loppuun asti. Meille kuitenkin jää sellaisia jätteitä, joita ei millään muulla konstilla ole järkevä hoitaa kuin polttamalla. Jos ne jätetään polttamatta, ne ovat paljon vaarallisempia, koska niissä on sellaisia aineita, jotka häiritsevät ympäristöä paljon enemmän kuin sen jälkeen, kun ne on poltettu. Siitä syystä minusta sellainen käsitys, että jätteenpoltoa ei hyväksytäisi, on kyllä väärä käsitys, vaikka se idealistinen onkin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 8, 15 a, 23 f, 36 ja 43 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 43

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys merkitsee sitä, että sopimukseen kuuluvat valtiot sitoutuvat takaamaan henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä yksilön oikeudet ja perusvapaudet sekä erityisesti yksilön oikeuden yksityisyyteen. Yleissopimus on myönteinen askel eteenpäin, mutta kiinnittäisin huomiota siihen, että samanaikaisesti virkamiesportaassa valmistellaan itse asiassa tämän sopimuksen keskeisten periaatteiden kannalta ristiriidassa olevaa poliisilain muutosta, jonka tuloksena viranomaiselle annettaisiin oikeus puhelinten salakuunteluun.

Muistuttaisin siitä, että jo tällä hetkellä viranomaiset tulkitsevat perustuslain kieltoa puhelinten salakuuntelusta siten, että vain puhelinten salakuuntelu on kiellettyä, mutta muiden teknisten apuvälineiden avulla yksityisten kansalaisten intimitteettiinkin liittyvät asiat eivät ole salakuuntelusta pois suljettuja.

Nähdäkseni eduskunnan pitää tulevaisuudessa käydä periaatteellinen keskustelu siitä, tulkitanko perustuslakia väärin jo nyt, kun viranomaisille on sallittu yksityisten kansalaisten salakuuntelu teknisin apuvälinein.

Vasemmistoliitto vastustaa puhelinten salakuuntelua ja katsoo, että nykyisinkin ilman säännöksiä voimassa oleva käytäntö salakuuntelusta pitäisi kyseenalaistaa.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Vihreän liiton valtuuskunta otti salakuunteluasiaan kantaa kokouksessaan viikonvaihteessa ja asetui vasemmistoliiton kanssa ilmeisesti hyvin saman suuntaiselle kannalle, että salakuuntelua ei saa hyväksyä yksinkertaisesti siitä syystä, minkä ed. Laakso julkii toi, ja myös siitä syystä, että ilmeisesti teknisesti ei voi olla mahdollista, että kuuntelisi oikeaan aikaan siinä tarkoituksessa, mitä asianomainen kuuntelija on ajatellut. Osoittaisi uskomatonta telepaattista kykyä aavistaa, koska kuuntelee huumeasioista eikä henkilökohtaisia rakkaus- tai perhesalaisuuksia tai muita asioita. Kun tekniikka pettää jo teoriassa, niin käytännön tasolla sitä ei pidä mahdollistaa.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota myös siihen, että itse asiassa muiden teknisten apuvälineiden avulla tapahtuva salakuuntelu, jota viranomaiset nyt harjoittavat omankin ilmoituksensa mukaisesti, on perustuslain kanssa ristiriidassa heidän käsityksensä mukaan vain silloin, jos esimerkiksi salakuunnellussa huoneessa samanaikaisesti käydään puhelinkeskustelua. Tällainen tulkinta kuulostaa omalaatuiselta ja uskomattomalta. Vain siinä tapauksessa, kun kuunneltava henkilö sattuu puhumaan puhelimesta, perustuslaki muka kieltäisi tällaisen salakuuntelun. Jos ei satu puhumaan puhelimesta, salakuuntelu on hyväksyttävää nykyisen käytännön mukaisesti. En tiedä, kuka oikeusviranomainen on vastuussa tämän kaltaisesta tulkinnasta, mutta luulen, että eduskunnan pitäisi puuttua tällaiseen käytäntöön.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Lakihan tuntee jo hyvin paljon tällaista kätyröintiä eli erilaisia tapoja tarkkailla kansalaisia. Salakuuntelu sanana on jo aika kammottava, ajatuksena vielä kammottavampi. Minusta yksi näkökulma, joka tässä myös kannattaa pitää mielessä, on ihan yksioikoinen sivistysvaltionäkökulma. Kuuluuko sivistysvaltion vahtia kansalaisiaan niin, että kansalaisilla ei siitä ole aavistustakaan? Viittaaan niihin telepaattisiin mahdottomuuksiin, mistä ed. Pulliainen puhui. Totta kai yksilön intimitteetti ihan yksilön itsensä kannalta on arvo sinänsä. Sitä ei pidä alistaa kovin kevein perustein minkään näköiselle kätyröinnille. Tämäkin pitää tietysti pitää mielessä, vaikka puhuisikin sivistysvaltioajatuksista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 48
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi verohinnantaksojen lakkauttamisesta sekä niihin sisältyvien hintojen perusteella suoritettavien valtion menojen vakauttamisesta annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 25
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsävaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset laiksi kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 44
Talousvaliokunnan mietintö n:o 9

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys n:o 98 muutoksista vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Hallitus antaa lisämenoarvion eduskunnalle tilanteessa, jossa suurimittaiseksi paisu-

neen työttömyyden valtiontaloudelliset vaikutukset ovat selvästi nähtävissä. Verotulot ovat edelleen romahtaneet ja työttömyyden hoitamisesta aiheutuneet menot paisuneet ohi kaikkien suunnitelmien. Tästä seuraa valtion velanoton voimakas kasvu. Ihme on, ellei valtiontalouden vakava tilanne nyt valkene viimeisillekin toiveunissa eläneille.

Valtiontalouden tila on suoraa seurausta kansantalouden heikosta kehityksestä. Tästä on viime viikolla annettu julkisuuteen useitakin hyviä laskelmia, joita on tarpeetonta tässä käydä enää erittelemään. Riittää, kun totean Suomen Pankin kansantalousosaston varsin vakuuttavasti osoittaneen työkustannusten alentamisen ja budjettiehdotuksen mukaisen julkisten menojen säästämisen tien vievän nyt parhaiten talouden jälleen kestäväälle uralle. Valuuttakurssien peukaloiminen voisi hetkellisesti tuoda vastavaan kilpailukyyn parannuksen, mutta inflaatiomyllyn pyörähtäminen söisi edun jälleen parissa vuodessa.

Tulopoliittinen selvitystoimikunta puolestaan on esittänyt laskelmia, jotka kertovat selvää kieltään kansantalouden tulojen ja työvoimakustannusten kehityksen ristiriidasta. Kun kansantuote alenee Kallion sopimuksen aikana arviolta 7—8 prosenttia, kasvoi palkansaajien ansiotaso viime vuonna 10 ja tänäkin vuonna vielä noin 4 prosenttia. Ostovoima on kasvanut kahden vuoden aikana 3,5 prosenttia, vaikka kansantalouden kaikki muut mittarit näyttävät taantuvaa kehitystä.

Työmarkkinat ovat nyt avainasemassa taloudellisen tilanteen korjaamisessa. Kun miltei kaikki kuviteltavissa olevat sanat on jo hallituksen puolelta käytetty työmarkkinaosapuoliin vetämiseksi, on tässäkin yhteydessä vaikea keksiä uusia seireenien lauluja ratkaisun pikaiseksi saavuttamiseksi. (Ed. Laine: Ministeri Viinanen on lähinnä ilkeilyt!) Työmarkkinaratkaisun merkitys on nyt todella suuri. Siitä riippuu, pääsemmekö eteenpäin kustannustason alentamisen tiellä. Teollisuuden hintakilpailukyky yksikkökustannuksilla mitaten ei tällä hetkellä ole alkuunkaan riittävä. Tilanne on saatava korjatuksi ratkaisulla, joista suurimman vastuun kantavat nimenomaan työmarkkinaosapuolet.

Vain kustannustasoa alentamalla voidaan työttömyyskehitys saada kääntymään. Tästä syystä hallitus ei ole voinut tässäkin lisäbudjetissa aloittaa mitään laajamittaista elvytysohjelmaa, kun tieto talouden kehityksen kannalta

tärkeimmästä ratkaisusta vielä puuttuu. Jos kustannustasoa alentavaan ratkaisuun todella päästään, hallitus on ilmaissut rajalliseen ja tarkoin kohdennettuun työllisyyskehitykseen nopeasti vaikuttavaan toimenpideohjelmaan, mutta vielä ei ole sen aika. Laajamittainen elvytys ei ole mahdollista, koska se pitäisi rahoittaa kokonaan lainavaroilla. Muutoinkin sysäämme melkoisen määrän tämän päivän kulutusmenoja korkoineen huomispäivän huoleksi.

Vuoden 1991 toisen lisäbudjettiesityksen menojen nettolisäys on 4 853 miljoonaa markkaa eli runsaat 3 prosenttia kuluvan vuoden varsinaisen tulo- ja menoarvion loppusummasta. Lisäyksen syynä ovat lähes yksinomaan työllisyyden hoitoon liittyvien määrärahojen suuret lisäystarpeet. Työttömyysturvan menot ovatkin esityksen suurin yksittäinen menoerä.

Lisäbudjettiesityksessä työllisyyttä edistäviä määrärahoja lukuun ottamatta muut määrärahalisäykset ovat pääsääntöisesti lakisääteisiä. Palkkausmenojen lisäykset aiheutuvat pääasiassa palvelussuhteen ehtojen tarkistuksista ja joistakin arviointivirheistä. Muuten hallituksen linja on ollut pidättyvä harkinnanvaraisten ja kulumäärärahojen lisäyksiin.

Valtiontalouden niukan liikkumavaran johdosta lisäbudjettiesityksessä korostuvat ensi sijassa valikoidut työllisyyttä edistävät toimenpiteet. Esitykseen sisältyvillä ja hallituksen syksyn aikana päättämällä muilla työllisyystoimenpiteillä voidaan työllistää ja kouluttaa arviolta 10 000 henkilöä. Lisäbudjetissa kasvavat mm. väliaikaisen ammatillisen koulutuksen menot tuntuvasti.

Kehitysaluerahaston suhdannelainoja ja yritystoiminnan aluetukimäärärahoja lisätään. Suhdannelainojen volyyymi kasvaa aiemmin päätetystä 300 miljoonasta markasta nyt yhteensä 500 miljoonaan markkaan. Ne ovat kipeästi pienissä ja keskisuurissa yrityksissä tarvittavaa rahoitusta, mutta parempi tapa hoitaa itse ongelma olisi ollut ajoissa aloittaa työvoimakustannusten sopeuttaminen menojen tasolle. Nythän käy pahimmissa tapauksissa niin, että yritykset joutuvat ottamaan suhdannelainaa selviytyäkseen esimerkiksi lomarahojen maksusta.

Kuluvalla vuodelle asetettujen asuntotuotantotavoitteiden saavuttaminen varmistetaan lisäämällä asunto-olojen kehittämistarpeiden lainanottovaltuutta ja muuttamalla tuotantotavoitteita niin, että osa omistuseravatuotannosta voidaan siirtää vuokra-asunnoiksi. Äskettäin valtioneuvosto päätti myös tilapäisestä lainoit-

tujen omistusasuntojen tulo-rajoiden nostamisesta, jotta asuntomarkkinoille saataisiin liikettä.

Maataloustuotteiden vientitukeen ehdotetaan pääosin hyvän sadon vuoksi 675 miljoonaa markkaa, josta 625 miljoonaa on maataloustuottajien vientivastuuta. Valtion vastuulle jää määrästä siis ainoastaan 50 miljoonaa markkaa. Maatalouden osuus kerätään veroilla ja maksuilla sekä käyttämällä maataloustulolain mukaista valtion tukea viennin rahoittamiseen. Samaan aikaan annetaan eduskunnalle ensi vuoden budjettiin liittyvä esitys maataloustulolain muuttamiseksi. Maatalouden kehitymis- edellytysten kannalta on toivottavaa, että tulevien vuosien tuen mitoitus voidaan niin ikään pikaisesti päättää.

Lähialueyhteistyöhön sekä yhteistyöhön Baltian maiden kanssa ehdotetaan määrärahoja, joita voidaan käyttää selvitysten, tutkimusten, hankevalmistelun ja teknisen avun rahoittamiseen sekä Helsinkiin perustettavien Baltian maiden edustustojen avustamiseen. Humanitaarisen avun toimittamiseen Neuvostoliittoonkin esitetään yli 30 miljoonaa markkaa.

Erityisen merkittävä on kauppa- ja teollisuusministeriön alaan sisältyvä ehdotus riittävien osakepääomarahoitussmahdollisuuksien aikaansaamisesta valtionyhtiöille. Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto saa hyväksyä omistujajärjestelyjä, joiden toteuttamisen edellytyksenä on luopuminen valtion määräysvallasta Enso Gutzeit Oy:ssä ja Outokumpu Oy:ssä sekä määrävähemmistövallasta Valmet Oy:ssä ja Veitsiluoto Oy:ssä.

Järjestelyt on tarkoitus toteuttaa pidemmän aikavälin puitteissa ottaen huomioon rahamarkkinoiden tilanteen vaikutus yhtiöiden tulokehitykseen. Ehdotukseen liittyy parhaillaan valmisteltava ohjelma valtionyhtiöiden yksityistämisestä niin, että niiden toimintaedellytykset turvataan, teollisuuden rakenneratkaisuja vauhditetaan ja valtion osuus tuotantotoiminnasta pienenee. Kauppa- ja teollisuusministeriö informoi asiasta erikseen eduskuntaryhmiä.

Heikon tulonmuodostuksen vuoksi valtion verotulot pienenevät entisestään. Valtionalouden tasapaino heikkenee edelleen voimakkaasti. Tulokertymien arvioidaan laskevan noin 7,5 miljardia markkaa. Vähennykset aiheutuvat lähinnä liikevaihtoveron, tulo- ja varallisuusveron, alkoholijuomaveron, luottoveron ja leimaveron kertymien sekä Oy Alko Ab:n ylijäämän supistumisesta.

Lisäbudjetin tasapainottamiseksi lainanottoa ehdotetaan lisättäväksi 10,9 miljardia markkaa.

Tämä on sinänsä hyvin valitettavaa mutta nykytilanteessa välttämätöntä.

Herra puhemies! Pyydän, että puheeni ruotsinkielinen käännös merkitään eduskunnan pöytäkirjaan.

Valtiovarainministeri Viinaseen puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Regeringen avlåter tilläggsbudgeten till riksdagen i en situation där de statsekonomiska effekterna av en arbetslöshet som svällt ut och antagit stora proportioner klart kan skönjas. Skatteintäkterna har minskat ytterligare och utgifterna för skötseln av arbetslösheten har svällt över alla planer. Härav följer en kraftig ökning av statens skuldtagning. Det är ett under om det svåra statsekonomiska läget nu inte står klart också för de sista som levat kvar i sina önskedrömmar.

Det statsekonomiska läget är en direkt följd av samhällsekonomins svaga utveckling. Om detta har under den senaste veckan publicerats flera goda kalkyler, som det är onödigt att här börja analysera. Det räcker med att jag konstaterar att Finlands Banks ekonomiska avdelning mycket övertygande visat att en sänkning av arbetskraftskostnaderna och en inbesparing av de offentliga utgifterna enligt budgetförslaget är det bästa sättet att nu åter leda in ekonomin på en bärkraftig väg. Att fingra på valutakurserna kunde för ögonblicket medföra en motsvarande förbättring av konkurrenskraften, men inflationskvarnen skulle äta upp vinsten inom ett par år.

Utredningskommissionen för inkomstpolitiska frågor har å sin sida presenterat kalkyler som talar klarspråk om konflikten mellan utvecklingen av de samhällsekonomiska intäkterna och arbetskraftskostnaderna. Då nationalprodukten under Kallioavtalets giltighetstid minskar med uppskattningsvis 7—8 procent, ökade löntagarnas inkomstnivå i föl med 10 och ökar ännu detta år med cirka 4 procent. Under två år ökar köpkraften med 3,5 procent, trots att alla andra samhällsekonomiska måttstockar visar på en recession i utvecklingen.

Arbetsmarknaden intar nu en nyckelställning när det gäller att rätta till det ekonomiska läget. Då regeringen redan utnyttjat nästan alla ord som man bara kan föreställa sig för att vädja till arbetsmarknadsparterna, är det i detta sammanhang svårt att hitta på nya sirensånger för att snabbt nå en lösning. Betydelsen av en arbets-

marknadsuppgörelse är nu verkligen stor; av den beror huruvida vi kan komma framåt på vägen mot en sänkt kostnadsnivå. Industrins priskonkurrenskraft mätt med enhetsarbetskostnader är inte tillräcklig för närvarande. Denna situation måste nu rättas till med en lösning som just arbetsmarknadsparterna bär det största ansvaret för.

Bara genom en sänkt kostnadsnivå kan arbetslöshetsutvecklingen fås att vända. Av denna orsak har regeringen inte heller i denna tilläggsbudget kunnat inleda något omfattande stimuleringsprogram, då uppgifter om den lösning som är viktigast för den ekonomiska utvecklingen fortfarande fattas. Om man faktiskt når en lösning som sänker kostnadsnivån, har regeringen uttryckt sin beredskap till ett begränsat och noga inriktat åtgärdsprogram som snabbt påverkar sysselsättningsutvecklingen. Men dess tid har ännu inte kommit.

Det finns inga möjligheter till omfattande stimuleringsåtgärder, eftersom man skulle vara tvungen att finansiera dem helt och hållet med lånemedel. Också annars gör vi en stor del av dagens konsumtionsutgifter jämte räntor till morgondagens problem.

Utgiftsnettoökningen i den andra tilläggsbudgetpropositionen för 1991 uppgår till 4 853 miljoner mark, vilket är drygt 3 procent av slutsumman i årets ordinarie statsbudget.

Orsaken till ökningen är nästan enbart de stora behoven att öka anslagen i anslutning till skötseln av sysselsättningen. Utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa är också den största enskilda utgiftsposten i propositionen.

Med undantag av anslagen för främjande av sysselsättningen är ökningarna av anslagen i tilläggsbudgetpropositionen i regel lagstadgade. Ökningarna i löneutgifterna beror främst på justeringar i anställningsvillkoren samt vissa felaktiga beräkningar.

I övrigt har regeringens linje varit återhållsam beträffande ökningarna av de anslag som är beroende av prövning och konsumtionsanslagen. På grund av det knappa statsekonomiska spelrummet framhävs i tilläggsbudgetpropositionen i första hand utvalda åtgärder för främjande av sysselsättningen. Genom de övriga sysselsättningsåtgärder som ingår i tilläggsbudgetpropositionen och som fastslagits av regeringen under hösten kan uppskattningsvis 10 000 personer sysselsättas och utbildas.

I denna tilläggsbudget ökar bl.a. utgifterna för temporär yrkesutbildning kännbart. Utveck-

lingsområdesfondens konjunkturlån och anslagen för regionalt stöd till företagsverksamheten ötkas. Konjunkturlånen ökar nu från tidigare fastställda 300 miljoner mark till 500 miljoner mark. De små och medelstora företagen är i trängande behov av denna finansiering, men ett bättre sätt att sköta själva problemet skulle ha varit att i tid börja anpassa arbetskraftskostnaderna till utgiftsnivån. Nu går det i värsta fall så, att företagen måste ta konjunkturlån för att klara av att betala semesterpenningarna.

Man säkerställer att de mål som uppställts för bostadsproduktionen för innevarande år uppnås genom att öka fondens för utvecklande av bostadsförhållandena låneupptagningsfullmakt och ändra produktionsmålen så, att en del av ägarbostadsproduktionen kan läggas om till hyresbostäder. Statsrådet beslöt också nyligen om en tillfällig höjning av inkomstgränserna för att bostadsmarknaden skall aktiveras.

För exportstödet för lantbruksprodukter föreslås på grund av den i huvudsak goda skörden 675 miljoner mark, varav 625 miljoner mark utgör lantbruksproducenternas exportansvar. Sålunda ankommer endast 50 miljoner mark på staten. Lantbrukets andel insamlas genom skatter och avgifter samt genom utnyttjande av statsstöd enligt lantbruksinkomstlagen för finansiering av exporten. Samtidigt avläts till riksdagen en proposition om ändring av lantbruksinkomstlagen i anslutning till nästa års budget. Med tanke på lantbrukets utvecklingsförutsättningar är det likaså önskvärt att ett snabbt beslut kan fattas om dimensioneringen av stödet under kommande år.

För samarbetet med Finlands närområden och med de baltiska länderna föreslås anslag som kan användas för finansiering av utredningar, undersökningar, projektförberedelser och tekniskt bistånd samt för understöd till de baltiska beskickningar som öppnas i Helsingfors. För humanitärt bistånd till Sovjetunionen föreslås över 30 miljoner mark.

Speciellt betydande är det förslag inom handels- och industriministeriets område som gäller åstadkommandet av tillräckliga möjligheter till finansiering av aktiekapital för statsbolagen. Enligt förslaget får statsrådet godkänna sådana arrangemang beträffande ägandet för vilkas genomförande det krävs att staten skall avstå från bestämmanderätten i Enso-Gutzeit Oy och Outokumpu Oy samt från den kvalificerade minoriteten i Valmet Oy och Veitsiluoto Oy.

Avsikten är att arrangemangen skall genom-

föras på lång sikt med beaktande av situationen på penningmarknaden och bolagens resultatutveckling. Till förslaget ansluter sig ett program, som är under beredning, gällande en privatisering av statsbolagen så, att deras verksamhetsförutsättningar tryggas, industrins strukturlösningar påskyndas och statens andel av produktionsverksamheten minskar. Handels- och industriministeriet informerar riksdagsgrupperna särskilt om saken.

På grund av den svaga inkomstbildningen minskar statens skatteintäkter ytterligare. Statsekonomins jämvikt försämrans kraftigt. De influtna inkomstmedlen beräknas minska med cirka 7,5 miljarder mark. Minskningarna beror främst på att de influtna medlen från omsättningsskatt, inkomst- och förmögenhetsskatt, skatten på alkoholdrycker, kreditskatt och stämpelskatt samt Oy Alko Ab:s överskott minskat.

För att balansera tilläggsbudgeten föreslås att läneupptagningen utökas med 10,9 miljarder mark. Detta är mycket beklagansvärt men oundvikligt i detta läge.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän varsin hyvin, että arvoisa valtiovarainministeri on erinomaisen huolissaan nykytilanteesta, kun yhteiskuntasopimusta ei ole vielääkään syntynyt, ja vetoaa kaikilla korulauseilla kaikkialle, mihin nyt vedota voi. Joka tapauksessa minulla on sellainen käsitys, että ministeri katsoo väärään suuntaan. Jos ajatellaan, mistä yhteiskuntasopimuksen syntymättömyys on johtunut, se on johtunut lähestulkoon siitä, että STK on asettanut sellaiset perustavaa laatua olevat tavoitteet yhteiskuntasopimukselle, että eihän niitä kukaan voi hyväksyä tässä vaiheessa. Kun arvoisa ministeri lukeutunee poliittisesti samaan suuntaan kuin STK:n mahtimiehet, eikö nyt olisi korkein aika käyttää koko arvovaltansa omalla poliittisella kentällä ja sillä tavalla keskittyä olennaiseen ja jättää epäolennaiset suunnat vähemmälle huomiolle?

Toinen havainto: Kun te nykyisessä tilanteessa ryhdytte yksityistämään valtionyhtiöitä, imeämään valtionyhtiöitten avulla rahaa pois sieltä, missä tarvittaisiin rahaa todella uusien työllistävien työpaikkojen luomiseen, minä en ymmärrä tätä politiikkaa lainkaan.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri totesi, että melkein kaikki kuviteltavissa olevat sanat

on käytetty työmarkkinasopimuksen aikaansaamiseksi. Kyllä, melkein kaikki kuviteltavissa olevat solvaukset ja kriittiset arviot ammattiyhdistysliikkeen suuntaan on sanottu. Kaikki pelikeinot on käytetty, joilla on peloteltu pienituloiset ihmiset, että heidän eläkkeitään leikataan ja että virkamiehet pannaan pakkolomalle.

Ehkä hämmästyttävien sanankäyttö tässä sarjassa oli pääministeri Ahon arvio joukkomielenosoituksen jälkeen, joka viime viikolla Senaatin torilla pidettiin. Pääministeri Aholta on varmasti unohtunut vanha kansanviisaus: niin metsä vastaa kuin sinne huudetaan. Hallitus erityisesti pääministerin ja valtiovarainministerin suulla on arvostellut ammattiyhdistysliikettä. Mikä pahinta, se on nimenomaan esittänyt toimia, jotka heikentävät ammattiyhdistysliikkeen jäsenten, pientuloisten eläkeläisten ja varsinkin sairaiden ihmisten toimeentuloa. Eikö näillä ihmisillä ole oikeus sanoa, että me emme hyväksy tällaista linjaa, ja arvostella hallituksen suunnitelmia sekä esittää vastalauseensa? Tämä on luonnollista. Hallitus yrittää asettaa vastuun työmarkkinajärjestöille: Ei ole vielä aika aloittaa elvytysohjelmaa, ennen kuin tuporatkaisu on syntynyt.

Minä kysyn hallitukselta: Milloin hallitus aikoo noudattaa hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttia, joka velvoittaa hallitusta huolehtimaan työllisyydestä? Työvoima on valtiovallan erityisessä suojeluksessa. Hallitus on unohtanut tämän, ministeri Viinanen

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Hämläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinaseen puheenvuoro oli hyvin paljastava. Minusta siitä käy erittäin selvästi ilmi, että hallitus ei todellakaan halua pitää työllisyyden hoitoa politiikkansa tavoitteena. Talouspolitiikassa on paljon enemmän vaihtoehtoja kuin ministeri haluaa uskoa. Ministeri sanoi, että elvyttää ei voi, velalla ei voi elvyttää. Samaan aikaan samassa puheenvuorossa ministeri joutuu toteamaan, että lisäbudjettia joudutaan tasapainottamaan lainanotolla työttömyyden hoitamiseksi. Mihinkään yksinkertaiseen ajatteluun ei sovi tällainen rinnastus.

Jos lainaa joudutaan joka tapauksessa ottamaan, jokaisen työssäkävyn ja työttömän järjen mukaista on, että varat käytettäisiin mieluummin työpaikkojen luomiseen, työn antamiseen kuin työttömyyden seurausten maksamiseen. Ihmisten pitäminen toimeliaina, työllisinä,

on paljon arvokkaampi asia tulevaisuuden maksettavaksi kuin se, että he joutuvat joka tapauksessa maksamaan lamalaskut ilman, että on luotu mitään edellytyksiä tulevaisuudesta selviämiseen.

Samaan sarjaan kuuluu tietysti myös valtionyhtiöiden yksityistäminen, jolla näyttää olevan arvo sinänsä ministerin mielessä. Sen sijaan missään ei ole tullut selvitettyksi, että sitä kautta enemmän kansalaisvarallisuutta ja vaurautta syntyisi ja enemmän ihmisiä työllistettäisiin.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo kollegat Hämmäläinen ja Pulliainen tarttuivat valtionyhtiöiden myyntiin. Minusta se on osa oikeistolaista politiikkaa, jota hallitus harjoittaa.

Ministeri Viinanen totesi, ettei enää oikein uusia lauluja osaa laulaa eri osapuoliin vetoamiseksi. Minusta tuntuu, että valtiovarainministeriltä on jäänyt huomaamatta eräitä tuoreita selvityksiä, jotka liittyvät teollisuuden kilpailukyyn. Tältä osin petyin ministerin puheenvuoroon.

Minulla on edessäni teollisuuden talousneuvoston asiantuntijoiden raportti, jonka pääministerin johtama talousneuvoston sihteeristö on analysoinut. Se toteaa yksiselitteisesti, että Suomen teollisuuden hintakilpailukyky paranee ensi vuonna 10 prosenttiyksikköä ilman palkan alenuksiakin. Tähän on päästy laskemalla yhteen teollisuudelle jo nyt myönnetyt helpotukset. Lisäksi todetaan valuuttaputken ylärajaan kesäkausina devalvoituneen markan ja vahvistuneen dollarin tuoma hyöty. Lisäksi oletetaan toteutuvan sen, missä työmarkkinajärjestöt mielestäni ovat osoittaneet merkittävää vastuuta tulemalla vastaan sillä tavalla, että ne ovat valmiita tekemään nollaratkaisun. Minusta ministeri olisi voinut puheenvuorossaan todeta tämän ja todeta, että tältä osin teollisuuden hintakilpailukyky on merkittävästi parantumassa, kun se paranee vuosien 70 ja 89 keskimääräiselle tasolle.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Lahti-Nuutila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministerin puheenvuoro ja hallituksen politiikka herättävät saman sisältöisiä tuntemuksia näköjään meissä kaikissa vastauspuheenvuoron käyttäjissä.

Valtiovarainministeri valitteli puheessaan sitä, että hallituksen kauniitkaan sanat eivät ole riittäneet vauhdittamaan tulopoliittisen ratkaisun edistymistä. Edistymistä on varmasti estetty juuri niillä sanoilla, joita ed. Stenius-Kaukonen kuvasi. Teot sen sijaan saattaisivat nykyisessä tilanteessa auttaa. Palkansaajajärjestöthän ovat esittäneet hyvin selkeästi hallitukselle ehdotuksensa siitä, miten hallituksen neuvottelutarjousta yhteiskuntasopimukseksi eli budjettiesitystä ensi vuodelle pitäisi muuttaa, mutta hallitus on koko ajan hiljaa eikä tartu tähän keskusteluun ja pohdintaan.

Syytä on vielä valtionyhtiöiden yksityistämisestä todeta se, että kysymyshän on meidän kaikkien kansalaisten kansallisvarallisuudesta. Totta kai siinä tarvittaisiin paljon paljon laajemmin kansan suostumusta, jos hallitus tällaisiin yksityistämistekoihin aikoo ryhtyä. Mielenkiintoista oli havaita, että ainakin yksi ministeri eli oikeusministeri Pokka on väkevästi julkisuudessa puolustanut valtionyhtiöitä ja niiden kehittämismahdollisuuksia. Hän on luvannut jopa henkilökohtaisesti tehdä hyvin ratkaisevia tekoja. Lopuksi vielä totean sen, että ainakin ensi vuoden budjetin mukaan valtionyhtiöt tulouttavat osinkotuloina valtiolle enemmän kuin valtio satsaa näiden pääomahuoltoon. Tässä on jonkinlainen ristiriita. Valtio ei riittävästi huolehti omista yhtiöistään.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kokoomuksen oltua neljä vuotta hallituksessa on syntynyt uusi korkojen suomenennätys, uusi työttömyyden suomenennätys, uusi vaihtotaseen vajeen suomenennätys, uusi ulkomaisen velkaantumisen suomenennätys, uusi rahojen maastaviennin suomenennätys, uusi budjettivajeiden suomenennätys ja uusi konkurssien suomenennätys.

Kuinka hallitus kuvittelee, kun se tuo eduskuntaan tällaisia asioita, mitä nyt esitetään, että niillä keinoilla me uskoisimme hallituksen pystyvän nostamaan Suomen tästä lamasuosta ylös, suosta, johon on näillä opeilla ajettu maa? Hallituksella on kovin leuhkat eväät silloin, kun herra ministeri sanoo, että on olemassa joku salainen työllistämishjelma, joka kyllä otetaan käyttöön, kunhan joku muu tekee ensin jotain muuta.

Herra ministeri! Kyllä minusta tämä työllistämishjelma, joka hallituksella ilmeisesti takataskussa on, pitää esitellä nyt myös meille, että me tiedämme ne vaihtoehdot, mihin me suostumme.

Tähän talouspolitiikkaan, mitä kokoomuksen nelivuotinen aika hallituksessa edustaa, me emme voi luottaa niin paljon, että suostuisimme johonkin kokoomuksen vielä salaisena pitämään työllistämishjelmaan, joka otetaan käyttöön, kunhan kansantaloutta saadaan ensin kurjistettua ja ajettua alas tarpeeksi. Tältä osin vaadin kyllä herra ministeriä kertomaan, millaisista työllistämistoimenpiteistä on nyt kysymys.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Herra valtiovarainministeri aivan kuin ylpeyden värinä äänessään, aivan kuin päänsilitystä odottaakseen, aivan kuin suurenkin meriitin kertoakseen, varmaan se Eteläranta 10:lle meriitti onkin, toi esiin esityksen valtionyhtiöiden omistusjärjestelyistä. Mehän tiedämme kaikki, että valtionyhtiöt ovat yleensä Suomessa tulleet perustetuiksi kriisiaikoina, huonon työllisyyden aikoina. Ne ovat menestyneet ja kriisiaikoina pitäneet työllisyyttä yllä ja samoin meidän vientikauppaamme. Ne ovat työllistäneet jatkuvasti ja hyvin.

Seuraus, mikä valtiovarainministeriön ja hallituksen esityksen pohjalta tulee, on se, että sama kilometritehdas odottaa valtionyhtiöiden työntekijöitä ja toimihenkilöitä. Kuulin juuri, että aivan kuin ennakkoon Enso-Gutzeit Oy:n Summan tehtaiden johto on ilmoittanut, että tullaan ensi vuonna tai ehkä jo pikemminkin suorittamaan laajamittaisia lomautuksia ja työvoiman lopullistakin vähentämistä. Tämä on merkki siitä, mihin valtiovarainministeri tällä esityksellä hallitukselle ja hallitus sen tänne tuomisella edelleen pyrkii.

Minä toivon, että ministeri Pokalla, joka on ilmaissut Veitsiluodon kohdalla selvästi kantansa, on myös ruotoa enemmän kuin ministeri Kuuskoskella, joka niin kuin aikaisemmin jo totesin sanoi, että ”vie sie, mie vikisen” eli ei suostunut eroamaan, vaikka hänen pääluokkaansa kaltoin kohdeltiin.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen siinä ministerin kanssa samaa mieltä, että tulopoliittisen kokonaisratkaisun syntyminen olisi nyt todella tärkeää. Se olisi ns. oikea signaali koko Suomen talouselämälle. Mutta on kohtuutonta odottaa, että tulopoliittinen kokonaisratkaisu syntyisi työnantajien vaatimusten mukaisesti. Sitä ei todennäköisesti synny.

Palkansaajajärjestöt ovat olleet mielestäni hyvin pitkälle valmiita tulemaan vastaan, kun

ovat jo nyt ilmoittaneet, että he ovat valmiita ns. nollalinjaan ja ehkä myös työeläkemaksujen siirtämiseen enemmän palkansaajien maksettavaksi, jotta eläketurva säilyisi tulevaisuudessakin. Kun työnantajat ovat tuoneet tähän pöytään sellaisia elementtejä, jotka järkyttävät koko työsopimusjärjestelmää, on selvää, että ei sellaisista eväistä synny sopimusta.

Itselläni on kyllä sellainen käsitys, että sopimusta ollaan nyt yrittämässä tosissaan, mutta sen sopimuksen synty ei riipu yksinomaan palkansaajista eikä sopimusta synny sillä tavalla, että valtion ensi vuoden budjetissa todella yritetään kiristää työttömiä ja muita vähäosaisia leikkaamalla heidän toimeentuloturvaansa.

Mitä tulee valtionyhtiöiden yksityistämiseen, minusta se on niin suuren luokan asia, ettei sitä olisi pitänyt tuoda lisäbudjetilla noin ohimennen päätettäväksi edes periaatteellisesti, koska sitä pitäisi puida hyvin huolellisesti ja miettiä monelta taholta, miten siinä tulisi käymään.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Ensinnäkin mitä tulee STK:n vaatimustaan ja siihen, että en ainakaan minä olisi sitä koskaan arvostellut, tämä ei pidä paikkaansa. Viimeksi viime perjantaina ja monet monet kerrat olen julkisuudessa kritisoinut (Ed. Apukka: Lepsuudesta?) sitä ns. iäisyyskysymyksistä, niiden esiin nostamisesta tilanteessa, jossa keskeistä on puhua puhtaasti työvoimakustannusten alentamisesta. Jätetään iäisyyskysymykset, lainsäädäntökysymykset, myöhemmän rauhallisempaan ajankohtaan. Keskustellaan niistä kiihkottomasti eikä sotketa ja jumiuteta tuponeuvotteluita ainakaan niillä asioilla. Niin kuin viime perjantain eräässä lehdessä olen selkeästi sanonut: Mistä ihmeestä ne tähän hätään ilmesyivät niin suureksi tuskaksi tupopöytään, jos niistä aikaisemmin ei ole mitään halukkuutta ollut keskustella, tarkoitan nimenomaan työnantajapuolta.

Olen useampaan otteeseen aikaisemmissakin puheenvuoroissa käyttänyt tätä sanontaa ja arvostellut sitä tapaa, jolla pöytään tuodaan niin suuri määrä tähän hetkeen sopimattomia, ehkä tärkeitäkin mutta sopimattomia elementtejä, niin että se neuvotteluprosessi kerta kaikkiaan ei voi edetä näillä eväillä. Näyttääpä vain siltä, että sillä puolella kommentit ovat kyllä varsin vaatimattomia, siellä ehkä on paksunahkaisempaa väkeä, kun eivät ole sellaista ryöppyä niskaani antaneet kuin ehkä ay-puolelle annetuista pienistä kannanotoista.

Näyttää vain valitettavasti siltä, että tuporatkaisussa ainakin lehtitietojen perusteella — huomisaamuna todellisesta tilanteesta jälleen saan tiedon, ehkä vielä tänäänkin — näkyy enemmänkin keskityttävän siihen, että työnantajamaksuja sysättäisiin muiden veronmaksajien maksettavaksi. Mielestäni tuporatkaisun täytyy syntyä muulla tavalla kuin budjettikirjaa oleellisesti paisuttamalla. Siihen nimittäin näyttää olevan kaikilla osapuolilla, niin työnantaja- kuin työntekijäpuolella kuin vähän muillakin tahoilla, erittäin suuri harrastus. Sanon tässäkin, että jos me saamme edes asiallisen tuporatkaisun syntymään, olkoon sitten markat tai prosentit mitä tahansa, me tuhoamme sen myönteisen talouspoliittisen vaikutuksen sillä, että julkisten menojen kasvua vastaavasti jälleen paisutettaisiin.

Mitä tulee valtionyhtiöiden yksityistämiseen, ei se sitä tarkoita, että ensi viikolla taikka tämän vuoden aikana valtionyhtiöt myytäisiin, yksityistettäisiin. Se kuitenkin tarkoittaa sitä, että on mahdollisuus tarvittaessa näihin toimiin ryhtyä, myydä esimerkiksi jokin osakkuus, ei edes koko yhtiötä vaan tietty prosenttiosuus jostakin yhtiöstä. Tosiasia on, että kaikkien valtionyhtiöiden kehittämiseen ei valtiontalouden tila anna minkäänlaista mahdollisuutta, siinä määrin kehittää niitä, että olisi isännän panos sellainen kuin pitäisi normaaleissa investoinneissa olla.

Keskitytään keskeisiin yhtiöihin ja hoidetaan ne kunnolla. Viittaampa vielä vaikeuksissa oleviin yhtiöihin. Mielenkiinnolla haluan seurata sitä keskustelua tässä salissa, kun jokin suuri yhtiö pelastetaan yhteiskunnan varoin, mikä saattaa sisältää numeroita miljoonissa vähintäänkin kolme ja ensimmäinen numerokin voi olla suuri. (Ed. Seppänen: Se on SKOPin viitoitamaa tietä!)

Edelleenkin totean velkojen ottamisesta, että otamme ensi vuonna, ed. Hämäläinen, niin paljon velkaa valtiolle, että tällä hetkellä on näkyvissä jo ensimmäisiä merkkejä siitä, että ulkomailta otettavien lainojen korkotaso on nousmassa ja epävarmuus yleensä Suomen luottokelpoisuuteen on heikkenemässä. Jokainen tietää, mitä siitä seuraa. Sen laskun maksavat suomalaiset veronmaksajat tietyllä aikavälillä varsin kipeästi. Me otamme velkaa toistakymmentä miljardia, joista pääosa hupenee työllisyyden hoitoon ja joihinkin investointeihinkin. Eipähän nämä rahat sinänsä korkomerkityitä ole, mutta työllisyyden hoitaminen jo nykytasollaan merkitsee sellaista suoneniskua valtiontaloudessa,

että me alamme olla sen hoitamisen kanssa enemmän kuin vaikeuksissa.

Me emme voi jäädä odottelemaan sitä, ed. Gustafsson, että joskus ensi vuonna kilpailukyky olisi 10 prosenttia korjaantunut. Joka tapauksessa tällä hetkellä kilpailukyky ei ole sen tasoinen, että suomalaiset tuotteet menevät riittävästi kaupaksi. Niistä ei ainakaan kohtuullista katetta saada. Näin ollen suuri joukko suomalaisia yrityksiä, hyviäkin yrityksiä, ajautuu ylitsepääsemättömiin vaikeuksiin tämän syksyn kuluessa. Näin ollen nollaratkaisulla kilpailukykyä ei pystytä parantamaan, sillä nollaratkaisu joka tapauksessa ensi vuonna syntyy omaehtoisestikin, sillä yksikään yritys ei pysty enempää palkkaa maksamaan. (Ed. Gustafsson: Paraneeko 10 prosenttia?) — On kyse vain siitä, ed. Gustafsson, onko meillä riittävästi ensi vuonna enää sellaisia yrityksiä, joiden tarvitsee palkkaa maksaa. (Ed. Seppänen: Hallituksen politiikalla ei ole!) Onko niitä yrityksiä enää olemassakaan? Sen takia mielestäni olisi tärkeätä pyrkiä löytämään sellainen tulopoliittinen ratkaisu, jolla kilpailukykyyn saataisiin nopeasti piristysruiske. Se on nyt enemmän kuin tarpeellista.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron sanoakseni sen seikan, mikä ei näytä välttämättä tulleen aivan selväksi kaikille edustajille. Se seikka on se, että hallitus ei ole missään vaiheessa antanut minkäänlaista tukea STK:n neuvottelupöytäan tuomille ns. ylimääräisille eväille. Hallituksena hallitus ei sitä missään vaiheessa ole tehnyt eikä ymmärtääkseni tule missään oloissa tekemäänkään ainakaan tämän neuvottelukierroksen aikana.

Mitä tulee siihen toiveeseen, jonka ed. Lahti-Nuutila esitti siitä, että hallituksella pitäisi olla neuvotteluhaluutta myös työmarkkinajärjestöjen suuntaan, minusta näin ilman muuta on. Hallituksella on sinne suuntaan neuvotteluhaluutta, mutta hallituksella on varmaan neuvotteluhaluutta erityisesti eduskunnassa muiden ryhmien suuntaan niiden välttämättömyimpien korjausten tekemiseksi, mitä esimerkiksi SDP:llä, ed. Lahti-Nuutilan omalla eduskuntaryhmällä, on sanottavana ja haluttavana budjetin suuntaan, kunhan pysytään niissä raameissa, mitä budjetti pitää sisällään ja kunhan ei rasitteita heitetä väestöryhmiltä toisille.

Esimerkiksi eri leikkausten kohdalla voidaan toki keskustella siitä, onko niitä leikkauksia syyttävissä enemmän esimerkiksi parempiosais-

ten ihmisten harteille. (Ed. Gustafsson: Tätähän me olemme esittäneet!) Sentapaista keskustelua varmasti myös hallituksella on varaa käydä. Erityisesti näihin säästötalkoisiin ja niistä käytävään keskusteluun toivoisikin, että juuri sosiaalidemokraattinen puolue alttiilla mielellä tulisi mukaan. Sillä, jos kellä, on tällä hetkellä vastuu myös niistä talouden ongelmista, joissa Suomi tällä hetkellä on. (Ed. Lahti-Nuuttila: Onko meidän tehtävä uusi budjetti!) — Ei.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä nousivat esille nämä valtiojohtoiset yritykset ja niiden tuleva kohtalo. Tällä hetkellä ne ovat kohtalaisessa kunnossa, kun niitä on hoidettu, ne tulouttavat osan tuloistaan valtiolle. Kysyisin arvoisalta valtiovarainministeriltä, kun hän on paikalla: Onko ymmärrettävä niin, että mm. Veitsiluoto Oy:tä nyt ajetaan alas kolmen kuukauden lomautuksella, joten se voidaan lähiaikoina myydä yksityiselle joko kokonaan tai osin erittäin pienellä hinnalla perusteena se, että se on kannattamaton yritys. Yrityskauppojahan on silloin tällöin näinkin hoidettu.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama näkökohta ministeri Viinaseksen puheenvuoron johdosta. Ensinnäkin kun hän niin paljon vannoo markkinatalouden nimiin, niin silloin tietysti on aivan erikoisen merkityksellistä se, että erilaiset talouspoliittiset tai talouspolitiikkaan vaikuttavat toimenpiteet ajoitetaan oikein. Minä väitän, että nyt ei ole oikein ajoitettu toimi, jos yksityistetään valtionyhtiöitä tässä taloudellisessa tilanteessa. Se on väärä liike tässä tilanteessa. Siinä on siis selvä kannanotto markkinatalouteen.

Edelleen ministeri Viinaseksen puheenvuorossa oli yksi oikein hyvä asia. Kun hän puhui luotonannosta ulkomailta Suomelle, hän ilmoitti äsken sanatarkasti, että epävarmuus heikkenee, toisin sanoen epävarmuus poistuu eli varmuus lisääntyy, että edullista lainaa saadaan. Tämä on hyvä asia ilmoituksena, joskin olen sitä mieltä, että liikaa lainaa ei pitäisi ottaa.

Sitten hän menee kysymään täällä, onko ensi vuonna ylipäättään yrityksiä palkkoja maksamaan Suomessa. Ei missään nimessä valtiovarainministerin asemassa pidä mennä tällaisia ylisanoja käyttämään. Sehän on kuin kuolinisku markkinatalouden yrityksille. Ministeri antaa ikään kuin tappotuomion koko putiikille. Eihän tässä ole mitään tolkkua.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en tiedä, tietääkö ministeri, kuinka paljon tässä budjetissa on työllistämisrahoja ja työttömyyden hoidosta aiheutuvia kuluja. Väittäisin, että niitä tulee noin 17 miljardia ynnä vielä tulee miljardeja yksityiseltä sektorilta työttömyyden torjuntaan ja hoitoon. Herra ministeri, kyllä tämä on aivan väärä tapa harjoittaa maassa työllisyyspolitiikkaa, kun otetaan kannettaviksi yhteiskunnalle työttömyyden kustannukset sen sijasta, että ruvettaisiin työllistämään ihmisiä esimerkiksi asuntotuotannon avulla.

Tässä budjetissa ei ole mitään sellaista toimenpidettä, jolla lisättäisiin asuntotoimintaan käytettäviä valtion varoja. Siltä osin kuin kysymys on asuntorahaston lainanotosta, kysymyksessä on vain semmoinen välikulkuerä, joka ei tosiasiallisesti lisää Suomen valtion velkaantumista. Se ei ole Suomen valtion nettolainanottoa. Tältä osin asumisrahoja ei olla tässä budjetissa lainkaan lisäämässä.

Kiinnitän erityisesti vielä huomiota ministerin jatkuvaan jumputukseen menojen lisääntymisestä. Kysymys on tulovajeesta, jonka tämä hallitus on luonut. Te olette antaneet yleisiä helpotuksia yrityksille ja työnantajille ja aiheuttaneet tähän valtion huomattavan suuren budjettivajeen, ei menoja lisäämällä, vaan tuloja vähentämällä. Tältä osin te ette ole harjoittamassa maassa aktiivista, elvyttävää talouspolitiikkaa, jonka avulla saataisiin maahan lisää jaettavaa ja pystyttäisiin tulovaje kattamaan ei menoja vähentämällä vaan tuloja lisäämällä. Tältä osin hallitus on ajanut täydellisesti metsään.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pekkari- nen esitti seireeninlaulunsa neuvotteluista sosiaalidemokraattiselle eduskuntaryhmälle. (Ed. Luttinen: Turha esittää!) Ministeri Pekkari- nen puhui myös siitä, että perusturvaa pitäisi parantaa ja suurituloisilta voitaisiin ottaa pois. Ministeri Pekkari- nen tuntui unohtavan, että sosiaalidemokraatit yhdessä kokoomuksen kanssa ovat juuri olleet ajamassa sitä linjaa, jossa heikoim- massa asemassa olevia ei aina ole muistettu, mutta sen sijaan suurituloisille on annettu suuret verohelpotukset.

Ministeri Pekkari- nen unohtaa, että keskustan ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmä viime eduskuntakauden aikana pääsivät monessa asiassa yhteisiin vastalauseisiin juuri perusturvan parantamisesta. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on

valmis neuvottelemaan uudelleensuuntaamisista tältä pohjalta. Hallituksenkin kannattaisi varmasti muistaa se, että sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton yhteisellä voimalla, 67 kansanedustajalla, voidaan hallituksen esitykset säästölakeiksi äänestää lepäämään.

Ministeri Pekkarinen puhui neuvotteluista kauniisti. Hallituksen ministereistä ainoastaan ministeri Kanerva on käynnistänyt konkreettiset neuvottelut. Viime viikolla oppositioryhmien kanssa oli neuvottelu työllisyyslain muutoksista. Vasemmistoliiton ryhmä on jättänyt esityksen, jossa oli kymmenkunta kohtaa, isompia ja pienempiä asioita. Me olemme valmiit niistä keskustelemaan. Ne merkitsevät osittain lisämenoja, mutta ne merkitsevät menojen pienentämistä työttömyyspäivärahoissa, joihin ensi vuonna käytetään 11 miljardia markkaa, 6 miljardia valtion budjetista. Tämä on mieletön summa, ja kaikkia toimenpiteitä joilla voidaan työttömyyttä pienentää, olemme valmiit tukemaan.

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Kaksi minuuttia on kulunut!

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ed. P. Leppänen viittasi valtionyhtiöiden voittojen tulouttamiseen valtion kassaan. Kyllä onni on, että valtionyhtiöt ovat menestyneet äärimmäisen hyvin edellisinä vuosina. Tänä vuonna arvioni mukaan tullaan näkemään yhteensä yli miljardin markan tappio, ilmeisesti roimastikin yli. Voipa olla niin, että budjetissa oleva tuloutus on yliarvostettu. (Ed. Lahti-Nuuttila: Onko se ensi vuonnakin budjetissa yliarvostettu?) — Saattaa olla, jos tahti ei muutu.

Se, että me ajaisimme Veitsiluotoa tahallamme alas, ei pidä paikkaansa, muka ajaisimme alas, että se voitaisiin yksin kappalein tai kokonaisuutena ulkomaalaisille myydä. Ei sitä tietoisesti aja kukaan alas. Mutta tänä päivänä, kun joka ikinen sellutonni, joka maasta viehdään Veitsiluodosta, merkitsee kertaluokkaa 500 markan puhdasta tappiota, niin se yritys ajautuu alas väkisin näillä kustannuksilla, sille ei mahda mitään. (Ed. Seppänen: Svenskarna skall köpa Finland!)

Ei ole tarkoitus, niin kuin jo kerran totesin, yksityistää tällä aikataululla yhtään mitään, vaan antaa mahdollisuudet, kuten puheenvuorossani totesin, siihen, että jos tilanne tulee ja rahamarkkinat sallivat, käytetään tilaisuutta hallitusti hyväksi. Tällä hetkellä sellaista mahdollisuutta ei ole.

Ed. Pulliainen totesi myös, että annoin jonkin näköisen tappouomion suomalaisille yrityksille. Sanoin sen siinä mielessä, että kannan huolta siitä, onko meillä yrityksiä riittävästi ensi keväänä. Niin kuin meistä jokainen tietää, näemme parhaillaan ennennäkemättömän konkurssi-vauhdin Suomessa. Mielestäni sellainen huoli on aiheellinen, että meillä on yrityksiä, jotka pystyvät ylipäänsä työllistämään ensi vuonna. Sitä ei tapahdu, jollei tuporintamalla jotain saada aikaseksi.

Täällä todettiin myös, että hallitus ei olisi ollut aktiivinen tuponeuvotteluissa. Voin vakuuttaa, että ei niitä neuvotteluja kaikkia parrasvaloissa käydä. Niitä neuvotteluja omalta osaltani oli kai seitsemän kappaletta viime viikon neljän päivän kuluessa. Joka ikinen viikko niitä keskusteluja on käyty, mutta eteneminen on luvattoman hidasta. Se on niin hidasta, että siinä vauhdissa tippuu yrityksiä kannattavuuskriisiin, voi sanoa päivittäin, kymmenittäin, kohta sadoittain. Näin ollen riittävän tuporatkaisun syntymisellä on enemmän kuin kiire.

Ilmettelen kovasti sitä, että ed. Seppänen ymmärtääkseni oli valmis arvostelemaan hallitusta siitä, että yrityksille on annettu kevennyksiä menneinä vuosina. (Ed. Seppänen: Skulle vi devalvera?) Pitäisikö vielä antaa lisärasitteita tässä tilanteessa, ed. Seppänen? Suomalaiset yritykset eivät kestä yhtään lisärasitetta, se on päivänselvä asia. Joka ikisen yrityksen pelastaminen tästä taantumasta eteenpäin on äärimmäisen tärkeätä, mutta valitettavasti se maksaa niin kuin tässäkin budjetissa nähdään, kun annetaan parisataa miljoonaa pk-yrityksille. Pelkäänpä vain, että suuri osa näistäkin rahoista tulee kyllä meille maksettavaksi. Se arvio, joka siellä luottotappioksi on merkitty, jäänee, ainakin näin arvelen, kyllä alimitoitetuksi, sillä niistäkin yrityksistä valitettavasti suuri osa tulee kuolemaan.

Ed. Pulliaista en täsmällisesti kuullut, kun kirjoittelin muistiin, miten hän siteerasi minun rahamarkkinoiden epävarmuuslausuntoani. Ainakin tarkoitin sitä — ehkä sanoin epämääräisesti — että ulkomaisilla rahoitusmarkkinoilla suhtaudutaan epäilevästi Suomen luottokelpoisuuteen tällä hetkellä. (Ed. Aittoniemi: Ei ole ihme!) Epävarmuus Suomen talouspolitiikasta on lisääntymässä ja lainansaanti ainakin kohtuullisin ehdoin selvästi vaikeutumassa.

Ed. V i s t b a c k a: Arvoisa puhemies! Esitelyssä oleva hallituksen antama valtion tämän vuoden toinen lisäbudjetti sisältää muutamia

mielenkiintoisia kohtia. En aio lähteä kertamaan niitä, mitä äskeisessä keskustelussa yleisellä tasolla lähinnä käytiin läpi.

Pääasiassa esityksessä tietenkin todetaan ne useimmat lainsäädännöstä johtuvat lisämenot, joiden johdosta tarvitaan lisää rahoitusta, kuten arvoisa ministeri esittelypuheenvuorossaan totesi. Toinen syy on se valitettava tosiasia, että rahaa ei kerrykään valtion kassaan arvioitua määrää.

Perusteluissa todetaan myös se, että Suomi on ajautunut syvimpään sodanjälkeiseen lamaan, joka jatkuu ja osin edelleenkin syvenee. Nämä lähtökohdat huomioon ottaen täytyy vain ihmetellä, miksi hallitus ei toimi sen mukaisesti, että tästä jatkuvasta alamäestä päästäisiin irti. Lisäbudjetissa tosin kauniisti todetaan, että esityksessä panostetaan ensi sijassa valikoituihin, työllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin. En tiedä, mitä ja missä ne toimenpiteet ovat, koska itse en tämän suuntaisia esityksiä juurikaan löytänyt minulle jaetusta kappaleesta. Joitakin vähäpätöisiä viittauksia elvytykseen tosin on, mutta niillä tuskin on konkreettisia seurauksia.

Kehitysaluerahasto Oy:lle annetaan valtuudet korottaa korkotukilainojen myöntämisvaltuutta 200 miljoonalla markalla. Tämä määräraha on käsitykseni mukaan täysin riittämätön, sillä nyt jos koskaan terveet, työvoimavaltaiset pienet ja keskisuuret yritykset tarvitsisivat myös kohtuullisia Keran suhdannelainoja pystyäkseen taistelemaan edes jollain tavoin yhä syvenevän laman yli, sillä joskushan nousukin väistämättä tulee, näin ainakin itse uskon.

Tämänhetkinen taloudellinen tilanne on suorastaan katastrofaalinen, kuten äskeisessä keskustelussakin jo osittain tuli ilmi. Päivittäin voi lukea lehdistä, kuinka yhä useampi yritys on ajautunut konkurssiin ja sen kautta maa saa jälleen lisää työttömiä. Normaalisti tilanne ei olisi niin huolestuttava, mutta tiedettäessä konkurssiin ajautuneista yrityksistä olevan merkittävän osan aivan terveellä pohjalla ja toimintakelpoisia tulee asiasta huolestua.

Konkurssit pystyttäisiin estämään määrättyiltä osin, kunhan vain avustavia toimenpiteitä valtion taholta tulisi. Samalla on muistettava se tosiasia, että noususuhdanteen alkaessa yritystä ei niin vain käynnistetä tyhjistä, näin varsinkin alihankintayritysten kohdalla.

Ensimmäisessä lisämenoarviossa ollut 300 miljoonan markan määräraha Keran kautta annettaviksi suhdannelainoiksi ei riittänyt alkuunkaan vaikeuksissa oleville yrityksille, joiden

toimintaedellytykset Keran yritystutkijoiden arvioiden mukaan olisivat olleet hyvät. Toisaalta myös ihmetyttävät ne puheet riskistä, jotka liittyvät Keran myöntämiin lainoihin. Käsitykseni mukaan Keralle ei tullut ainakaan kovin paljon riskejä ensimmäisessä lisämenoarviossa olleesta, suhdannelainana markkinoidusta rahasta, koska Kera vaati lähes täydet vakuudet eli toimi siten kuin pankit tällä hetkellä. Ihmetyttääkin äskeinen arvoisan ministerin kommentti siitä, että näittenkin myönnettävien suhdannelainojen osalta valtio jää nuolemaan näppejään, koska useat yritykset ajautuvat konkurssiin eikä vakuuksia ole. En tiedä, käyttäydytäänkö myös tämän uuden suhdannelainan osalta samalla tavoin kuin keväisen 300 miljoonan osalta. Kuten äsken totesin, siellä vaadittiin nimenomaan jotakuinkin täydet valtuudet. Pohjanmaalla esimerkiksi kymmeniä terveitä metallialan yrityksiä jää ilman suhdannelainaa ja oman onnensa nojaan, eikä tästä nyt esitetystä 200 miljoonasta koko maahan kovinkaan monelle yritykselle apua löydy. Valtuudet olisi mielestäni pitänyt ehdottomasti saada 500—700 miljoonalle markalle suhdannelainoihin.

Tuntuu hieman omituiselta se, että arvoisa ministeri esittelypuheenvuorossaan puhui myönnettäväksi esitettävästä valtuudesta ja totesi, että ne ovat pienissä ja keskisuurissa yrityksissä tarvittavaa rahoitusta, mutta parempi tapa hoitaa itse ongelma olisi ollut ajoissa aloittaa työvoimakustannusten sopeuttaminen menojen tasolle. Ainakin minun tiedossani olevat seikat pienten ja keskisuurten yritysten osalta ovat sellaiset, että ei siellä enää ylimääräisiä kustannuksia ole, vaan ne pienet toiminnot, mitä pyritään viemään eteenpäin, viedään minimaalisella kustannustasolla.

Konkurssveja on tänä vuonna ollut jo ennätysmäärä, sillä niiden määrä on tämän vuoden alkupuoliskolla ollut yli 80 prosenttia enemmän kuin viime vuonna. Onkin arvioitu, että tänä vuonna päästään taikka joudutaan pitkälti yli 5 000 konkurssiin. On siinäkin Ahon hallituksella meriittä, jolla tuloksella päästään taas ennätysten joukkoon. Tuota ennätystä lienee vaikea seuraavien hallitusten rikkoa. Toivottavasti ne eivät tule sitä edes yrittämään.

Samaa ennätystehtailua tuntuu myös työttömien osalta olevan.

Rahaa hallituksella ei tunnu olevan laman lievittämiseen, mutta sitä vastoin rahaa löytyy pakolaisten vastaanottoon. Lisäbudjettiesityksessä esitetään pakolaisten vastaanottoon lisää

106 miljoonaa markkaa. Samalla muutetaan vielä Lapinjärven ja Perniön päihdehuollon kuntoutumiskeskukset pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksiksi. Eli voi vain todeta arvoisalle ministeri Pekkarisellekin, että sillä lailla pakolaiset ovat tärkeitä. Hallituksella ei tunnu olevan huolta oman maan kansalaisista, joilla on vaikeuksia omassa elämässään. Mielestäni muuta ei voi sanoa tästä esityksestä. Olisi odottanut, että tämän tyyppiset hyödylliset laitokset voisivat jatkaa toimintaansa ja auttaa siten vaikeuksiin joutuneita oman maan kansalaisia, varsinkin kun toinen laitos on juuri uudistamassa toimintaperiaatteitaan nykyaikaisemmiksi ja tuloksellisemmiksi. Tällaisena työttömyyden aikanahan ihmisillä on muutenkin vaikeuksia elämässään aivan riittämiin ja myös alkoholi saattaa tulla mukaan kuvaan jopa sairautena. Silloin nopea hoitoon ohjaaminen olisi mielestäni välttämätöntä ja yhteiskunnalle olenaisesti edullisempaa.

106 miljoonan markan määrärahan perustelutkin tuntuvat vanhan kertaukselta. Niissä todetaan syynä olevan sen, että turvapaikkahakemusten käsittelyajat ovat venyneet ennakoitua pidemmiksi. Samaa perustelua on käytetty mielestäni jo aivan riittävästi. Miksi esimerkiksi sisäministeri Pekkarinen ei toimi niin, että ruuhkat saataisiin pois välittömästi? Tuntuu käsittämättömältä, että käsittelyajat ovat yhä edelleen enimmillään lähes vuoden pituisia, vaikka Ulko- ja maalaiskeskuksen toimintaan on satsattu lisävaroja. Tämähän on myös turvapaikanhakijoille epäinhimillistä, ja toisaalta veronmaksajien rahoja kuluu näin laman aikana mielestäni aivan liian paljon. Olisikin ollut paljon parempi vaihtoehto esimerkiksi käyttää pakolaisten vastaanottoon tarkoitettu määräraha vaikkapa vaikeuksissa olevien terveellä pohjalla toimivien pienten yritysten tukemiseen.

Lopuksi otan vielä esille uuden ulkomaalaislain. Se ei toimi. Eli kävi, kuten me jo lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä totesimme. Lakiin olisi pitänyt saada pykälä, jonka mukaan viranomaiset jo rajalla voisivat palauttaa Suomeen pyrkivät turvapaikanhakijat silloin, kun on kiistatta selvää, ettei turvapaikkaa tulla myöntämään. Meidän pitää olla liberaaleja tässäkin asiassa ja mennä jopa pidemmälle kuin Ruotsin lainsäädäntö. Nyt me maksamme lain seurauksista ja tulemme vielä tulevaisuudessakin käyttämään veronmaksajien varoja suuria summia tällaisten ylivapaamielisten näkemysten johdosta. Pakolaishuoltoon kyllä riittää rahaa,

mutta oman maan vähäosaiset kansalaiset saavat sen sijaan kärsiä, koska Ahon hallituksen mielestä kaikkien suomalaisten on osallistuttava Suomen taloustalkoisiin. Pakolaisia talkoot eivät ilmeisesti koske.

Eniten tällaisesta politiikasta joutuvat kärsimään heikoimmassa asemassa olevat kansalaiset. Hallituksen toisessa lisäbudjettiesityksessä näitä on osa päihdeongelmiaisista henkilöistä, jotka jäävät tuuliajolle, kun kaksi päihdehuollon kuntoutuskeskusta muutetaan pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksiksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. L a i n e: Herra puhemies! Holkerin hallituksen ja Ahon hallituksen eräiden edustajien kesken on syntynyt mielipiteiden vaihtoa ja kiistelyä siitä, kuka on syyppä tilanteeseen, jossa nyt olemme. On paljon jälkiviisaita. Pääministeri Aho lausui MTV:n viestintäseminaarissa syksyllä mm. näin: "Taloudellisten ongelmien syntysyyt olivat hyvin tiedossa usean vuoden ajan. Talouden tutkimuslaitokset ja elinkeinoelämä tuottivat numerosarjoja mm. vientiteollisuuden osuuden taantumisesta, kansantalouden velkaantumisesta ja kilpailukyyn jyrkästä laskusta niin pitkään ja yhdensuuntaisesti, että talonpoikaisjärkikin osasi niistä nähdä Suomen kulkevan väijäämättä kohti vaikeaa talouden umpikuja."

Olen yrittänyt katsella tutkimuslaitosten selvityksiä, joihin pääministeri Aho viittasi, ja hain esiin mm. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan suhdannejulkaisun n:o 2 vuodelta 1989, joka käsittelee kehitysnäkymiä vuosina 1989—1993. Laina suhdannejulkaisusta kaksi kohtaa: "Jo seitsemättä vuotta yhtäjaksoisesti jatkueseen teollisuusmaiden talouskehitykseen ei odoteta vakavia säröjä alkaneella viisivuotiskaudella 1989—1993." Toinen lainaus kotimaan kehitystä koskevalta osalta: "Tavaraviennin määrä kasvaa vuosina 1989—1993 suunnilleen saman verran kuin edellisellä viisivuotiskaudella. Länsiviennin kasvu on Oecd-maiden suotuisan taloudellisen kehityksen vuoksi suhteellisen ripeää." En ole nyt tarkistellut, ovatko kaikkien tutkimuslaitosten käsitykset olleet samanlaisia, mutta runsaan kahden vuoden ikäinen tutkimuslaitosennuste ei ollut sellainen kuin nyt niin monet väittävät sen jo silloin olleen.

Hallituksen esitys kuluvan vuoden toiseksi lisämenoarvioksi sisältää tärkeän periaateratkaisun eräiden merkittävien valtion yritysten yksityistämisestä. Esityksen mukaan valtioneuvostolle annettaisiin valtuudet hyväksyä omistusrjestelyt, joiden toteuttamisen edellytyksenä on luopuminen valtion määräysvallasta Enso-Gutzeit Oy:ssä ja Outokumpu Oy:ssä sekä määränemmistövallasta Valmet Oy:ssä ja Veitsiluoto Oy:ssä.

Kuten edellä totesin, kysymys on periaatteellisesti tärkeästä ratkaisusta. Sellainen vaatisi perusteellisemman valmistelun ja julkisen keskustelun. Lisäbudjetti ei mielestäni ole oikea tapa tällaisen ratkaisun tekemiseen. Valtion yrityksiä ja valtioneemmistöisiä yrityksiä ei Suomessa ole poikkeuksellisen paljon. Päinvastoin voidaan sanoa, että Suomessa on vähän valtion omistamaa yritystoimintaa moneen muuhun Euroopan maahan verrattuna. Lisäksi on muistettava, että Suomessa valtion omistamalla teollisuudella on ollut erittäin tärkeä merkitys aluepolitiikan ja alueellisten kehityserojen tasaamisen sekä työllisyyden kannalta. Siitä syystä onkin mielenkiintoista ja paljastavaa, että juuri keskustavetoinen hallitus on tekemässä lopun valtion yritystoiminnasta, jolla nyt on tärkeä merkitys mm. Pohjois- ja Itä-Suomessa. Tätähän hallituksen esitys perimmältään tarkoittaa: valtuuksia tällaiseen pyydetään. (Ed. Ala-Nissilä: Ei tarkoiteta!) — Ja jos esimerkiksi ed. Ala-Nissilä sattuisi asiasta olemaan toista mieltä, niin kyllä valtiovarainministeri pitää huolen siitä, että ed. Ala-Nissilä jää toiseksi. (Ed. Ala-Nissilä: Se nähdään!)

Valtion yritykset ovat viime vuosien aikana tuottaneet valtiolle parempia tuloksia kuin menneinä aikoina. Tämän itse asiassa valtiovarainministerikin äsken todisti. Tämä on selittänyt sen, että yksityinen taho on kiinnostunut valtion yrityksistä ja niiden osakkeista. Tällä hetkellä maassamme vallitseva taloudellinen tilanne ei kuitenkaan ole edullinen hallituksen esityksessä tarkoitetuille omistusrjestelyille.

Valtion omistuksessa on 11 varsinaista teollisuusyhtiötä. Näistä neljän osalta pyydetään nyt valtuutusta omistusrjestelyihin. Myöhemmin on tarkoitus menetellä myös Neste Oy:n suhteen samalla tavalla. Kun näissä 11:ssä valtion teollisuusyrityksessä on yhteensä noin 100 000 työpaikkaa, yli puolet näistä työpaikoista on nyt uusien omistusrjestelyjen kohteena, jos valtuudet hyväksytään ja käytetään. 11 yhtiön osuus

kotimaisen teollisuuden jalostusarvosta oli viime vuonna yli viidennes, investoinneista noin kolmannes ja viennistä noin neljännes.

Monien vuosien ajan valtio ei ole pitänyt huolta pääomien sijoituksista yhtiöittensä osakepääoman korottamiseen. Siitä on osoituksena myös ensi vuoden budjetti, samoin viime helmikuussa tehty ratkaisu, jolla tämän vuoden valtion budjetista siirrettiin yhtäkkiä säästöön 300 miljoonaa sellaisia varoja, jotka oli tarkoitettu lainoiksi valtionyhtiöille.

Vaikka karhua ei ole vielä kaadettu, eriäviä käsityksiä näyttää jo olevan siitä, mihin näitä varoja tulitaisiin käyttämään. On mielipiteitä siitä, että valtionyhtiöiden omistusrjestelyistä valtiolle tulevia lisävaroja pitäisi käyttää valtion budjetin kattamiseen, valtiontalouden pönkittämiseen. Mutta on myös mielipiteitä siitä, että näitä varoja tulisi käyttää teollisuuden rakenteiden kehittämiseen. Tähän mahdollisuuteen viitasti hieman myös valtiovarainministeri.

Käsitykseni on se, että lypsävää lehmää ei pidä tappaa. Vaikka vetoan myös täällä ministeri Pokan tunnettuun lausuntoon, minun täytyy nyt kyllä sanoa, että ministeri Pokka on puhunut niin paljon muutakin sellaista, josta hän on myöhemmin luopunut. Mutta toivottavasti hän tässä valtionyhtiöiden asiassa pysyy kannassaan.

Kun kyseessä on nyt mielestäni periaatteellisesti hyvin tärkeä asia, mielestäni valtiovarainvaliokunnan tulisi pyytää tästä asiasta lausunto myös talousvaliokunnalta, jolle valtionyhtiöiden asiat kuuluvat.

Olen edellä maininnut joukon niistä perusteluista, jotka vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä puhuvat hallituksen esitystä vastaan. Toivon, että valtiovarainvaliokunta hyvin tarkkaan perehtyy näihin näkökohtiin.

Jättiläismielenosoitus Helsingin Senaatintorilla viime torstaina oli suomalaisten palkansaajien vastalause työnantajien vaatimuksille työntekijöiden palkkojen alentamisesta, pakkolomien toimeenpanosta ja työehtojen huonontamisesta. Mielenosoitus oli mielestäni vastaus myös hallituksen vastaavan kaltaisille esityksille. Se oli työkansan muistutus päättäjille siitä, että suuria taloudellisia ja yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja ei voida tehdä ottamatta huomioon ammattiyhdistysliikkeen ja kansalaisyhteiskunnan mielipiteitä ja vaikuttamista. Siksi oli hämmästyttävää, että valtiovarainministeri eduskunnassa valtion-euvoston kyselytunnilla jo viime torstaina hyvin ylimalkaisella ja vähättelevällä tavalla suhtautui tähän mielenosoitukseen.

Eikä valtiovarainministeri ollut ainoa. Esimerkiksi STK:n puheenjohtaja Tapani Kahri antoi julkisuuteen välittömästi lausunnon, jossa hän nimitti mielenosoitusta sirkukseksi. Tämänkin vielä jotenkin voi ymmärtää, kun kysymys on sentään työnantajaliiton johtomiehestä. Mutta kyllä minua hämmästytti pääministeri Ahon viikonvaihteessa esittämä lausunto, että tämä työläisten mielenosoitus ei ollut harkittu, koska sillä hyökättiin hallitusta vastaan. (Ed. Ala-Nissilä: Hän puhuikin puoluepolitiokoinnista!) Tämä oli siis pääministerin perustelu.

Minun käsitykseni on kuitenkin se, että tässä maassa etujärjestöjen, ovat ne sitten maatalousalan etujärjestöjä, ammatillisen alan etujärjestöjä, eläkeläisten tai minkä tahansa, tehtävänä on luonnollisesti puolustaa oman jäsenistönsä etuja ja näkökantoja sekä arvostella niitä, jotka toisin toimivat taikka näitä etuja vastustavat. Minä ymmärrän hyvin esimerkiksi maataloustuottajien mielenosoitukset, koska monet heistä kärsivät myös niistä vaikeuksista, joita nykyinen taloudellinen tilanne aiheuttaa. He kärsivät esimerkiksi pankkien korkoriistosta, jos tällaista ilmaisua käyttää. Kun pääministeri on ottanut kapteenin paikan laivassa, niin hänen pitää siinä sitä arvostelua, joka saattaa kohdistua myös siihen kurssiin, jonka kapteeni laivalleen on ottanut.

Kun pääministeri ahkeroi päivästä toiseen palkanalennuspuuhissa ja pahoittaa mielensä heti, kun pieni- ja keskipalkkaiset Senaatintorin mielenosoituksessa sanoivat, että ei tällainen käy, niin on syytä nyt muistuttaa, että Suomessa on vuoden 1968 jälkeen tehty 13 tulopoliittista kokonaisratkaisua ja sopimusta. Viimeistä sopimusta, Kallion sopimusta, työnantajien keskusliiton puheenjohtaja Tapani Kahri nimitti aikanaan historian parhaimmaksi sopimukseksi, työntajien kannalta tietenkin, kun hän sitä arvioi. Nyt samainen Tapani Kahri tekee kaikkensa, vaihtaa sävellajia ja vaatii sopimuksen purkamista ja muuttamista ehkä historian huonoimmaksi sopimukseksi, kun asiaa katsoo työntekijöiden kannalta. Samassa kuorossa nyt valittavasti näyttävät laulavan valtiovarainministeri ja myöskin pääministeri.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista todeta, että ed. Laineen usko valtion omistajuuteen ja valtion johtajuuteen yrityksissä ei tänäänkään horju eikä varmaan tulevaisuudessakaan. Nyt ei ole kysymys yhtiöiden lakkauttamisesta vaan

mielestäni niiden toiminnan turvaamisesta pitkällä aikavälillä eikä mistään nopeista ratkaisuista yleensäkään.

Oman pääoman saanti ja kertyminen suomalaisiin yrityksiin on tällä hetkellä erittäin suuri ongelma kaikissa yrityksissä. Erityisesti se on sitä valtion yrityksissä. Valtion yrityksethän ovat velkaantuneet aivan liikaa, ja osittain se varmaan johtuu siitä, että omaa pääomaa ei ole riittävästi kertynyt veronmaksajien rahoilla. Valtionyhtiöihin tarvitaan nyt omaa pääomaa ja myöskin ulkomaista pääomaa. Luulen, että lähi-aikoina tullaan näkemään kyllä aivan riittävästi esimerkkejä siitä, että veronmaksajien varoja joudutaan käyttämään yritystoiminnan pönkitämiseen. Se on väärä tie. Kyllä meidän täytyy saada terveellä tavalla omaa pääomaa myöskin valtionjohtoisiin yrityksiin, ja sillä tavalla ne voivat menestyä ja elää tämän päivän Suomessa. (Ed. Laine: Eiväthän ne ole enää valtionyhtiöitä, jos ne myydään yrityksille!)

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laineen kanssa olen aivan samaa mieltä siitä, että etujärjestöillä on oikeus, jopa velvollisuus puolustaa omia etujaan. Kun sanoitte, että hyväksytte tämän maatalouden mielenosoituksen, niin kyllä minäkin voin sanoa, että minä hyväksyn Senaatintorin mielenosoituksen. Se oli aivan hyvä ja hyväksyttävä siltä osin kuin se tapahtui kansan ja ammattiyhdistysliikkeen toimesta, ei siltä osin kuin siellä suuna ja päänä ovat ne poliittiset voimat, jotka ovat olleet keskeisesti johtamassa maata voisi sanoa konkurssitilaan, jossa me nyt olemme. Jos ne ovat siellä kaatamassa koko likasangan nykyisen hallituksen niskaan, se on minusta aikamoinen ja sanoisiko erittäin vastuuton teko. Sitä en voi hyväksyä.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en nähnyt edustajaa siellä Senaatintorilla, mutta minä olin ja kuuntelin niitä puheita sen jälkeen, kun valtioneuvoston kyselytunnilta sinne ehdin. En minä havainnut siellä puhutun pelkästään hallitusta vastaan, vaan ensisijaisesti työnantajien pyrkimyksiä vastaan. Jos hallitus tukee työnantajien pyrkimyksiä, niin en ihmettele, että myös hallitus sai osansa siitä arvostelusta.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Herra puhemies! Vaikka hallituksen esitys toiseksi lisä-

menoarvioksi sisältää pääosin talouden tilan heikentymisestä aiheutuvia muutoksia sekä budjetin meno- että tulopuolelle, on siinä sisällä myös eräitä merkittäviä teollisuuspoliittisia linjauksia. Valtion verotuloarviot ovat muuttuneet hälyttävästi syksyllä 1990 tehdyistä laskelmista. Esimerkiksi liikevaihtoverokertymä yksinään on muotoutumassa lähes 8 miljardia markkaa pienemmäksi kuin tämän vuoden varsinaista budjetia tehtäessä arvioitiin.

Virheellisistä verotuloarvioista ei kuitenkaan voi syytellä sen kummemmin poliittisia päättäjiä kuin laskelmia tehneitä virkamiehiäkään. Kenelläkään meistä ei nimittäin ollut vuosi sitten tiedossa sellaisia talousennusteita, jotka olisivat päättyneet miinusmerkkiseen kansantuotteen kasvuun. Jos pääministeri julkisesti väittää toista, minun mielestäni hänen pitää osoittaa numeroilla ja tutkimuslaitokset kertoen, mitkä ovat ennusteet, jotka ovat näyttäneet toista kuin ne viralliset ennusteet, mitä minä olen nähnyt.

Työttömyyden voimakas kasvu on merkinnyt pakostakin suurimmat menonlisäykset työttömyyden ajan toimeentuloturvan rahoitukseen. Työttömyysturvamenot ovat yli kaksinkertaistuneet verrattuna varsinaisessa budjetissa budjetoihin menoihin. Tämä kertoo karua kieltä työttömyyden kasvusta, ja sen pitäisi samalla olla hallitukselle viesti siitä, että talouden nousuun kääntäviä talouspoliittisia ratkaisuja olisi jo pitänyt saada aikaan.

Hallituksen ecupäätös ei ratkaissut Suomen talousongelmia. Ecupäätöksen tueksi olisi tarvittu välittömästi kustannus- ja hintatasoa alentavia toimenpiteitä, jotta olisimme päässeet eroon hirvittävän korkeasta reaalikorosta. Hallitus näyttää kuitenkin vain tyytyvän odottelemaan työmarkkinajärjestöjen ja opposition talouspoliittisia päätöksiä, mistä johtuen epävarmuus on lisääntynyt ja vähäisinkin usko hallituksen kykyyn hoitaa talouspolitiikkaa on romahtanut. Tästä aiheutuu lisää epävarmuutta ja hankaluuksia.

Hallitus joutuu jälleen lisäämään maatalouden ylituotannon viemiseen tarvittavia vientitukimäärärahoja. Kun varsinaisessa tulo- ja menoarviossa sekä lisämenoarvioissa olleet vientitukivaraukset lasketaan yhteen, päädytään lähes 4 miljardiin markkaan. Liikevaihtoverojärjestelmän kautta menevä tuki mukaan lukien päädytään yli 4,5 miljardin markan vientitukeen tänä vuonna. Kyseessä lienee ennätys, mikä lienee havahduttanut vihdoinkin hallituksenkin. Lupaa-han hallitus korjailta maataloustulolakia.

Huikeiden vientitukilukujen säikäyttämänä hallitus lupaa tuoda tänä syksynä eduskunnan käsittelyyn maataloustulolain muutosesityksen, joka on meille jo jaettukin. Mikäli lisämenoarviossa todetut maataloustulolain muutokset ovat ainoita hallituksen esittämiä korjauksia, ei maatalouspolitiikkaan ole tulossa vielääkään ratkaisuvia muutoksia. Tuottajien vastuuta ylituotannon aiheuttamista menoista kylläkin luvataan lisätä, mutta ylituotantoon kannustavat rakenteet säilyvät maataloustulolaissa. Kun tuotantokustannusten nousuun perustuvaa tavoitehintojen määrittelyä ei kumota eikä tavoitehintatuotteiden määrää supisteta, pysyy ruuan hinta korkeana jatkossakin. Suomalaisen kuluttajan on turha odotella eurohintaisia elintarvikkeita tältä hallitukselta.

Myönteisenä todettakoon, että tuottajien vastuu ylituotannon kustannuksista on lisääntynyt. Tavoitteena tulisi kuitenkin olla vastuun siirtäminen kokonaan sinne, missä ylituotanto syntyy. Ilmeisesti sen seurauksena, että tuottajat joutuvat tällä hetkellä osallistumaan erilaisin maksuin ja veroin ylijäämien vientikustannuksiin, on väitetty, että tuottajat ovat tehneet oman osuutensa taloustalkoissa. (Ed. S-L. Anttila: Enemmänkin!) Tämä on suurta liioittelua. Talkoot ylituotannon purkamiseksi ovat nimittäin aivan omat talkoonsa, jotka olisi pitänyt aloittaa jo ajat sitten ja toteuttaa ns. hyvän sään aikana eli noususuhdanteessa. (Ed. M. Laukkanen: Miksi ette aloittaneet?) — Minä kerron sen, ed. M. Laukkanen, kun maltatte pienen hetken.

Leikkaukset, jotka maataloudessa on lähi vuosien aikana väistämättä tehtävä, olisivat paljon lievemmat, jos ylituotannon rajoituksiin olisi ryhdytty voimaperäisesti jo vuosia sitten. Hallitukset, otan vastuun omalta osaltani, ja eduskunta ovat kuitenkin liian kauan alistuneet kepun, siis keskustan, ja MTK:n painostukseen ja pelotteluun, jonka seuraukset kaatuvat lähi vuosina syyttömien viljelijöiden niskaan. Tästähän on kysymys, karusta todellisuudesta. Suomen talouden kääntäminen nousuun koskee koko taloutta, eivätkä tuottajat voi olla talkoista sivussa, vaikka se kirpaiseekin jossakin määrin tällä kertaa.

Hallitus pyrkii tekemään valtion yrityksiä koskevia suuria linjaratkaisuja varsin matalalla profiililla. Käsittelyssä olevan lisämenoarvion perusteluissa nimittäin todetaan, että valtioneuvosto saa hyväksyä omistussjärjestelyjä, joiden toteuttamisen edellytyksenä on luopuminen valtion määräysvallasta Enso-Gutzeit Oy:ssä ja

Outokumpu Oy:ssä sekä määränemmistöval-
lasta Valmet Oy:ssä ja Veitsiluoto Oy:ssä. Lisäk-
si Valmet Oy:ssä voidaan budjetin mukaan to-
teuttaa osakkeiden käyvän hinnan alittavalla
kurssilla suunnattava osakeanti.

Riippumatta suhtautumisesta valtionyhtiöi-
den yksityistämiseen on todettava, että hallitus
hoitaa asiaa eduskuntaa suuresti aliarvioiden.
Näin suuria ratkaisuja ei tule tehdä ilman perus-
teellista teollisuuspoliittista harkintaa. Eduskun-
ta ei ole käynyt perinpohjaisempaa keskustelua
valtion hallinnassa olevan yritystoiminnan tule-
vaisuudesta sen kummemmin kuin teollisuuspoli-
tiikasta muutoinkaan. Sen aika on nyt. Edus-
kunnan ei tule tehdä lisäbudjetin yhteydessä
ikään kuin sivumennen valtionyhtiöiden yksi-
tyistämispäätöksiä.

Hyvin omituista on mielestäni se, ettei hallitus
halunnut tuoda valtionyhtiöiden yksityistämise-
sityksiään ensi vuoden budjettiesityksen yhtey-
dessä. Se olisi mahdollistanut eduskunnassa
huomattavasti laajemman ja perusteellisemman
käsittelyn kuin kiireellisesti käsiteltävän lisäbud-
jetin yhteydessä.

Eräs seikka, johon täällä on kiinnitetty huo-
miota, on se, että julkisuudessa olleiden tietojen
mukaan oikeusministeri Pokka on ilmoittanut
eroavansa valtioneuvoston jäsenyydestä, mikäli
eduskunta hyväksyy hallituksen lisäbudjetissa
olevan esityksen Veitsiluoto Oy:n yksityistämise-
stä. En ole julkisuudessa havainnut sellaista
tietoa, josta olisi ilmennyt, onko ministeri Pokka
ollut valtioneuvoston istunnossa käsittelemässä
itse lisäbudjettiesitystä ja jos on ollut, onko hän
jättänyt valtioneuvoston päätökseen eriävän
mielipiteensä, josta ilmenisi, että hän vastustaa
Veitsiluodon yksityistämistä. Toivon, että minis-
teri Pokka kertoo nämä seikat eduskunnalle ja
julkisuuteen. Muuten tämä asia jää hyvin omi-
tuiseen valoon.

Sosialidemokraattien mielestä eduskunnan
pitäisi käydä jo lähiaikoina perusteellinen kes-
kustelu valtion yritystoiminnan tulevaisuudesta
sekä omistuspohjan laajentamismahdollisuuksis-
ta ja aikataulusta. Myös sillä henkilöstöllä, joka
saa toimeentulonsa kyseisissä yrityksissä, olisi
varmasti arvokkaita näkemyksiä annettavanaan
tähän keskusteluun.

Hallituksen teollisuuspoliittinen tiedonanto
avaisi mahdollisuuden käydä eduskunnassa laa-
ja teollisuuspoliittinen keskustelu, joka olisi tar-
peellinen muutoinkin kuin keskusteluna valtion-
yhtiöiden yksityistämisestä. Odotankin hallituk-
selta vastausta: Aikooko hallitus antaa eduskun-

nalle pikaisesti teollisuuspoliittisen tiedonannon,
jossa perustellaan myös hallituksen pyrkimykset
yksityistää valtionyhtiöitä?

Lisämenoarviossa lisätään asunto-olojen keh-
ittämisrahaston lainanottovaltuuksia, mutta ei
riittävästi. Rakentajilla ja kunnilla olisi valmiuk-
sia käynnistää loppusyksyn aikana vuokra-asun-
tojen tuotantoa paljon laajemmin, kuin mihin
nykyiset lainanottovaltuudet antavat mahdolli-
suuden. Työllisyyden ja vuokra-asuntotilanteen
helpottamiseksi uustuotantoa pitäisi uskaltaa
käynnistää esitettyä runsaammin, vaikka se li-
sääkin velanottotarpeita.

Sinänsä myönteisenä pidän hallituksen esitys-
tä muuttaa asuntojen tuotantotasotavoitteita
sitte, että myymättömistä asunto-osakeyhtiö-
asunnoista voidaan 600 asuntoa lainoittaa vuokra-
asunnoiksi. Tämä on kuitenkin vain pientä
hipelointiä, kun vuokra-asunnoista on varsinkin
Etelä-Suomen asutuskeskuksissa huutava puute.
Valitettavasti hallituksen ensi vuoden budjetti-
esityskään ei poista tätäkään puutetta.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ed. Luttisen puheenvuoro oli
varsin ristiriitainen siltä osin, kun hän vaati
Suomeen eurohintaisia elintarvikkeita todeten,
että vieläköän emme saa eurohintaisia elintarvik-
keita. Jos todella ed. Luttinen tällaiseen asetel-
maan uskoo, niin pidän sitä kyllä käsittämättö-
mänä. Nimittäin eihän meillä ole eurokustan-
nustasoakaan. Meidän pitää tuoda sitten Portu-
galista elintarviketyöläiset, jotta voimme palkka-
kustannuksia alentaa.

Taas mitä maatalouden osuuteen tulee, niin
maataloustulon osuus, ed. Luttinen, on vain 2,5
prosenttia. Jos se kokonaan poistettaisiin elin-
tarvikkeista, niin viljelijän palkan osuus ei kau-
pan kassalla valitettavasti näkyisi tippaakaan.

Edelleen ed. Luttinen unohti puheenvuoros-
saan mainita, kun hän puhui tästä 4 miljardin
markan vientituen kokonaismäärästä, että siitä
maatalouden oma osuus on tänä vuonna ennä-
tyssuuri. Eli viljelijöiden maksettavaksi on siir-
retty esimerkiksi viljanviljelytiloilla jo enemmän
taakkaa, kuin he pystyvät käytännössä kanta-
maan.

Minusta, niin kuin ministeri Viinanenkin tääl-
lä muutama päivä sitten aivan oikein totesi,
maataloudelle on annettava myös sopeutumisasi-
ka. Ei sinne voida kertaheitolla kaikkea sysätä
maksettavaksi, niin kuin ed. Luttisen puheen-
vuorosta valitettavasti sai ymmärtää. Eli te olette
raakkaamassa maatalouden kokonaan alas.

Mutta maa, jolla ei ole omaa elintarviketuotantoa, ei ole itsenäinen maa.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minua aika ajoin askarruttaa poliittinen vastuun problematiikka. Tuntuu siltä, että ed. Luttinen ei ainakaan muista sitä, että me edelleenkin elämme Suomessa vuotta, jota varten on sosialidemokraattinen valtiovarainministeri Matti Louekoski laatinut budjetin, sellaisen budjetin, että jos sellainen tehtäisiin yksityisellä sektorilla, kenkää olisi asianomaiselle talouspäällikölle tullut jo aikaa sitten. Eli minusta olisi hyvä katsoa myös menneisyyteen, minkälaisia päätöksiä tuolloin on tehty, minkä seuraamuksia me tämän päivän talousongelmien äärellä nyt voimme kaikki katsoa.

Jos edellinen hallitus olisi vaivautunut lukemaan esimerkiksi Etlan tai Ptt:n tutkimuslaitosten raportteja, selvät ennusteet eli signaalit nopeasti ja dramaattisesti muuttuvasta taloustilanteesta olisivat olleet jo kaksi vuotta sitten luettavissa ja nähtävissä.

Sitten huomaan, että ed. Luttisen on näköjään aika vaikea ymmärtää hallituksen talouspolitiikan ydintä, kun hän kaipaa kustannus- ja hintatason alentamiseen tähtääviä toimia. Koko talouspolitiikan ydinhän on juuri siinä, että tämä talouspolitiikka johtaa olennaisella tavalla kustannusten ja hintojen alentamiseen. Ei meillä ole mekanismeja, joilla me yksittäisiä hintoja alennamme. Meillä on mahdollisuus puuttua kustannuksiin, joista hinnat muodostuvat. Tämä on se logiikka, jonka kautta myös hinnat Suomessa laskevat.

Sitten ed. Luttinen toteaa, että hallitus odottaa opposition talouspoliittisia päätöksiä. Emme odota, koska on aivan selvää, että minkäänlaisia vaihtoehtoja nykyiselle talouspoliittiselle linjalle meillä ei kerta kaikkiaan ole olemassa. Sen vuoksi on ainoa mahdollisuus, että hallitus toteuttaa johdonmukaisella tavalla valitsemaansa talouspoliittista linjaa.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luttiselle sanoisin, että tuntuu kyllä ihmeelliseltä, jos ei ole vuosi sitten nähnyt, mihin ollaan menossa. Kyllähän sen jo näkivät metsän puutkin, mihin Suomen talous on menemässä.

Sen sijaan olen aivan samaa mieltä siitä, että ecukytkenän jälkeen välittömästi tarvittaisiin kustannus- ja hintatason alentamista ja siihen tähtääviä toimia. Mutta tässä vain on tilanne se,

että se ei onnistu hallituksen voimin. Siihen tarvitaan myös opposition tukea, ei suinkaan näitä opposition talouspoliittisia oppeja, vaan tukea niille esityksille, joita hallitus esittää ja tulee esittämään. Mutta näyttää siltä, että te pistätte kaikessa hanttiin.

Olen samaa mieltä myös siitä, että kuluttajan on aivan turha odottaa eurohintaisia elintarvikkeita niin kauan, kun meillä on suomalainen kustannustaso. Ei siitä mihinkään päästä. Se on minusta aika mahdoton yhtälö, kun te samanaikaisesti puhutte siitä, että ostetaan ja tuodaan tänne halpaa tuontituotetta, ja sitten kuitenkin puhutte, että meillä pitäisi olla työllisyyttä. Ei sellainen yhtälö voi toteutua, että ostimme halpoja tuontituotteita ja että meillä on täystyöllisyys ja että meillä on suomalainen palkkataso. Yrittäkääpä sitä yhtälöä toteuttaa. Teoriassa se kyllä ehkä onnistuu, mutta ei käytännössä.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ikään kuin täydennyksenä käytyyn keskusteluun totean, että jos siirtymismme järjestelmään, jota ilmeisesti ed. Luttinen aika paljon ajaa, jossa me olisimme tuontiruoosta riippuvaisia, niin meillä yksinkertaisesti ei ole varaa sen sapskalaskun maksamiseen. Sitä ei ole tällä hetkellä eikä sitä ole tulevaisuudessaakaan. Eli jo tämä ratkaisee pelin sen puolesta, että me valitettavasti tarvitsemme tiettyä protektionismia maatalouden osalta, niin kurjalta kuin se markkinataloudessa tuntuu.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkaselle vastaan. Hän viittasi edellisen hallituksen valtiovarainministerin Louekosken johdolla laadittuun budjettiin ja totesi, että jos yksityinen yritys sellaisen tekisi, niin yritysjohtajalle annettaisiin jo kenkää. Jos siihen lisätään ne miljardit, mitkä keskustan taholta siihen esitettiin, niin siihen ei riittäisi enää yksi kenkä. Eli kyllä se oli yhteistä tuotosta, siitä ei keskusta pääse millään luikertelemaan pois, te vain esitte lisäyksiä.

Ed. S-L. Anttila onkin jo lähtenyt, mutta yleisemminkin totean, että suotta syytätte sosialidemokraatteja siitä, että me tappaisimme talonpojan päivässä ja haluaisimme, että maatalous loppuisi. Me ajamme sitä linjaa, että meillä säilyy omavaraisuus.

Keskustalle huomautan näistä kartelleista ja muista, että ei niissä ole sosialidemokraattisia edustajia, MTK:ssa, Valiossa ja mitä näitä onkaan, kyllä ne ovat teidän omia edusmiehiänne.

Sieltä väliportaasta löytyvät ne hinnannostajat. Minä niin kuin muutkin sosialidemokraatit kyllä tiedämme, että tavallinen talonpoika saa työstään erittäin pienen korvauksen. Vaikka lihan ja viljan hinta tilalta lähetettynä laskeekin, niin se kulkee päinvastaiseen suuntaan myymälän tiskillä. Siihen väliin pitää tunkeutua, ja siihen teillä omia kanavianne pitkin on paljon paremmat mahdollisuudet maatalousministeriötä myöden kuin meillä.

Valtiovarainministeri **V i i n a n e n**: Herra puhemies! Ed. Vistbacka, joka on täältä lähtenytkin, arvosteli sitä, kun käytn puheenvuorosani sanontaa suhdannelainoista, että ilmeisesti ja todennäköisesti suuri osa näistä lainoista tulee veronmaksajien maksettavaksi jollakin aikavälillä tavalla tai toisella. Silloin kun yritys joutuu suhdannelainan tyyppiseen järjestelyyn turvautumaan, se on merkki jonkin tasoisesta kriisistä lähes poikkeuksetta. Ja näistä kriiseistä brukkaa tulemaan kerta toisensa jälkeen luottotappioita, ja niistä tulee tällaisena ankeana aikana varmasti. Niitä tullaan täällä puimaan jatkossa budjettien yhteydessä. Toivon, että ymmärtämystä näille asioille sitten löytyy, niitten päätösten seurauksille, joita tänään ollaan eduskuntaan tuomassa.

Ed. Laine valitteli sitä, että etujärjestöjen — olkoon sitten mitä etujärjestöjä tahansa, työnantajista MTK:hon ja kaikki siltä väliltä — toiveita ei budjettia laadittaessa ole riittävästi huomioitu. Olen viimeisen viikon kuluessa laskeskellut niitä vaatimuksia, joita nämä järjestöt ovat pöydälleni kuljettaneet. Niiden vaatimusten loppusumma budjetista lähestyy tällä hetkellä noin 8:aa miljardia markkaa. Siinä ei ole vielä kaikkia säästölakeja ole ehditty edes käsitellä, joita eduskuntaan on tuotu. On otaksuttavissa, että oppositiollakin on muutaman miljardin toiveet. Se merkitsee sitä, että jos nämä toiveet kaikki huomioitaisiin, budjettia pitäisi paisuttaa vähintäänkin 10 miljardilla markalla, jotta kaikki etujärjestöt ja kaikki tahot olisivat budjettiin edes suurin piirtein tyytyväisiä.

Tämän mittaluokan velanlisäys valtion budjetissa on sula mahdottomuus. Se olisi suurin virhe, mitä me voisimme tehdä. Jos nyt ei nyörejä pidetä tiukalla, me ajaudumme sellaiseen rahoituskriisiin viimeistään ensi vuoden syksyllä — valitettavasti näin tulee tapahtumaan ja tulee tapahtumaan varmasti, jollei tulopoliittista ratkaisua saada — että me olemme äärimmäisissä vaikeuksissa pelkkien vuosittaisten velanhoitokuljemme kanssa.

Kallion sopimusta arvosteltiin. Sitä käsitteled. Laine, muistaakseni toimitusjohtaja Kahrin puheenvuoroa, jossa tämä oli aikanaan sitä kehunut erittäin hyväksi, jopa parhaaksi sopimukseksi ja tällä hetkellä moittii sitä huonoksi. On kyllä muistettava ne olosuhteet, joissa Kallion sopimus aikanaan tehtiin. Ei ollut kyllä kalpeaa aavistusta tämän päivän tilanteesta. En usko, että sellaista Kallion sopimusta, joka todella tuntui silloin maltilliselta ja asialliselta, näissä olosuhteissa olisi pystytty ikinä tekemään. Se on valitettava tosiasia. Se tosiasia meidän täytyy tunnustaa ja järjestellä sitä sopimusta uudelleen sellaiseksi, että se sopeutuu tämän päivän taloudelliseen tilanteeseen oleellisesti paremmin. Se on ylimitoitettu sopimus, siltä tosiasialta on turha silmiään ummistaa.

Ed. Luttinen käsitteled mm. maataloutta. On syytä todeta, että maatalouden nettotuki vuodesta 1990 vuoteen 1991 muuttuu sillä tavalla, että viime vuoteen verrattuna nettotuki valtion budjetissa supistuu noin 500 miljoonaa markkaa. Ja kun otetaan huomioon, että ensi vuonna tulee supistumista olemaan noin 900 miljoonaa markkaa, sen tasoisia supistuksia ei ole yksikään hallitus aikaisemmin rojhennut budjettiin esittää. Se on totinen tosiasia, sitä ei voi miksikään muuttaa, numerot ovat numeroita. On myös todettava se, että vuodesta 1990 tähän vuoteen, kun otetaan lisämenoarviot huomioon, maatalouden osuus muuttuu siten, että kun se viime vuonna oli vajaat 800 miljoonaa markkaa, se tänä vuonna lisäbudjetit huomioiden on noin 1 700 miljoonaa markkaa, eli ollaan lähes miljardin, yli 900 miljoonan markan, muutoksen kanssa tekemisissä.

Suunta on täysin selkeä. Olen edelleenkin sitä mieltä, että hallitulla tavalla maatalouden ylituotannon purkamisen on toteutettava, niin kuin olen sanonut täällä aikaisemminkin. Emme me voi lähteä liikkeelle siitä, että kertaheitolla jotain rysäyksiä tehtäisiin sille elinkeinoalalle, joka on kuitenkin aika keskeinen ja takaa monelle monelle perheelle toimeentulon tässä maassa. Suunnasta varmasti on sama näkemys meillä kaikilla. Tavoista ja aikataulusta näyttää vallitsevan aika suuri näkemysero.

Mitä Veitsiluodon yksityistämiseen tulee, otamatta kantaa siihen, mikä sen kohtaloksi aikanaan tulee, mikään ratkaisu ei tule toteutumaan ilman merkittäviä myötäjäisiä. Se on ainakin henkilökohtainen käsitykseni. Sen yrityksen tila on tälläkin hetkellä todella surkea. Toivon, jos eduskuntaan joudutaan tulemaan, kuten jo ai-

kaisemmin sanoin, todella suurien lukujen myötä, että ymmärtämystä sittenkin löytyy, kun tämä rahamäärä täältä tullaan hakemaan. Toivottavasti niin ei tule käymään, mutta ratkaisua tällä hetkellä näyttää muulla tavalla olevan vaikea löytää. Kaivan sitten esiin ne puheet, joita tänä päivänä on puhuttu.

Myös peräänkuulutettiin ecuratkaisun yhteisen kustannuksia alentavia toimenpiteitä. Niin kuin aikaisemmin olen todennut muutama viikko sitten, ecuratkaisun jälkeen pyrittiin välittömästi käynnistämään työmarkkinajärjestöjen kesken tulopoliittisia neuvotteluja, patistamaan heitä pöytään, jotta kustannuksia pystyttäisiin alentamaan, hintatasoa saamaan alaspäin. Silloin oli selkeä vastaus, että ei ole ajankohtaista käynnistää neuvotteluja ennen kuin myöhään syksyllä, ja vastaus oli koko kesän ajan työmarkkinaosapuolilta tismalleen samanlainen. Hallitus oli tässä suhteessa aktiivinen, mutta vastakaikua ei työmarkkinajärjestöiltä löytynyt.

Nyt ollaan samassa tilanteessa, ollaan loppusyksyissä, ja neuvottelutilanne on edelleen jumiutunut. Näyttää siltä, että ainakaan kaikilla tahoilla ei valitettavasti vielääkään ole ymmärretty, mikä tämän maan taloudellinen tilanne on. Kysyn vain, kuinka syvälle meidän suomalaisten täytyy vajota, ennen kuin otamme lusikan kauriiseen käteen ja ryhdymme saattamaan kustannustasoa sellaiseksi, että vientimme ryhtyy vetämään. Muuten tämä maa ei jaloilleen tule pääsemään.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. S-L. Anttila, joka täältä kiiruhti pois, esitti saman väitteen, jota hän ja keskustalaiset yleensä ovat esittäneet puhuttaessa maatalouspolitiikasta, eli maatalouden osuus bruttokansantuotteesta on niin pieni, että ei ole mitään merkitystä sillä, miten sitä hoidetaan. Juuri tämän asennoitumisen takia meidän maatalouspolitiikkaamme on hoidettu niin kuin on hoidettu eli päin mäntyä pitkän aikaa. Kun tuotantokustannukset otetaan automaattisesti huomioon, se osaltaan on johtanut korkeisiin hintoihin ja vetelään maatalouspolitiikkaan. Tällaisesta politiikasta pitäisi nyt vihdoinkin päästä, muuttaa maataloustulolakeja rakenteellisesti niin, että tällä tavalla ei enää voitaisi menellä.

Kun ed. M. Laukkanen syytti nykyistä edustajaa, entistä valtiovarainministeriä Matti Louekoskea nykyisistä vaikeuksista, tämä on pahinta populismia ja pintaliittoa, jota politiikassa voi

harrastaa, varsinkin kun otamme huomioon, että keskustan taholta vielä tämän vuoden varsinaiseen budjettiin esitettiin huimia lisäyksiä ja myös tulojen vähennyksiä, jopa arvosteltiin hallitusta vielä tämän vuoden alussa siitä, että se on tehnyt ylijäämäisen budjetin. Voin todeta, että jos oppositiota ei tarvita, niin kuin todettiin, budjetin teossa, silloin on kaikki kunnossa. Hallitus ja hallituspuolueet pistävät vain hösseiksi eduskunnassa. Älkää sitten pyydelkökään julkisuudessa opposition apua, jos ette kerran tarvitse.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen kiinnitti tärkeällä tavalla huomiota siihen, että työmarkkinaratkaisu on tällä hetkellä se avainratkaisu, jonka myötä Suomen talouspolitiikkaan saadaan myös myönteisiä signaaleja. Eri puolilta maata tulee tietoja, joiden mukaan pk-teollisuuden piirissä olevissa yrityksissä tehdään ratkaisuja yhteisymmärryksessä. Ne ovat tasoltaan nollaratkaisuja lisättyinä noin 5—10 prosentin palkanalennuksilla tavalla tai toisella tehtyinä. Saman tien työntekijät ovat saaneet takeet siitä, mikä minusta on olennaisinta, että lomautuksiin ei mennä ja työpaikka säilyy. Tässä on minusta se olennainen kysymys, että näillä ratkaisuilla työpaikka säilyy.

Sitten kysymys valtionyhtiöistä. Ed. Luttinen, ihmettelen tässäkin asiassa, miksi olette valmis upottamaan miljardeja valtionyhtiöiden tappiolliseen toimintaan, jos te ankarasti lähдете siitä, että maatalouteen ei jouda valtiolta yhtään rahaa. Te olette saman tien valmiit myös rahoittamaan Euroopan yhteisön sisällä valtavaa maatalouden ylituotantoa. Jos me joskus menemme täysjäseneksi, se merkitsee osallistumista vuositasolla useilla miljardeilla markkoilla Euroopan yhteisön maataloustuotantoon. Tässä ilmenee SDP:n perinteinen linja: tapa talonpoika päivässä. Tosin tällä hetkellä se on varmasti jo: tapa sata talonpoikaa päivässä.

Jo tehdyillä päätöksillä maatalouden tulot alenevat tilakohtaisesti 30—60 prosenttia. Eilen saamieni uusien tietojen mukaan puun kantohinta on laskenut vuodessa 30 prosenttia. Tässä minusta olisi myös aika tärkeä signaali paikalleen juuttuneisiin työmarkkinaneuvotteluihin. Paperitonni viedään Suomesta tällä hetkellä 600 markkaa tappiollisena.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Joko olin huonosti ilmaissut itseni tai

ministeri Viinanen oli huonosti käsittänyt puheenvuoroni sen osan, joka koski etujärjestöjä. Enhän minä esittänyt sellaista käsitystä, että valtion budjettiin pitäisi sisällyttää kaikki se, mitä etujärjestöt vaativat. Nehän vaativat paljon sellaista, mikä ei lainkaan liity valtion budjettiin. Näin ollen en esittänyt mitään lisälainanottoa. Puheenvuoroni sisältö tältä osin oli yksinkertaisesti se, että etujärjestöillä on luonnollinen tehtävä puolustaa jäsenkuntansa etuja. Etujärjestöillä täytyy olla oikeus ilmaista mielensä, esittää vaatimuksensa, ilman että esimerkiksi valtiovarainministeri ryhtyy pilkkaamaan niitä taikka pääministeri väittää, että niillä ei ole harkintakykyä, kun ne mielipiteensä ilmaisevat.

Ed. **V i s t b a c k a** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainministeri Viinanen totesi puheenvuorostani jotenkin siihen tyyliin, että menetyksiä, joita suhdannelainojen kautta koituu, tullaan mahdollisesti täällä käsittelemään. Mutta totesin sen, minkä itse olen kuullut kentällä, eli aikaisemman keväisen suhdannelainan osalta Kera vaati jotakuinkin täydet vakuudet, niin että kävi yrityksen miten hyvänsä, sieltä vakuudet löytyvät. Järjestelyjä pankkien kanssa jouduttiin tekemään. Ehkä arvoisa ministeri ei itse tiennyt, minkälaisia ohjeita valtiovarainministeriöstä oli Keralle annettu eli millä tavalla 200 000—300 000:n, korkeintaan 500 000 markan ylimenolainoja eli suhdannelainoja myönnettiin. Nimenomaan Keran yritystutkijat tutkivat, että näillä yrityksillä olisi toimintamahdollisuuksia sen jälkeen pienelläkin rahalla, kun saavat hieman lisää käyttöpääomaa.

Ed. **M. Laukkanen** totesi, että pk-yrityksissä on tehty sopimuksia lähinnä siltä osin, että palkkoja jopa alennetaan ja tehdään sopimuksia siitä, ettei lomautuksia tai muuta sellaista tule. Totean ed. **M. Laukkaselle**, että ei siinä paljon työnantajalta silloin kysytty, kun verottaja taikka joku muu hakee konkurssiin, onko tehty työntekijöiden kanssa ja minkälaisia sopimuksia.

Ed. **L u t t i n e n** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lyhyesti ed. **M. Laukkaselle** haluan todeta, että hän tulkitsee puhettani kuin piru raamattua, vieläkin huonommin. En nimittäin ole missään vaiheessa ilmoittanut, että olisin tai sosialidemokraatit kokonaisuutena olisivat 1 000 miljoonan markan vastuita valtionyhtiöistä. Jos hän sellaisen kohdan puheestani löytää, täytyy olla ihmeellinen kansanedustaja.

Minä nimittäin totesin, että riippumatta siitä, mitä mieltä ollaan valtionyhtiöiden yksityistämisestä, niistä pitää käydä periaatteellinen ja perusteellinen keskustelu eduskunnassa, koska se on erittäin merkittävä teollisuuspoliittinen ratkaisu. Jos keskusta lähtee todellakin siitä vastoin oman ministerinsäkin, oikeusministeri Pokan kantaa, että näin merkittävä asia voidaan täällä vain huitaista lisäbudjetin avulla, on tämä erikoista teollisuuspolitiikkaa, johon keskusta nyt on ajautunut porvari-innossaan, kun on päässyt tällaiseen hallitukseen päällepäsmäriksi.

Ed. **S e p p ä n e n** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos pitää paikkansa, että maassamme yritykset toisensa jälkeen tekevät edullisia palkkasopimuksia työntekijöidensä kanssa, jos pitää paikkansa se, että puun kantohinnat ovat alentuneet 30 prosenttia, minkä takia hallitus henkitorissaan korisee niin, että eduskunnassa käy ihan kauhea suhina? Mikä hallitusta oikein vaivaa, jos tilanne on näin ihana porvarihallituksen ministereiden näkökulmasta? Miksi hallitus, joka on kaatumisen partaalla, ei poliittisesti hyödynnä tilannetta, jonka ed. **M. Laukkanen** kuvaili?

Toinen mahdollisuus on se, että asia ei ole niin kuin ed. **M. Laukkanen** kuvaili, vaan että maan talous on todellakin niin huono kuin se on johtuen siitä, että maassa on hallitus, joka ei kykene tekemään päätöksiä, maassa on hallitus, joka ei pysty auttamaan suomalaista vientiteollisuutta ulos laman suosta, maassa on hallitus, joka ei pysty palauttamaan uskottavuutta rahaja pääomamarkkinoilla, maassa on hallitus, joka torjuu velkaantumista säästämällä eikä elvyttämällä, hallitus, joka tekee tuhat työtöntä päivässä. Ed. **M. Laukkanen** puheenvuoro oli esimerkiksi sellaisesta puheenvuorosta, jossa eletään toiveiden maailmassa. Ongelmat, joita ed. **M. Laukkanen** ei ymmärrä, liittyvät vientiteollisuuteen ja siihen, että maan teollisuuden hintakilpailukyky on romahtanut, ja siihen eivät hallituksen lääkkeet pure.

Ed. **M. L a u k k a n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta olisi mielenkiintoista kuulla myös talousviisas ed. **Seppäsen** vastaus siihen, minkälainen merkitys keskeisen vientiteollisuuden kilpailukyvyllä on sillä, ettei keskitettyä työmarkkinaratkaisua saada aikaan. Minusta olennaisin kysymys on se, että saadaan aikaan tähän maahan kattava, keskitetty tulospolitiikka, joka on äärimmäisen merkittävä signaa-

li myös vientiteollisuuden kilpailukyvyyn parane-
miseen. Jokainen meistä tietää, kuinka kapeat
instrumentit poliittisen eduskunnan ja hallituk-
sen käsissä kansantalouden hoidossa ovat.
Kahta kolmasosaa kansantalouden rahavirrois-
ta liikutellaan työmarkkinaratkaisuin. On aina
minusta muistettava, mihin suuntaan on tällä
hetkellä katsottava, kun mietitään keinoja, millä
tästä suosta pääsemme irti.

Minusta se on ollut myönteinen signaali, että
näitä ratkaisuja on pk-teollisuuden piirissä tehty.
Siltä osin on kylläkään, ed. Seppänen, niitä kovin
paljon väheksyisi.

Ed. Seppänen toistaa vasemmiston elvytyspo-
litiikkaa. Mistähän ne rahat mahdetaan ottaa?
Siis nyt jo olemme tilanteessa, että valtio joutuu
ottamaan 1 000 miljoonaa markkaa viikossa
monta kuukautta eteenpäin, miljardin viikossa,
ja se tulee olemaan tästä eteenpäin viikolta
kalliimpaa rahaa. Olen ihan vakuuttunut siitä,
että sen rahan saanti tähän yhteiskuntaan ei
tapahdu enää puhelinsoitolla, vaan todella pit-
kien, monimutkaisten ja vaikeiden neuvottelujen
myötä. Myös sille nyt jo pakotetulle lainansa-
nille olisi välttämätöntä, että saadaan uskotta-
vuutta talouspolitiikkaamme, ja sitä uskotta-
vuutta rakennetaan vain myönteisen työmarkki-
naratkaisun kautta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Jos ed. M. Laukkanen kävisi
eduskunnassa paikalla ja kuuntelisi, mitä täällä
puhutaan, hän havaitsisi, että hallitusta arvostel-
laan nimenomaan tällaisen politiikan lähtökoh-
dista, siitä, että hallitus jumputtaa pääministeri
Ahon ja ministeri Viinaseen suulla samanlaista
levyä, kuin tässä nyt on soitettu pian puoli
vuotta, ja se alkaa vähitellen vaikuttaa kyllästyt-
tävältä.

Eli siis me vaadimme elvytystä. (Ed. M. Lauk-
kanen: Millä rahalla?) Me vaadimme sitä, että
työllistetään ihmisiä, käytetään 17 miljardia
markkaa valtion rahoja työllistämiseen eikä
työttömyyden hoitoon. Se, että valtion rahaa
menee 17 miljardia markkaa työttömyyteen, ei
ole oikeaa politiikkaa, vaan oikeaa politiikkaa
on, että annetaan 17 miljardia markkaa, jos se
annetaan, sellaisiin tarkoituksiin, jotka työllistä-
vät.

Tietysti minä muistutan ed. M. Laukkasta
siitä, että hallituksen ecupäätös oli erinomaisen
virheellinen ja väärä päätös, jota myös ed. M.
Laukkanen oli tekemässä. Meillä, jotka sitä
arvostelimme jo ajoissa, on oikeus esittää tässä

tilanteessa hallituksen näkökulmasta poikkeavia
lääkkeitä taloudenhoidon näkökulmaksi. On
luotava uutta jaettavaa maahan, ja sitä ei tuolla
jumputtamispolitiikalla tule, mitä kepu ja minis-
terit harjoittavat, vaan siihen tarvitaan vientite-
ollisuutta elvyttävää toimintaa. Jos hallitus ei
pysty devalvoimaan tai tekemään siihen liittyviä
ratkaisuja, hallitus on toimintakyvytön ja halli-
tusta pitää arvostella siitä, että se ei pysty johdat-
tamaan Suomea taloudellisesti raikkaille lähteil-
le, jotta elinkeinoelämä voisi niistä juoda. Ei
hallitus voi tehdä mitään. Yritysten tämä maa on
saatava jaloilleen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsen äskeisessä
puheenvuorossa olennaista oli mielestäni kaksi
asiaa, jos ymmärsin oikein. Toisaalta olisi 17
miljardia markkaa, joka oli työllistämiseen käy-
tettävissä, ja toisaalta oli tavoitteena työllistämi-
nen.

Minä haluan ymmärtää tämän niin, että se
tarkoittaa sitä, että luodaan pysyväisluonteisia
työpaikkoja. Keran tutkimuksen mukaan yksi
uusi työpaikka maksaa suurin piirtein, teollis-
luonteinen työpaikka, 600 000 markkaa, eli jaka-
jana olisi silloin 600 000 markkaa, jolloin saa-
daan luotujen uusien pysyväisluonteisten työ-
paikkojen määrä. (Ed. Seppänen: Teollisuudes-
sa!) — Niin teollisessa toiminnassa tai siihen
verrattavissa olevassa tuotannossa.

Olenko minä, ed. Seppänen, ymmärtänyt nyt
oikein sen, mitä te ajatte elvyttämällä?

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheen-
vuoro): Herra puhemies! Vähän sitä samaa kysy-
mystä minäkin tässä ihmettelen, mitähän se
elvytys mahtaa olla, koska nykyisessä taloudellis-
essä tilanteessa se johtaa, ed. Seppänen, meidät
yhä syvempään suohon.

Ed. Seppänen toteaa, että hallitus ei kykene
tekemään devalvaatiota. Siihen omalta osaltani
vain totean, että toivottavasti hallitus ei halua
devalvaatiota, ja näin olen ymmärtänyt hallituk-
sen signaalin. Sitä ei haluta. Se on ainoa mahdol-
lisuus tässä talouspoliittisessa tilanteessa. Halu-
aako ed. Seppänen sitä, että meidän devalvaa-
tionme hyöty valuisi esimerkiksi läntisen Euroo-
pan puumarkkinoiden ostajille, paperi- ja sellu-
tuotteiden ostajille? Siellähän eletään erinomais-
ta ylimarkkinatilannetta, toimitaan ostajien
ehdoilla. On aivan varmaa, että jos tässä tilan-
teessa tekisimme devalvaation, hyöty menisi
sinne. Vielä pahempaa, ed. Seppänen, olisi, jos

ecuratkaisun yhteydessä olisimme tehneet sen devalvaation.

Olen aivan vakuuttunut siitä, että poliittinen vasemmisto ja työmarkkinajärjestöt tänä päivänä sanoisivat, että sehän riittää ja tosiasiaa me olisimme yhä suuremmissa vaikeuksissa. Sen takia on tavattoman tärkeätä, että sitä ei ole tehty ja nyt pysymme tällä kurinalaisen talouspolitiikan tiellä, jonka tärkeä osa on kurinalainen ja määrätietoinen pitkälle tähtäävä pitkäjänteinen työmarkkinaratkaisu. Sen myötä syntyvät edellytykset korkotason alentamiselle, sen myötä syntyvät edellytykset työllisyyden paranemiselle ja mitä tärkeintä, ed. Seppänen, myös inflaation pitämiseksi lähes nollatasossa, johon me olemme nyt jo harjoitetun talouspolitiikan myötä tulleet.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä on brezhneviläinen kuri, mitä ed. M. Laukkanen täällä vaatii. Tämä on hallinnollinen kuri. Tämä on markkinavoimien asettaminen hallituksen palvelijan asemaan. Jos markkinavoimille annetaan tilaisuuksia, annetaan sitten kunnolla ja lähdetään siitä, että markan kurssi on kanssa oikea eikä väärä. Eli siis tämä on kummallinen tämä hallituksen linja. Siis ollaan markkinavoimien puolella muka, mutta sitten hallinnollisesti pidetään valuuttakurssi väärällä tasolla, mikä johtaa siihen, että maan talouden tasapaino ei synny ja epätasapaino jatkuu ja jatkuu. Siis kyllähän hallitus voi koettaa sitä kuria ja järjestystä, joka on perua Brezhnevin Neuvostoliitosta. Harjoitetaan sanojen ja tekojen ristiriitaa.

Katsotaan seurauksia: Korot suomenennätystasolla, työttömyys suomenennätystasolla, vaihtotaseen vaje korkea, ja valtion budjetin vaje kasvaa, konkursseja tulee ennätysmäärä. Onpas siinä sitä kuria ja järjestystä sitten kepulaisille työmarkkinamiehille lähtökohdaksi tulopoliittisiin neuvotteluihin. Kyllä tältä pohjalta, ed. M. Laukkanen, kuri, jota kepu koettaa saada aikaan, jähmettää tämän maan, tuhoaa tämän maan teollisuuden, estää vientiteollisuutta tuomasta maahan uutta jaettavaa, sairastuttaa tämän maan sellaiseen tautiin, jossa hallituksen lääkkeet käyvät liian karvaiksi ja tappavat potilaan. Eli tältä osin hallitus on isänmaan vastaisella linjalla. Hallitus tuhoaa tämän maan tervettä ydintä. Kyllä yrittäjille täytyy antaa parempi mahdollisuus Suomessa toimintaan, kuin tämä hallitus tekee. Hallitus on sanoissa yrittäjien puolella, mutta teoissa tappaa suomalaiset pieniryökset.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla ed. Seppäsen viimeinen vastauspuheenvuoro. Olen harvoin kuullut täällä puolustettavan markkinataloutta näin intohimoisesti kuin tässä puheenvuorossa. (Ed. Seppänen: Tämä on niitä aikoja!) Minusta olisi mukava tietää, puhuiko ed. Seppänen Leonid Brezhnevistä siihenkin aikaan yhtä epäkohteliaasti, kun Leonid Brezhnev vielä oli vallassa (Ed. Seppänen: En!) ja puhuiko hän markkinataloudesta yhtä intohimoisen puolustelevasti, siihen aikaan, kun markkinataloudesta ei yleensä puhuttu noin puolustelevasti. (Ed. Laine: Vaihtelu virkistä!)

Mutta oikeastaan, arvoisa puhemies, tarkoituksenani ei ollut puuttua ed. Seppäsen puheenvuoroon tämän pitemmälti, vaan tähän lisäbudjettiin ja itse asiassa yhteen ainoaan kohtaan siellä, nimittäin sen suurimpaan yksittäiseen lukuun: lainanoton lisäykseen, 10,9 miljardiin markkaan. Pidän tätä lukua sekä suuruudeltaan että merkittävyydeltään myös periaatteellisella tasolla sellaisena, että sitä on syytä tarkastella vähän pidempään.

Ensimmäisessä lisämenoarviossa oli 11,6 miljardin markan lainanoton lisäys, nyt siis 10,9 miljardia markkaa, ja on ennustettu, että tämän vuoden lopussa lainanotto kokonaisuudessaan tulee olemaan 80 miljardia markkaa. Nyt otettava laina merkitsee 2 000:ta markkaa henkeä kohti — ellei joku ole sitä laskenut. Yhteensä on valtion lainan, siis suoranaisen lainan, ennustettu olevan vuoden 1993 loppupuolella noin 150 miljardia markkaa. Tämä on luku, jonka olen kuullut sekä valtiovarainministeriltä että valtiovarainministeriön virkailijoilta. Se merkitsee silloin sitä, että jokainen nelihenkinen perhe, jos tämä lain jaettaisiin tasan, olisi velkaa 120 000 markkaa. Sitä ei tietenkään jaeta tasan, vaan se jaetaan veronmaksukyvyyn suhteessa, eli ne, jotka maksavat enemmän veroa, maksavat myöskin enemmän lainaa takaisin. Tässä ei ole vielä lainan hoitokuluja, korkoja, mukana.

Valtion lainanoton ja yksityisen lainanoton välillä on tietty merkittävä periaatteellinen ero. Sehän on se, että jos yksityinen henkilö tai yksityinen firma ottaa lainan, sitoutuu silloin yleensä itse maksamaan sen lainansa takaisin. Valtion kohdalla ei tilanne ole niin, vaan lainanottaja ei itse sitoudu sitä maksamaan takaisin vaan siirtää sen maksettavaksi seuraaville sukupolville tai ikäluokille. Olisi mielenkiintoista tietää vertailun vuoksi, kuinka moni suomalainen

yksityinen kansalainen olisi valmis ottamaan vastaavassa määrin, siis koko perheelle, 120 000 markan lainan omaan kulutukseensa ja sopimaan siitä, että lapset aikanaan kyllä varmaan maksavat takaisin tämän lainan. Tämä on tämän kysymyksen perustavin moraali.

Olen kysynyt sekä ministeriltä että ministeriön virkamiehiltä, mikä on strategia tämän lainan takaisin maksamiseen. En puhu nyt siis 10 miljardin markan lainasta, vaan puhun tästä kokonaislainasta, jonka on ennustettu nousevan 150 miljardiin markkaan vuoden 1993 loppuun mennessä. Olen kysynyt, millä tavoin ja missä aikataulussa tämä laina on tarkoitus maksaa takaisin. Olen saanut erittäin epämääräisiä vastauksia. Olen saanut itse asiassa vain vastauksia siitä, millä tavalla sitä ei ole tarkoitus maksaa takaisin. Olen saanut vastauksia, joiden mukaan sitä ei ole tarkoitus maksaa ainakaan kovin nopeasti takaisin eikä sitä pystytä maksamaan luultavasti takaisin laisinkaan vielä tämän eduskuntakauden aikana.

Näin ollen on syytä tarkastella, olisiko sittenkin mahdollista, että joku moraalinen peruste tämän kokoiselle lainanotolle saattaisi olla. Periaatteessa voidaan katsoa, että olisi kaksi mahdollisuutta, joissa olosuhteissa tämän kokoinen lainan voitaisiin ottaa ja jättää seuraavan sukupolven maksettavaksi noin 20 vuoden kuluttua, kuten nyt tapahtuu.

Ensimmäinen vaihtoehto olisi se, että jostain ulkopuolelta saataisiin varmuudella sellaisia resursseja, joilla voitaisiin maksaa laina takaisin esimerkiksi 20 vuoden kuluttua. On kysyttävä, onko odotettavissa, että 20 vuoden kuluttua Suomella on käytettävissään jotain aivan uusia merkittäviä resursseja, joilla laina pystytään maksamaan takaisin: esimerkiksi uusia luonnonvaroja tai onko jollain muulla tavalla kansan ja valtion varallisuus kasvanut niin paljon, että sen sukupolven on helpompi maksaa laina takaisin kuin tämän sukupolven.

Jos asiaa vähänkään pohtii, niin seuraavat muutokset ovat todennäköisiä: Luonnonvarat ovat nykyisestä vähentyneet. Ympäristö, mm. ilmakehä, on nykyisestään saastunut. Metsät ovat sairastuneet lisää. Kehitysapurahoja tarvitaan tuollain suhteellisesti paljon enemmän kuin nykyisin, koska kehitysmaiden tilanne on suhteellisesti silloin paljon huonompi kuin nykyisin. Neuvostoliiton öljy on lähes loppunut ja Neuvostoliiton kauppa kangertelee huomattavasti enemmän ilmeisesti kuin nykyisin. Suomen väestörakenne on silloin muuttunut sillä tavoin, että

aktiivisen väestön suhteellinen osuus on vähäisempi kuin nykyisin.

Kaikki nämä seikat oikeastaan osoittavat, että 20 vuoden kuluttua ulkoiset olosuhteet senaikukselle sukupolvelle lainan takaisin maksamiseen ovat huomattavasti heikkommat kuin nykyisen. Senaikuisen sukupolven täytyy ponnistella paljon enemmän kuin nykyisen, jotta se pystyisi maksamaan lainan takaisin. Siitä huolimatta se ollaan sinne lykkäämässä.

Toinen vaihtoehto, joka saattaisi jollakin tavoin tehdä lainanoton oikeutetuksi olisi, että laina käytettäisiin siten, että se investoitaisiin tuottavasti sillä tavoin, että voitaisiin varmuudella laskea, että rahat, jotka sijoitetaan investointeihin, tuottavat takaisin niin paljon, että laina saadaan maksetuksi ja korot maksetuiksi. Nyt ei kuitenkaan näytä siltä. Lainaa suunnataan etupäässä juokseviin menoihin ja sitten asuntoihin, ja tässä yhteydessä täytyy huomauttaa, että vaikka asunnot ovat tietysti hyödyllisiä, niin ne eivät ole tuottavia, koska asuminen ei ole mitään tuottavaa toimintaa. Voimakas satsaus uuteen, tulevaisuudessa tuottavaan teollisuuteen olisi vaihtoehto, joka kelpaisi tässä yhteydessä.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että tämä huikea laina, joka nyt otetaan, ja lainanotto, jota aiotaan jatkaa, on vastuutonta. Tässä yhteydessä ei tule asettaa vastakkain nykyisen yhteiskunnan eri ryhmiä, vaan ennen muuta on asetettava vastakkain täällä nyt oleva ja tulevat sukupolvet. Tässä katsannossa on todettava, että nykypolvi elää sekä vanhempiensa että lastensa kustannuksella. Nykyään täällä oleva sukupolvi on ennätysmäinen pummien ja siipeilijöitten sukupolvi. Se ottaa lapsiltaan luonnonvarat käyttöönsä ja käyttää surutta hyväksi vanhempiensa kehittämää hyvinvointivaltiota omaan tuhlaukseensa.

On kysyttävä, mikä olisi ollut lainanoton asemesta toinen vaihtoehto, joka olisi ollut parempi, joka ei olisi rasittanut tulevia sukupolvia, vaan olisi rasittanut oikealla tavalla nykyistä. Vastaus on tietysti se, mitä vihreät ovat useampaan kertaan esittäneet: rajut ympäristöverot. Ympäristöverolla olisi ollut kaksinkertainen vaikutuksensa. Se olisi vähentänyt suoranaisesti kulutusta, jättänyt vähemmän maksettavaa tuleville sukupolville ja samanaikaisesti se olisi välillisesti vaikuttanut luonnonvarojen käyttöön. Luonnonvaroja käytettäisiin vähemmän, ne olisivat jääneet tulevien sukupolvien reserviksi. Se olisi jättänyt jälkeensä saasteverojen johdosta paremman ympäristön.

Näin ollen, arvoisa puhemies, jos lainanoton asemesta olisi ympäristöveroja korotettu esimerkiksi vastaavalla summalla, vaikutus olisi ollut ainakin kolminkertainen: vähemmän suoranaisia rasitteita tuleville polville, jotka muutenkin ovat ahtaalla, rikkaammat resurssit luonnonvaroissa tuleville polville ja puhtaampi, paremmin säilynyt ympäristö. Se olisi kaikissa suhteissa ollut parempi strategia.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun kuuntelee tätä keskustelua, niin se on selvästi onntoa eikä tämä minun puheenvuoroni tuo siihen yhtään enempää sisältöä kuin tähänastisetkaan puheenvuorot. On selvää, että se on onntoa jo siitäkin syystä, että samoja asioita eduskunnassa on jauhettu varsinaisen budjettiesityksen ja välikysymyksen yhteydessä neljä päivää ja neljä yötä ja nyt on menossa sitten viides päivä. Jos puhumalla maan asiat olisi saatu myönteiseen suuntaan, niin muutos olisi lähtenyt kyllä liikkeelle jo. Kyllä meidän varmaan täytyy alkaa uskoa, että tässä salissa positiivinen kehitys ei löydy näillä keinoilla, mitä meillä on käytettävissä. Keskustelu alkaa käydä yhä turhauttavammaksi.

Mutta tässä toisessa lisämenoarviossa, kun etsin sieltä positiivisia seikkoja, löytyi ainakin yksi sellainen, joka on määrärahavastaus allekirjoittaneen aikanaan vuosia sitten useaan kertaan tältä paikalta esittämään asiaan. Poliisin viestiverkko, joka maksaa uudistettuna noin 50 miljoonaa markkaa, on saanut nyt noin 18 miljoonaa, vähän päälle, tässä budjetissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kun tänä päivänä poliisin radioliikennettä voi kuunnella kuka tahansa sadan markan hongkongilaisella radiolla, niin rikolliset kuin rehellisetkin ihmiset, tähän asiaan nyt puututaan 18 miljoonan markan summalla. Se merkitsee sitä, että pääkaupunkiseudulle viestiverkoston tulee nämä salauslaitteet.

Tämä taas johtuu siitä, että meillä muistaakseni ensi kesänä on Etyk-kokous täällä Helsingissä ja kansainväliset turvatoimet vaativat, että ihan kuka tahansa ei pysty kuuntelemaan, min-kälaiset turvatoimet tai toimintasuunnitelmat poliisilla on. Meillä se on tähän saakka mennyt tällä tavalla ja todennäköisesti muualla maassa menee tämän jälkeenkin. Toisin sanoen vain pääkaupunkiseutu kansainvälisistä syistä tulee saamaan tällaisen laitteiston. Tämä on kovin vähäistä positiivista näin vaikeassa tilanteessa, mutta kun sitä oikein etsi, niin löysihän sieltä toki tämän.

Mutta jos etsitään oikein negatiivista ja ärsytävää tästä hallituksen toisesta lisämenoarviosta vuodelle 1991, niin ryhtymättä sen enempää rasitiksi kuin olen aikaisemminkaan ollut, selaista ovat eräät pakolaistoimet. Pakolaisten ylläpitoon ja vastaanottamiseen on täällä rahaa jälleen lisää reippaasti toistasataa miljoonaa markkaa, ja mikä ällistyttävintä, täällä kehdaetaan mainita vielä, että Perniön ja Lapinlahden alkoholistihuoltolat tyhjennetään sellaisista ihmisistä, jotka ovat alkoholihaittojen kautta joutuneet hädänalaiseen asemaan. Heidät ajetaan tietyllä tavalla suomalaisen talveen ja pakkaseen. Tilalle tulee pakolaisia eri maista, tulee somaleja, tulee romanialaisia jne. meidän maksettavaksemme. Jos kohta maksettaisiinkin, mutta sitä, että samanaikaisesti turvattomassa asemassa olevia sairaita ihmisiä joudutaan siirtämään näistä laitoksista pois, ei suomalaisen järki käsitä.

Lähden siitä, että me laadimme viime eduskunnan aikana ulkomaalaislain, joka tarkoitti sitä, että meillä nopeassa tahdissa ratkaistaan täällä turvapaikkahakemuksen käsittelyä odottavien asema, noiden 3 000:n, jotka ratkaisua odottivat. Niitä on todennäköisesti, mikäli kuulopuheet tai tiedotusvälineistä saadut tiedot pitävät paikkansa, lähdetty käsittelemään todella reippaalla tavalla. Nimittäin 16 on saanut turvapaikan, 1 000 oleskeluluvan.

Tämä oleskelulupa on vielä pahempi kuin turvapaikka. He ovat täällä epämääräisen ajan ja nekään vähät, jotka heistä ovat työelämään halukkaita ja kykeneviä, eivät tämän oleskeluluvan perusteella varmasti pyrikään eikä heitä siinäkin tapauksessa, että meillä olisi työtä antaa, sijoiteta mihinkään työelämään. Tällä hetkellä, jos kuljette rautatieaseman ohi, siellä he maleksivat. Heillä on stereolaput korvilla ja jalka lyö niin pirusti rokkia siellä, kun kuunnellaan, eivätkä väistä, kun suomalainen kulkee ohi. Jos huuliharpun ottaa esiin, niin saattavat sen verran ällistyä, että katsovat, että tuo on vielä hullumpi kuin päältä näyttää, ja turvallisuuden haku kehottaa heitä väistämään. Menette kuka hyvänsä tuonne aseman seudulle, siellä nämä rakkaat ystäväme oleskeluluvan saaneet kuuntelevat rock'n rollia suomalaisten maksamista korvastereoista. Tämmöistä meininkiä on täällä Suomessa, kansainvälisessä hölmöjen paratiisissa. (Ed. Laakso: Karjalasta tulisi muutama satatuhatta venäläistä!) — Minä en tähän Karjala-kysymykseen puutu, koska se ei liity tähän budjettiin lainkaan. Minä pyrin nyt lähin-

nä pysymään siinä tekstissä, mikä saa johtonsa lisäbudjetista. (Ed. Vähänäkki: Täällä saa nyt puhua mistä tahansa!) — Täällähän saa puhua mitä vain, mutta minä uskon, että se ei näitä asioita auta.

Tämä pakolaisista. Suomalaiset ovat kansainvälisiä hölmöjä. He eivät pysty ratkaisemaan ongelmia niin kuin italialaiset. Suunta Albaniaan ja sinne lähdettiin. Jos ei lähdetty, niin otettiin niskasta kiinni ja lyötiin kuljetusvälineisiin, ja lähtihän ne kuin tauti Töölöstä, koko porukka. Mutta suomalaiset eivät saa ketään täältä ulos. Se siitä. Se riittää ärsyttävistä ja negatiivisista piirteistä lisäbudjetissa. (Ed. Laine: Italiassa on paljon enemmän ulkomaalaisia kuin Suomessa!)

Herra puhemies! Muutama sana valtionyhtiöistä. Lisäbudjetti sisältää näkemyksiä valtionyhtiöiden yksityistämisestä. Ihmettelen, mitä järkeä on valtionyhtiöiden yksityistämisellä tässä vaiheessa, jolloin surkeassa tilanteessa olevien yhtiöiden osakeomistusta pyritään kauppamaan yksityisillä markkinoilla, kuka niitä ostaa, mutta valtio maksaa kymmenkertaiset tuet. Ei tässä ole mitään järkeä tällä hetkellä.

Eräs seikka on tullut mieleeni, vaikka yleensä minua pidetään kaiken ulkomaalaisen ja ulkomaalaisomistuksen vastustajana. Katsotaanpa sellaisia firmoja kuin Otis, joka tuli mukaan Valmetiin. Minä en sen taloudellista tilannetta tällä hetkellä tiedä, mutta uskon, että se pyörii hyvin, koska Otiksen ja Valmetin autoja liikkuu tuolla huoltotehtävissä.

Toinen on norjalainen Kvaerner, joka osti Masa-Yardsin itselleen, ja Masa-Yards on hukkaa tilauksiin. Näin voidaan hiukan suurennellusti sanoa. Mikä sen nyt muutti niin hyväksi, kun aikaisemmin se kulutti yhteiskunnan varoja?

Kolmas asia on ICL, tämä japsiperäinen yhtiö, joka hankki omistukseensa Nokia Datan. Sen tuotanto kaksinkertaistetaan Suomessa, ja se lupaa lisää kymmeniä, ehkä satoja työpaikkoja. Kaikki sellaiset yritykset, joihin on tullut ulkomaalaisomistus, menestyvät ja tulevat menestymään hyvin.

Näin ollen täytyy ymmärtää antaa periksi silloin, jos näkee selvää faktaa siitä, mistä on kysymys, jos meille tulee ulkomaalaista pääomaa.

Toki on todettava tässä sekin, että kysymys voi olla siitä, että me suomalaiset emme enää pysty markkinoimaan tuotteitamme. Meidän ulkoinen kuvamme maailmalla on se, että kun suomalainen kauppias tulee reppunsa kanssa,

sille käännetään selkä. Silloin se on todella hyvin valitettavaa. Mutta jokin piirre näissä äsken mainitsemisani ulkomaaisissa yhtiöissä täytyy olla, koska kaikki nämä lähtevät pyrimään hyvin.

Sitä taustaa vasten voitaisiin ajatella Veitsiluodon osalta, voitaisiin ajatella Enso-Gutzeitin osalta jne., että jos joku ulkomaalainen on todella niin hullu, että tulee ottamaan osakeomistuksen, työntää siihen rahaa, niin pakkohan siihen on silloin mennä, jos ne kerran tuottavat hyvin ja menestyvät hyvin niin kuin äsken mainitsemani yhtiöt. Ainoa mahdollisuus tällä hetkellä on se, että näihin yhtiöihin tulisi ulkomaalainen omistus, syystä tai toisesta, en tiedä, mistä johtuu. (Ed. Laaksonen: Ei se menestystä sinänsä vielä takaa!) — No, meidän täytyy nähdä siitä, jos tuotanto lisääntyy, työpaikat lisääntyvät, tilaukset lisääntyvät. Kyllä silloin on kysymys siitä, että ne menestyvät. Viisaammat saavat sanoa, mistä se johtuu. Mutta suomalaisten omistuksessa kaikilla kääntyy asiat alaspäin kuin vasikanhäntä.

Herra puhemies! Sitten budjetista yleensä. Tässä otetaan taas 11 miljardia markkaa lisää velkaa. Tilanne on se, että olemme lähellä tuhoa, koko yhteiskunta, jos muutosta ei saada aikaan, tavalla tai toisella. Täällä puhumalla sitä ei saada.

Tämä systeemi lähti keväällä liikkeelle, vielä kerran sen sanon, siinä vaiheessa, kun hallitus teki ecuratkaisun ilman devalvaatiota. Hallitus teki tämän virheensä, myöntää tai ei, siitä syystä, että Ruotsin ottaman varaslähdön johdosta tämä kokematon hallitus, jonka tarkoituksena oli tehdä ecuratkaisu vasta syksyllä, siis tänä syksynä, lähti mukaan siihen varattomuuttaan huomioon ottamatta lainkaan sitä, mitä muita ratkaisuja siinä olisi pitänyt tehdä, eli 6 — 8 prosentin devalvaatio ja sen jälkeen ecuratkaisu. Korot, jotka lähtivät silloin laskemaan, olisivat pysähtyneet alhaiselle tasolle. Se olisi merkinnyt silloin alhaisia reaalikorkoja, myöskin kotimaisia investointeja yksityisellä taholla ja investointeja yleisellä tasolla ja nopeata liikkeellelähtöä.

Tässä vaiheessa kun ollaan, siinä tilanteessa kun ollaan nyt, työmarkkinaratkaisulla, palkkojen jäädyttämisellä ja lomarahen poistamisella ei saada tätä vaunua liikkeelle kuin muutaman vuoden aikaviiveellä. Jos meillä tilanne jatkuu niin, että kun vuoden 1993 budjettia tehdään, joudumme ottamaan yli 60 miljardia markkaa velkaa. Silloin on kysymys siitä, niin kuin täällä

on sanottu myös valtiovarainministerin toimesta, että emme tuota rahaa enää mistään saa, taikka jos saamme, se on hirmuisen kallista.

Me emme voi odottaa enää ratkaisuja työmarkkinapohjalta, koska sieltä ja sen kautta kotimaisen, siis sisäisen devalvaation kautta, tulevat ratkaisut käynnistävät tuotantotoiminnan ja talouselämän niin hitaasti, että sitä ennen me ehdimme velkaantua korviamme myöden. Eivät vielä vuonna 1993 ole sillä systeemillä pyörät liikkeellä, ainakaan kunnolla. Sen vuoksi hallituksen pitäisi vieläkin, kun se kerran on teoriassa mahdollista, vaikkakin häpeällistä, ottaa lusikka kauniiseen käteen ja tunnustaa nämä tosiasiat. Jos devalvaatio suoritetaan Suomessa, se merkitsee toki tuontitavaroiden hinnannousua, se merkitsee valtion, yksityisten ja firmojen ulkomaisen velan kasvua, kaikkea tätä. Mutta se on varmasti vähemmän kuin 60 miljardia ja 80 miljardia markkaa. Jos keväällä olisi jo ratkaisu tehty, me olisimme kymmeniä ja taas kymmeniä miljardeja paremmissa asemassa kuin ollaan nyt, vaikka tehtäisiinkin jokin ratkaisu, jota hallitus todennäköisesti ei kuitenkaan tee.

Ei tässä tarvita mitään talousoppineita. Jos Suomessa tehdään ratkaisu, joka jäädyttää palkat ja poistaa lomarahan osaksi tai kokonaan vuodeksi tai kahdeksi ja 8—10 prosentin devalvaatio, se edellyttää myöskin ehdottomasti hintasäännöstelyä, koska ainakin tuontihintojen osalta tilanne on arvaamaton. Koko etu, mitä tästä saataisiin, leikattaisiin käytännössä hyvin nopeasti pois, jollei yhteiskunta ota kovin ottein kiinni nimenomaan hintasäännöstelyn kautta. Mutta palkkojen jäädyttäminen ja hintasäännöstely tarvittaessa kuuluvat kaikki tilanteeseen, jossa on kysymys valuutan ulkoisen arvon alentamisesta. Toisin sanoen enää ei voi tehdä pelkkää devalvaatiota, koska se on liian kallista. Se vaatii lähes 20 prosenttia, ennen kuin saadaan pyörät liikkeelle. Sitä ei enää pystytä riittävän nopeasti aikaansaamaan sisäisen devalvaation eli kustannuskehityksen alentamisen ja leikkaamisen kautta, jota työmarkkinajärjestöt nyt ajavat takaa, vaan se on tehtävä kompromissina näiden kahden asian välillä.

Herra puhemies! Valo vilkuttaa, 50 sekuntia aikaa. Sanon vielä yhden asian. Meillähän ovat reaalikorot tavattoman korkeat, koska devalvaatiota ei tehty vaan korot lähtivät laukkaamaan uudelleen. Hallitus pyrkii nollainflaatioon. Jos meillä on 15 prosentin reaalikorko, eihän kukaan osta mitään, ja kotimainen kysyntä

pysyy täysin pysähdyksissä suomalaisessa yhteiskunnassa. Sen takia ihmettelen, millä perusteella meidän kannattaa pyrkiä pitämään inflaatiota nollassa. Lähden siitä, että 5—6 prosentin inflaatio tänä päivänä, jos korot eivät tästä nouse, on talouselämälle piristysruiske verrattuna siihen, että inflaatio pyritään painamaan nolnaan ja pitämään reaalikorot hirmuisen korkealla. Inflaation aikana ihmiset ottavat rahat sukanvarresta ja heliborkorkoa kasvamasta ja ryhtyvät investoimaan, hankkimaan ja antamaan työtä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En puutu ed. Aittoniemen puheenvuoron talouspoliittiseen osaan, koska se on ennen sanotun toistamista ja siitä on keskusteltu moneen kertaan.

Sen sijaan kiinnitän huomiota alkuosaan, jossa oli tämä kuvioihin kuuluva rasistinen osa, sen uuteen ulottuvuuteen. Uusi ulottuvuushan on se, että ed. Aittoniemen taustavoimat, puolue, jonka riveissä hän eduskunnassa sitoutumattomana esiintyy, on ryhtynyt varsin voimallisesti ajamaan Karjalan palauttamista Emä-Suomen yhteyteen. Sillä alueella elää puolisen miljoonaa venäläistä, he puhuvat venäjän murretta, ja heidän olosuhteensa ovat aika kurjat tällä hetkellä. Jos yhteys Emä-Venäjään, Venäjän federaatioon, katkaistaan, he tulevat osana Suomea meidän vastuullemme. Olisi erinomaisen mielenkiintoista olla Suomen eduskunnassa kansanedustajana sinä päivänä, kun nämä puoli miljoonaa, ehkä miljoona, venäläistä joudutaan elättämään budjettivaroilla jonkin aikaa, ennen kuin he pystyvät ansaitsemaan itse leipänsä Suomessa. Olisi jännää katsoa, miten ed. Aittoniemi tuossa tilanteessa sanansa valitsisi.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi kiinnitti huomiota valtionyhtiöitten osalta lisäbudjettiin sisältyvään lausumaan. En osaisi sitä ihan niin lukea kuin ed. Aittoniemi. Selvästi se mahdollistaa sen, että valtionyhtiöihin voidaan hankkia oman pääoman rahoitusta muualtakin kuin valtion kassan kautta. Eihän siellä lue, että vain myymällä. Totta kai luonnollinen ratkaisu on myös se, että valtionyhtiöt voivat antaa osakeantaja ja sillä tavoin pyrkiä selviytymään rahoitustarpeestaan, kun valtiolla epäilemättä ei ole tällä hetkellä kovin paljon panostettavaa siihen suuntaan.

Mitä tulee tähän aikaan ja siihen, onko nyt järkevää lähteä keräämään ulkopuolista rahoitusta, tämä budjettihan selvästi puhuu pitkästä aikavälisestä. Siinä suhteessa se jättää myös täyden harkintavallan siihen, millä hinnalla kannattaa esimerkiksi osakkeita antaa merkitä uusjaossa. Minusta tämä on selvä poliittinen linjaus, jota hallitus on tehnyt ensimmäisessä mahdollisessa tilanteessa, ja tämä mahdollisuus on oltava. Toinen asia on, että se tietysti käytetään viisaasti hyväksi silloin, kun toisaalta tarve on suuri ja toisaalta tarve tulee mahdollisimman täysin tyydytetyksi.

Ulkomaalaispuoleen en haluaisi muutoin puuttua, mutta en oikein usko, että ne tuhat oleskeluluvan saanutta ovat ollenkaan suurin ongelma. Ed. Aittoniemenkin kannattaisi tutustua siihen problematiikkaan, joka liittyy mahdollisesti täysin kirjojen ja kansien ulkopuolella Suomessa oleskelevaan ulkomaalaisväestöön. Tässä saattaa olla ongelma, johon esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan turvallisuus- ja puolustusjaosto on nyt puuttunut ja pyrkinyt ainakin tässä vaiheessa selvittämään sen, että meillä riittää resursseja myös tämän tyyppiseen valvontaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näitä viljejä ulkomaalaisia ei käsitellä budjetissa. Siitä syystä se on kokonaan toinen asia.

Uskon, että ulkomaalaisia sijoittajia suomalaisiin konkurssiyhtiöihin ei löydy, ellei niihin saada myös määräsvaltaa. Toisin sanoen kysymys olisi näin ollen myynnistä.

Mitä tulee Karjalaan, sanon selkeästi sen, että en ole SMP:n kannoissa kiinni, vaan minulla on täysin omat kantani. Lähdän siitä, että Karjala on suomalaista isänmaan anturaa, joka on menetetty Neuvostoliitolle sodassa, jonka Neuvostoliitto todistettavasti aloitti. Näin ollen Karjalan takaisin saaminen on tähän liittyvä asia, jonka pitäisi tietysti tapahtua, mutta se ei ole kiinni siitä, mitä me haluamme. Mutta minä sanon, että se ei ole suomalaisille taloudellisesti missään tapauksessa mikään bisnes. Se on samanlainen bisnes kuin Länsi-Saksalle Itä-Saksa, ehkä huomattavasti pahempi vielä. Tämä on vastaus ed. Pulliaiselle. Minä tiedän ne ongelmat ja lähdän siitä, että se ei ole taloudellisesti bisnes. Meidän täytyy tarkoin harkita, mihin meidän resurssimme riittävät. Periaatekysymys on toinen asia, koska alue on Suomen mannerta. Tältä pohjalta minä haluaisin Karjalaa. Näen, että se

on taloudellisesti rasite, enkä ollenkaan hingusen perään tästä syystä.

Ed. B i a u d e t (vastauspuheenvuoro): Herr talman! Allt skall man höra innan öronen trillar av! Då refererar jag nog till rdm. Aittoniemiens anförande här och den rasistiska delen av det.

Minusta on järkevää taloudenpitoa, että tyhjiä tai vajaakäyttöisiä kuntoutuskeskuksia muunnetaan sellaiseen käyttöön, mihin on tarvetta. Pakolaisten vastaanottamisessa hyvä syy alentaa menoja olisi lyhentää anomusten käsitteilyaikoja ja sallia heille myös työnteko.

Voin vielä sanoa, että seuraus budjetissa olevasta leikkurista, toisin sanoen siitä, että leikataan kehitysmäärärahoja kolmanneksella, ei varmasti ole, että tänne tulee vielä vähemmän pakolaisia, vaan hätä maailmassa kasvaa ja painee pakolaisten vastaanottamiseen kasvavat. Mielestäni on jotenkin järkyttävää, kun kuulen jo vaikka kuinka monennen kerran ed. Aittoniemen suusta, että hädänalaisia, yhteiskunnassamme kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä on helppo haukkua. Toisten hätä asetetaan toisten hätää vastaan. Ei sellaista voi tehdä.

Ed. S a v o l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelliseen puheenvuoroon viitaten, jossa todettiin, että on järkevää ottaa käyttöön tyhjiä huoltoloita, haluan todeta, että budjetti pitää sisällään sen, että näitten huoltoitten henkilökunta koko vahvuudessaan jää pakolaiskeskuksiin; toisessa on yli 20 henkilöä ja toisessa yli 30. Asetan kysymyksen: Onko meille järkevää sosiaalipoliittikkaa se, että meillä esimerkiksi pakolaisvastaanottokeskuksissa on parempi miehitys kuin joissakin omissa sosiaalialan laitoksissamme? Tästä syystä en ole erityisen ihastunut hallituksen esitykseen, jossa todetaan, että henkilökunta poistuu vain luonnollisen poistuman kautta, vaan rakenteellisiin asioihin pitäisi myös pystyä puuttumaan.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Niin tässä keskustelussa kuin julkisessa keskustelussa yleensä valtionyritysten yksityistämiskaavimuksia on perusteltu sillä, että valtionyhtiöt ovat kannattamattomia ja tulevat valtiolle kalliiksi. Itse asiassa lähempi tarkastelu osoittaa kuitenkin molemmat väitteet perättömiksi.

Valtion vuonna 1990 saamat edellisen tilivuoden, siis vuoden 1989, osingot teollisuusyhtiöistään olivat peräti 666 miljoonaa markkaa. Osin-

got ylittivät siten 340 miljoonalla markalla valtion omiin yhtiöihinsä vuonna 1990 tekemät lisäsjoiotukset. Vuosina 1986—1990 valtion osakepääomasijoitukset omiin yrityksiinsä olivat 1 636 miljoonaa markkaa, mutta samana aikana osinkoina yhtiöistä saadut tulot olivat peräti 2 207 miljoonaa markkaa. Valtio sai siten näinä vuosina 631 miljoonaa markkaa enemmän yhtiöiltään kuin se niihin oli sijoittanut.

Voin ottaa tarkasteltavaksi myös pidemmän ajanjakson, esimerkiksi koko 1980-luvun. Huomaamme valtion saaneen osinkotuloina enemmän yhtiöiltään kuin se yhtiöihinsä samanaikaisesti sijoitti. Ainakin tässä suhteessa perätön on siis se väite, että valtion yritystoiminta olisi valtiolle kannattamatonta ja pitäisi siksi siirtää yksityiseen omistukseen.

Valtionyhtiöiden ns. efektiivinen tuotto on myös vuosi vuodelta parantunut. Valtion teollisuus- ja energiayhtiöiden efektiivinen osinkotuotto oli vuosina 1981—1990 keskimäärin 6,8 prosenttia. Todettakoon, että vuonna 1990 se oli jo 9,7 prosenttia ja edellisenä vuonna 1989 peräti 11,6 prosenttia. Kymmenen vuotta aikaisemmin, vuonna 1979, ns. efektiivinen osinkotuotto oli vain noin 3 prosenttia. Eli kymmenessä vuodessa valtionyhtiöiden osinkotuotto on kolminkertaistunut. Samanaikaisesti on oikealla ja valitettavasti myös keskustassa vaatimus hyvin menestyvien yhtiöiden yksityistämisestä kasvanut.

Kun valtionyhtiöiden osakeomistuksen arvonnousu ja osinkotuotto otetaan molemmat huomioon, on valtion teollisuus- ja energiayhtiöiden kokonaistuotto ollut keskimäärin noin 16—17 prosenttia vuodessa. Valtion osakesijoitukset ovat siten tuottaneet selvästi enemmän kuin esimerkiksi täysin riskittömät valtion obligaatit, joiden korkotuotto on ollut viime vuosina 12—13 prosenttia. Valtionyhtiöiden kasvava osinkotuotto on ollut mahdollista vain siksi, että valtionyhtiöiden kannattavuus on ollut hyvä. Niiden kannattavuus on ollut täysin verrannollinen yksityisiin vastaavan kokoisin yhtiöihin ja usein jopa paljon parempi.

Valtionyritysten yksityistämisen takana ovatkin siis muut syyt kuin yhtiöiden huono kannattavuus. Epäilemättä kyse on yleisen oikeistolaisuuden mukanaan tuomasta ideologisesta vaatimuksesta eräiden Länsi-Euroopasta saatujen surullisenkuuluisien esikuvien mukaisesti. Mitä ilmeisimmin nykyistä lamaa yritetään nyt käyttää hyväksi otettaessa nopeita askelia yksityistämisen suuntaan. Laman aikana valtionyritysten oletetaan olevan kaupan halvalla. Valtiovarain-

ministeri Viinanen kertoi äsken, että hallitus on tekemässä ohjelmaa valtionyhtiöiden yksityistämisenä ja tavoitteena on mm. valtionosuuden pienentäminen tuotantotoiminnasta.

Voimme sanoa, että nyt lisäbudjetissa hallitus ottaa aimo askeleen eteenpäin yksityistämisen suuntaan. Hallitushan esittää luopumista valtion määräysvallasta Enso-Gutzeit Oy:ssä ja Outokumpu Oy:ssä sekä määränemmistöä luopumista Valmet Oy:ssä ja Veitsiluoto Oy:ssä. Kauppa- ja teollisuusministeri Kauko Juhantalon mukaan tarve valtion omistussuuden vähentämiseen johtuu ennen kaikkea siitä, että näin luodaan laajempi pohja yhtiöiden pääomahuollolle ja paremmat edellytykset tarpeellisille toimialajärjestelyille. Juhantalon mukaan monessa tapauksessa yhtiöiden kehitykselle olisi edullista, mikäli niiden omistus olisi nykyistä laajemmalla pohjalla.

Keskustalaisen ministerin mielestä varsinaisia yksityistämisperaatioitakaan, joilla valtio luopuu kokonaan määräysvallastaan, ei pitäisi karttaa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Hallitus onkin vauhdilla ja keskustalaisen kauppa- ja teollisuusministerin johdolla ajamassa valtionyhtiöiden yksityistämistä ja romuttamassa näin omalta osaltaan Kekkonen kauden keskeisiä teollisuuspoliittisia tuloksia. Itse asiassa on kyse Kekkonen perinnön hukkaamisesta, joka tapahtuu nyt keskustan johdolla. Kummallista onkin se, että keskustan keskeiset ministerit ovat tässä kysymyksessä antautuneet kokoomuksen yksityistämiskampanjan vetojuhdiiksi.

Sinänsä yksityistäminen ei ole uusi asia. 1980-luvun aikana, jolloin sosialidemokraattinen puolue oli johtava hallituspuolue, valtio luopui Televa Oy:stä että Ajokki Oy:stä. Arvopaperipörssiin listautuminen on merkinnyt Outokumpu Oy:n, Rautaruukki Oy:n ja Valmet Oy:n osittaista yksityistämistä, mitä on perusteltu ennen kaikkea yhtiöiden pääomahuollon järjeistämiseksi.

SDP:n hallituskaudella, muistutettakoon myös se mieliin, valtio luopui kokonaan omasta laivanrakennustoiminnastaan. Tässä suhteessa ed. Luttisen vaatimus siitä, että ennen yksityistämistoimiin ryhtymistä pitäisi käydä laaja teollisuuspoliittinen keskustelu, tuntuu hieman jälkijättöiseltä. Tällaista keskustelua ei käyty silloinkaan, kun SDP oli johtava hallituspuolue ja kun SDP omalta osaltaan oli näyttämässä vihreää valoa valtion yritysten yksityistämiseksi.

Toki on sanottava se, että nyt kaavailut yksityistämistoimenpiteet ovat koko lailla laa-

jemmat ja tavoitteena näyttää olevan, kuten jo totesin, ideologisista syistä luopuminen huomattavasta osasta valtion yritystoimintaa kokonaan. Mutta perusteltakoon silloin nämä yksityistämisvaateet ideologisilla syillä eikä perättömillä väitteillä siitä, että valtion yritykset eivät kannata tai tuottavat valtiolle tappiota.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakso peräsi ed. Luttisen puheenvuoron johdonmukaisuutta. Muistikuvani mukaan kuitenkin ne teollisuuspoliittiset ratkaisut, joissa sosialidemokraatit ovat olleet mukana, eivät ole olleet lisäbudjetissa sivulauseissa. Tästä syystä erityisesti ed. Luttinen puuttui siihen, että tämän kokoiset asiat esitellään meille kuin sivumennen lisäbudjetin pienissä kappaleissa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Olen tullut olleeksi äänessä aika runsaasti tämän ilta-päivän aikana, ja niinpä tästä puheenvuorosta, jonka nyt esitän, on tuleva eräänlainen yhteenve-to siitä, mitä on tullut eri yhteyksissä lausutuksi joko varsinaisissa puheenvuoroissa tai vastauspuheenvuoroissa aikaisemmin. Arvoisa puhemies! Kuitenkin katson aiheelliseksi tämän yhteenvedon esittämisen, koska tässä on jonkin verran vielä uusia ulottuvuuksia.

Yhteisten asioiden hoito ja politiikka yleensä tarjoavat alati mahdollisuuksia virhearviointien tekoon. Euroopan historian suurimmat poliittiset virheet ovat syntyneet siitä, ettei poliittinen johto ole analysoinut oikein tilannetta eikä omaa poliittista voimaansa ja on näin valinnut keinon-sa tilanteeseen nähden väärin. Jos tueksi kaiva-taan näyttöjä lähihistoriasta, niitä voi poimia vaikka itäisen naapurin viime vuosien ja kuu-kausien tapahtumista.

Pääministeri Esko Ahon hallitus on aivan oikein havainnut, etteivät valtion tulot riitä tällä hetkellä menojen kattamiseen, mutta siihen oikeat havainnot ja niin muodoin johtopäätöksetkin päätyivät. Poliittinen likinäköisyys on suorastaan häiritsevää. Kaukonäköisellä ja poliittisesti taitavalla toiminnalla olisi plakkarissa ollut jo viikkoja sitten laaja yhteiskuntasopimus.

Yhteiskuntasopimuksen sijaan ministerit Aho ja Viinanen ovat saaneet aikaan ilmiön, johon kukaan muu ministeritaho ei ole aiemmin pystynyt. Senaatintorille kokoontui torstaina ainakin 35 000 palkansaajaa mielenosoitukseen. Merkittävä on, että yhteisrintamana olivat ensimmäis-

tä kertaa Suomen historiassa kaikkien palkan-saajakeskusjärjestöjen puheenjohtajat ja edusta-va joukko järjestöjen jäsenkuntaa. Puhujana oli mm. ministeri Viinanen puoluetoveri. Hän ei ylistänyt Viinanen poliittista linjaa. Yhteiskunta-sopimuksen sijasta on taitamattomalla asioiden hoidolla ajautettu vakavalle törmäyskurssille. Seuraavassa vaiheessa barrikadeille nousevat pääministerin maanviljelijäpuoluetoverit.

Entäpä jos olisi keväällä ryhdytty toimiin tarjoamalla budjetin raamit ja keskeiset osat työmarkkinaosapuolten arvioitaviksi ja heidän kanssaan neuvoteltaviksi? Sopimuksehan on onnistuttu jo vuosikymmeniä laatimaan ansio-kehitystakuineen ja purkuehtoineen. Nyt näyt-tää perustieto ja -taito puuttuvan. Tosin suveree-ni hallitsemisen halu on saattanut tässä tapauk-sessa mennä tarkoituksenmukaisen käyttäyty-misen ohi. Nyt on tarjolla vain sujuvasanaista uhoa ja uikutusta.

Hallitukselta näyttää puuttuvan peruspsyko-logian taito asioiden hoidossa ja hankkeidensa markkinoinnissa. AKT:n lakko tuomitaan, puunmyyntilakkoa ei. (Ed. Savolainen: Olen samaa mieltä!) Rahamarkkinoiden kasinopelurit saavat arvostelun heihin kohdistumatta synnin-päästön, ja heidän laskunsa siirretään ilmeen-kään värähtämättä veronmaksajien maksetta-vaiksi. (Ed. Savolainen: Ja asuntovelallisten!) — Myöskin asuntovelallisten, aivan oikein, ed. Savolainen.

Toimissaan epäonnistuneita yritysten omista-jia halutaan palkita kaikkien aikojen suurimmil-la tulonsiirroilla palkansaajilta. Suomalaisen työn tuottavuuden mahdollistanut sopimusjär-jestelmä halutaan murentaa ja siirtyä amerikka-laismalliseen lakkoilukäytäntöön, joka on ulos-mittausmentaliteetissään ja arvaamattomuudes-saan vertaansa vailla. Hallituksen linjaan kuu-luu, ettei esimerkiksi viime kevään palkkaliuku-mia paperiteollisuudessa tuomita. 1980-luvun lopun raikulimarkkinataloudesta ja kasinope-leistä ei ole mitään opiksi otettu. Mitään johto-päätöksiä ei ole ainakaan julkistettu.

Ilmeisesti STK:n innoittamana hallitus on ryhtynyt lannistamaan ay-liikettä, mutta tämä-kin näyttää menevän kiville. Työntekijät ja toi-mihenkilöt ovatkin ryhtyneet hallituksen odo-tusten vastaisesti hakeutumaan takaisin ammat-tiyhdistysten jäseniksi. Syyinä ovat tietenkin olleet eräiden ministerien palkka- ja sosiaalipoliit-tiset linjanvedot.

Onko ay-liike sitten kaikessa oikeassa? Ei missään nimessä. Eihän sen edes tarvitse olla.

Sille riittää, että sillä on joukkovoimaa ja tukijoi-
ta myös eduskunnassa. Erittäin olennaista on,
että kaikki työntekijäpuolta edustavat tahot ovat
yhteisessä rintamassa. Sopimustoiminta taas
lähtee siitä, että otetaan eri sopijapuolten näke-
mykset kohtuullisesti huomioon. STK:n ajatus,
että se voi yksin sanella sopimusehdot, osoittaa
jälleen kerran täydellistä osaamattomuutta.
Osaamattomuutta on ollut sekkin, että palkkaliu-
kumat ovat erällä aloilla olleet viime vuosina
kaksinkertaiset taulukkopalkkoihin sovittuihin
korotuksiin verrattuna.

Hallitus on tuonut eduskunnan käsittelyyn
lisäbudjettiesityksen sitä tukevine lakiesityksin-
een. Työttömyysluvut kielivät siitä, että tarvi-
taan sellaista järkevää toimeliaisuutta, joka työ-
listää tuottavalla tavalla kansalaisia luontoa
tuhoamatta ja samalla tuottaen valtiolle pikai-
sesti lisää verotuloja. Säästääkin pitäisi kaikkial-
la, missä voidaan, ja vaihtotasevajetta olisi saa-
tava pienemään.

Tässä akuutissa tilanteessa tulee toimien par-
haimmillaan olla sellaisia, että ne ovat toteutet-
tavissa lyhyessä ajassa. Uskon, että monet vihreät
odottivat käytyjen julkisten debattien perus-
teella, että hallitus olisi tuonut lisäbudjetin yhte-
tydessä eduskunnan käsiteltäväksi esityksiä, jot-
ka olisivat edistäneet kierrättävää taloutta ja
kotimaisten energian lähteiden käyttöä. Eihän
esimerkiksi työllisyysvälityskeskustelussa
asianomainen ministeri pystynyt esittämään
yhtään vasta-argumenttia vihreiden ehdotuksil-
le. Päinvastoin itse asiassa hän niitä kehui use-
ampaan kertaan.

Arvoisa puhemies! Entisessä Saksan liittota-
savallassa tajuttiin jo vuosikymmeniä sitten, että
todellinen vauraus lähtee rakenteellisesta säästä-
misestä. Se tarkoittaa, ettei luonnonvaroja ja
energiaa tuhlaata. Luonnon saastuminen ja kaa-
topaikkaongelmat olivat tuolloin muodostumas-
sa Saksalle ylivoimaiseksi. Rakenteellista sääs-
töä syntyy, kun raaka-aineita kierrätetään.

Kun verrataan kierrätyspaperin valmistamis-
ta siihen, että paperi valmistettaisiin neitseellisest-
tä puusta, luvut ovat selvät: Näin saastutetaan
ilmaa 74 prosenttia, vettä 35 prosenttia vähem-
män sekä kulutetaan vettä 58 prosenttia, ener-
giaa 64 prosenttia vähemmän. Niinpä Saksassa
paperi kierrätetään kaikki kahdeksan mahdollis-
ta kertaa. Kun kierrätys kohdistuu myös muihin
raaka-aineisiin, kuten metalleihin, lasiin, vaate-
kuituihin ja nyt jo muoveihinkin, kierrätyspro-
sentti on kohonnut yli 50:n, kuten olemme täällä
hyvin monta kertaa tänä päivänä todenneet.

Meillä prosentti on tällä hetkellä vain 16. Saksa
pystyi saamaan aikaan myös ns. pakkausasetuk-
sen, mikä sekkin on moneen kertaan täällä tänä
päivänä todettu. Yritys on nyt velvoitettu osta-
maan takaisin käytetyt pakkaukset. Tämä pak-
kottaa kehittämään mm. pakkausmuoveista
kierrätys- ja/tai kompostointikelpoista.

Muut Pohjoismaat ovat menneet nousukas-
henkisen Suomen ohi näissäkin asioissa. Tänä
vuonna on Tanskassa asetettu tavoitteeksi kier-
rätysprosentin kohottaminen 17 prosentista 48
prosenttiin kolmessa vuodessa. Norjassa tavoit-
teet ovat saman suuntaiset, mutta niissä on
otettu huomioon maan vuoristoisuus. Ruotsissa
on saatu aikaan säädös, joka antaa kunnille
oikeuden velvoittaa hyötyjätteiden lajitteluun
niiden syntyäpaikoilla.

Juuri nyt on oikea aika luoda maahan toimiva
kierrätysjärjestelmä, johon kuuluvat myös hyö-
tyjätteiden sisältämien raaka-aineiden jälleen-
käyttötehtaat. Näin saadaan aikaan kymmen-
tuhansia mielekkäitä työpaikkoja ja nopeasti.
Alkuvaiheessa rahoitus on hoidettavissa kiinteis-
töveron kaltaisella jätemaksulla. Käytännössä
tämä tarkoittaa mm. sitä, että Ovako tulee ottaa
rahan avulla jonkin valtionyhtiön haltuun.
Mallia voi ottaa vaikkapa tapauksesta SKOP.

Toinen keino, jolla luodaan nopeasti suuri
määrä mielekkäitä ja erittäin tarpeellisia työ-
paikkoja, on puun käyttö energian lähteenä.
Meillä monet metsät kaipaavat pikaisesti har-
vennushakkuita. Jollei niitä saada pikaisesti
käyntiin, metsät riukuuntuvat. Jo tästä syystä ja
siitä syystä, että siirtymällä tämän kaltaisten
uusiutuvien kotimaisten energialähteiden käyt-
töön säästetään tuontipolttoaineissa, on tehtävä
pikaisesti tarvittavat vero- ja tukipoliittiset pää-
tökset.

Metsänparannusvarojen käytön tulee olla
sidoksissa puun käyttöön energian lähteenä.
Niille, jotka epäilevät, etteivät Suomen metsät
kestä puun lisääntyvää käyttöä energian lähtee-
nä, totean, että meillä syntyy parhaillaan vuo-
dessa kymmeniä miljoonia kuutiometrejä hak-
kuusäästöjä ja syntyy nimenomaan väärällä
tavalla. Niille, jotka sanovat, että puu on kallista
energiaa lähteenä, on syytä todeta, että esimer-
kiksi Saksan teollisuus maksaa käyttämästään
energiasta yli kolme kertaa enemmän kuin Suo-
men. Niille, joille juolahtaa tässä yhteydessä
kasvihuoneilmiö mieleen, on syytä muistuttaa,
että puun polttamisessa syntynyt hiilidioksidi
sitoutuu uuden metsän kasvussa. Ydinvoimaa
tuotettaessa syntynyt korkea-aktiivinen jäte ei

taas sitoudu mihinkään, vaan säilyy aktiivisena tuhansia vuosia.

Arvoisa puhemies! Kuvaavaa tarjolla olevien poliittisten vaihtoehtojen erilaisuudelle on, että hallitus esittää lisäbudjetissaan yksistään moottori- ja moottoriliikenneteiden rakentamisiin liittyviin korvausmenoihin lisäystä 40 miljoonaa markkaa, kun näihin on jo tämän vuoden varsinaisessa budjetissa osoitettu 194 miljoonaa markkaa. Jos mainitut rahamäärät käytettäisiin kierrättävään talouteen ja puun käytön edistämiseen energian lähteenä, edistettäisiin Suomen vaurautta ja työllisyyttä aimo tavalla sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lisäbudjetti on jossakin määrin perinteinen, rutiinomainen, mutta toisaalta se kertoo kyllä hirvittävästä työttömyystilanteen kasvusta ja sen aiheuttamista menoista. Itse asiassa lisäbudjettia voisi luonnehtia muutamalla sanalla. Sen rakenne on seuraava: menot kasvaa, tulot vähenee ja lainanotto lisääntyy. Pitkän päälle tällainen linja on tietysti kestävämpin yhtälö. Näin ei todellakaan voi jatkua.

Eniten kuitenkin jäin hämmästelemään lisäbudjettia ja ministeri Viinaseen puhetta niiltä osin, kun hän toteaa, että hallituksella ei tässä suhdannepoliittisessa tilanteessa ole elvytysvara, vaan kaikki vara menee lakisääteisten menojen kattamiseen. Mielestäni tällainen asian ilmaisu tässäkin tilanteessa on hallituksen konkurssijulistus ja käsien pystyyn nostaminen tilanteessa, kun tarvitsisi jotain tehdä.

Yhdyn myös voimakkaasti niihin, jotka arvostelevat hallitusta siitä, että lisäbudjettiin on tuotu ehdotus valtionyhtiöitten omistuspohjan ja luonteen muuttamisesta niin, että määräysvallasta Enso- Gutzeitin ja Outokummun osalta luovutaan ja määräenemmistövalta Valmetissa ja Veitsiluodossa myös ollaan antamassa muualle. Mielestäni näiltä osin kohtalokkaalla tavalla ja tietysti poliittisella päätöksellä hallitus tulee osoittautumaan tuhlaajapojaksi, joka tuhlaa kansallisuusomaisuutta varsinkin, jos tässä suhdannepoliittisessa tilanteessa alle käyvän hinnan myydään, kuten todetaan mm. Valmetin osakkeitten myymisen osalta.

Mielestäni tällaiselle toimenpiteelle ei pidä antaa jalansijaa, vaan vastustan ja arvelen niin, että vasemmistoliiton ryhmä kokonaisuudessaan vastustaa hallituksen esitystä näiltä osin. Kyllä ehdottomasti valtionyhtiöitten yksityistäminen tällä tavalla lisäbudjetin yhteydessä pitää saada pois ja asiasta pitää käydä varsin voimakas keskustelu.

Olen myös hämmästellyt pääministeri Ahon herkkyyttä ja hienohipiäisyyttä työmarkkinajärjestöjä kohtaan, kun hän arvosteli työmarkkinajärjestöjä viime torstain mielenosoitustilaisuudesta, joka Senaatintorilla pidettiin. Ahohan kuulutti suurin piirtein sitä, aikovatko työmarkkinajärjestöt taloudellisen kriisin ohella myös poliittista kriisiä maahan rakentaa. Mielestäni vastaus on niinpäin, että hallitus omalla politiikallaan on edellytykset luonut poliittiselle kriisille eikä työmarkkinajärjestöillä tässä suhteessa suinkaan ole pääministerin näkemysten mukaisia toimintatavoitteita, vaan tavoitteena on pikemminkin puolustaa palkkatyöntekijöitten ja ammattiyhdistysliikkeen oikeutettuja näkemyksiä tilanteesta työntekijöitten elinmahdollisuuksien säilymisestä.

Jään myös henkilökohtaisesti todella mielenkiinnolla odottamaan, mitä tässä suhteessa pääministeri aikoo sanoa loppukuusta Helsinkiin ryntäävälle maataloustuottajien lähetystölle. Ovatko he rakentamassa poliittista kriisiä taloudellisen kriisin lisäksi, joka nyt pääministerin kuvaamalla tavalla on menossa? Tai mitä pääministeri aikoo viestittää eläkeläisille, jotka ovat tulossa osoittamaan mieltään hallituksen eläkepolitiikkaa kohtaan, kun eläkeindeksit aiotaan jäädyttää ja eläkeläisille säilyttää kansaneläkevaikutusmaksu?

Mielestäni kaikilla näillä tahoilla on oikeus ilmaista mielipiteensä tätä keinoa hallitusta ja sen politiikkaa kohtaan.

Olen myös hämmästellyt sitä puuttumattomuutta, mikä hallituksen taholla on sen suhteen, että ei ole sormeaa nostettu eikä heristely niille pääomapiireille, jotka estoitta vievät valuuttaa tällä hetkellä maasta ulos. Jo yli 40 miljardia tähän mennessä tänä vuonna on viety rahaa. Eikö tämä ole poliittisen kriisin luomista tähän maahan? Ainakin se on devalvaatio-odotusten ylläpitämistä, ja siihen suuntaan toimitaan. Minusta nämä instituutiot ja kasvottomat pääomat, jos niin halutaan ilmaista, pelaavat tällä hetkellä epäisänmaallista peliä eivätkä suinkaan ole missään kansallisissa talkoissa tämän onnetoman työttömyystilanteen parantamiseksi. Vii-

me vuonna vietiin pääomia 13 miljardia maasta. Se vastasi 2 prosentin bruttokansantuotteen kasvun osuutta ja 20 prosentin osuutta kotimaisista nettoinvestoinneista maassa. On aika järkyttävää, että hallitus ei näihin puutu.

Samalla tavalla toisaalta hallitus siunaa kyllä sitten SKOPin kaltaisia ratkaisuja, ja ilmeisesti on odotettavissa ja pelättävissä, että instituutioiden ja yritysten osalta on suurien ruumiiden pesu kulissien takana menossa, ja varmasti niistä sitten lasku lankeaa veronmaksajille, kuten on tulossa esimerkiksi SKOPin osalta, kuten on tapahtunut Wärtsilän osalta jne.

Arvoisa puhemies! Varsinainen tähän lisäbudjettiin ja työllisyyteen liittyvä asiani koskee sitä, että kyllä tämän hallituksen työvoimapolitiikka on varsin erikoislaatuista nykytilanteessa. Esimerkiksi Porissa tällä hetkellä työttömyys huutelee lähellä 15:tä prosenttia. Siellä on yli 5 000 työttöntä, joista huomattava osa on huippuammattimiehiä, metallimiehiä, - naisia jne. Samanaikaisesti kun Tahkoluodon voimalaitosta rakennetaan, työvoiministeri on työvoimapiiriin ja Porin työvoimatoimiston kannan vastaisesti myöntänyt ulkomaiselle työvoimalle työskentelyluvan. Esimerkiksi Tahkoluodossa on tällä hetkellä 85 puolalaista, joille on myönnetty 15 kuukauden työskentelylupa. Molemmat, sekä Satakunnan työvoimapiiri että Porin työvoimatoimisto, ovat näitä hankkeita vastustaneet.

Olen tänään saanut käsiini Rauma-Repola Offshore -teollisuuden vastaavan ennakkohakemuksen työvoiministeriölle, jossa haetaan 200 ulkomaisen työntekijän työskentelyoikeutta puolen vuoden ajaksi Rauma-Repolaan tilanteessa, jossa oma väki on lomautettu, irtisanottu ja, kuten sanoin, satoja ammattitaitoisia metallimiehiä kävelee työttömänä nimenomaan niistä tehtävistä, joihin anomuksen perusteluissa viitataan, hitsaajia, levyseppiä ja putkiasentajia. Näitä meiltä kyllä riittää ilman, että tarvitsee ulkomaisen työvoiman tulla tekemään niitä töitä.

Mutta ehkäpä perustelun oleellinen osa näiltäkin osin tulee esille, kun lainaan tästä hakemuksesta vain yhden virkkeen, joka kuuluu näin: "Kyseinen alihankinnan suorittaminen on välttämätön työvoimakustannusten saamiseksi kilpailukykyiselle tasolle." Täällä ei ole yhtään hallituksen ministeriä paikalla, enkä tietenkään saa tänä iltana mitenkään vastausta tähän epäjohtomukaiseen työvoimapolitiikkaan. Mutta sen voin vakuuttaa näiltä osin, että asia ei minun puolestani ainakaan tähän jää. Tulen hallitusta

patistamaan ja kysymään työvoiministeriltä, miksi näin menetellään tässä tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Eräs asia vielä puheenvuoron loppuksi. Ministeri Viinanen esittelypuheenvuorossaan totesi, että tupopöytäin hallituksella ei ole enää mitään annettavaa sen lisäksi, mitä jo moneen kertaan julkisuudessa on sanottu. Kuitenkaan en ole välttynyt siltä vaikutelmalta, ettei kulissien takana olla rakentamassa jotain muodollista herkkupöytää ay-liikkeelle mahdollisesta asuntojen lisärakentamisesta. Pelkäänpä vain varsinaiseen budjettiin liittyen muodostuvan tilanteen siksi, että numeroita budjettiin tulee lisää mutta ei yhtään lisää asuntoja. Eli tässä tarjotaan ikään kuin tyhjää täkyä.

Eräs kansalainen tänään otti yhteyttä tulotilanteeseen liittyen ja pyysi välittämään sellaisen tiedon, joka saattaisi edesauttaa umpikujassa olevien neuvottelujen eteenpäinviemistä. Tämän kansalaisen mielipiteen nyt välitän pöytäkirjan välityksellä, koska hallituksen herroja tai rouvia ei täällä paikalla ole: Kun nyt pääministeri ja hallitus vaativat kaikkia tulonsaajia alentamaan elintasaan, palkkoja pitää alentaa jne., niin miksi ei tässä tilanteessa hallitus ole ryhtynyt toimenpiteisiin rahalaitosten, lähinnä tietysti pankkien, kanssa sen suhteen, että jos syntyy tällainen tulopoliittinen ratkaisu, jota hallitus toivoo, niin pankkien tulisi ehdottomasti yhtä pitkäksi ajaksi jäädyttää lainojen takaisinmaksua, koska pankit joka tapauksessa perivät takaisinmaksuja ja kovat korot, ja tällä tavalla ihmiset sitten joutuvat erinomaisen suuriin vaikeuksiin, kun muutoin elintasa alennetaan? Mielestäni tässä olisi yksi sellainen asia, jota hallituksen tulisi vielä pohtia lähipäivien aikana, löytyykö keinoja edesauttaa lukkiintuneen tilanteen laukaisemiseksi, joka tällä hetkellä tuloneuvotteluissa on.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Laaksosen puheenvuoroon ulkomaisen työvoiman käytöstä täytynee kai todeta, että meillähän on pääkaupunkiseudulla erittäin paljon, jos tietoni ovat oikeita, virolaisia työntekijöitä sellaisissa tehtävissä, joihin ilmeisesti ei aikaisemmin ole saatu riittävästi kotimaista työvoimaa. Yhtenä syynä lienee myös työvoiman hinta, eli meillähän korkea kustannustaso ja palkkataso aikaansaa sen, että me olemme kustannuskriisissä. En tiedä tätä ed. Laaksosen esille ottamaa tapausta, mutta varmaankin yrittäjälle, joka tämänmoisen anomuksen on jättänyt, on yhtenä perus-

teena kustannuskysymys. Sitä taustaa vasten me tarvitsisimme sen yhteiskuntasopimuksen, jonka syntymistä varmasti vasemmistopuolueet omalla toiminnallaan olisivat voineet edesauttaa. Pakosti on tullut vähän sellainen mielikuva, että tässä enemmän pyritään vallankäyttäjiä vaihtamaan kuin yhteisvastuuta kantamaan.

Ed. T. R o o s : Rouva puhemies! Ed. Laaksonen sanoi Rauma-Repola Offshoren tapauksesta. Samassa, heidän työvoimaministeriölle lähettämässään paperissa pyydetään nopeita toimenpiteitä, nopeata vastausta. Ajatus on tietysti se, että esimerkiksi eduskunnasta ei päästäisi puuttumaan väliin, puhumattakaan jostakin muusta. Kaikki maakunnasta lähteneet lausunnot ovat olleet kielteisiä. Rauma-Repola tarjoaa jopa näin, että yhtiö järjestää asunnon kyseessä olevalle alihankkijahenkilöstölle; se on näin pitkälle jo suunniteltua.

Esimerkiksi Porin työvoimatoimisto ilmoittaa, että työvoimapolitiittisia perusteita työlupien myöntämiselle ei ole. Eikä niitä tietysti tulekaan, mutta muita poliittisia perusteita näyttää kyllä löytyvän, jos työministeriön vastaus on tähän myönteinen. Se on myönteinen alueelle, jossa tällä hetkellä työttömyys on 14,5 prosenttia ja jossa työttömyys erityisesti metallissa on kaikkein pahin. Jos nyt tälle Rauma-Repola Offshorelle vastataan myönteisesti ja se saa ne 200 tuoda sieltä lisäämään työttömyyttä, niin puheet siitä, että tämä hallitus harjoittaa politiikkaa, jolla poistetaan meiltä työttömyys, saa laittaa niille kuuluvaan omaan arvoonsa.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jos ulkomaisen työvoiman tuontia Suomeen jatketaan, me joudumme työmarkkinoilla tietyllä tavalla hallitsemattomaan tilaan, joka on vaarallinen ennen pitkää, koska tätä kehitystä ei varmasti hyvällä silmällä katsota työttömien henkilöiden piirissä.

Kysymys on siitä, että Suomessahan on korkeat tuotantokustannukset. Siitä huolimatta meidän palkkamme keskimääräisesti eivät esimerkiksi Euroopassa lainkaan edusta korkeinta mahdollista tasoa. Nyt voidaan kysyä, mikä ihme siihen asiaan vaikuttaa, että on korkeat työvoimakustannukset. Kysymys on siitä, että suomalaiset eivät saa tuotteistaan riittäviä markkoja ulkomailla, koska meidän markkamme on huikeasti eli 10—15 prosenttia yliarvostettu, se voidaan jo tänä päivänä sanoa. Sitä kautta asia

on korjattava. Silloin asiat menevät omiin lokeroihinsa.

Mitä tulee ed. Laaksosen 40 miljardiin, täytyy toki sanoa, että se kaikkihan ei tietysti ole Suomesta vietyä vaan ulkomailta lainattua rahaa, joka on siis sijoitettu ulkomailta lainattuna rahana. Se olisi tietysti voitu tuoda Suomeenkin. Ei se ole näin suuri, siitä on valtaosa lainattu ulkomaisista pankeista ja sijoitettu ulkomailla. Suomesta on ehkä viety 17—18 miljardia markkaa ulos rahaa, ja loput ovat sitten ulkomailta lainattua.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa ei tarvitse käydä julkista kiistelyä summasta. Haluan kutsua ed. Aittoniemen työhuoneeseeni katsomaan Suomen Pankin viralliset luvut, jotka olen eduskunnan tietopalvelun kautta viime viikolla tilannut, joista ed. Aittoniemi näkee tarkvittaessa myös maittain, mihin rahat ovat menneet. Myös ed. Aittoniemi näkee samoista tilastoista sen, kuinka olemattoman vähän meille vastaavasti on ulkomaisia sijoituksia kymmenen viime vuoden aikana tehty. Luvut löytyvät, joten veli on hyvä ja tulee katsomaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Uusia hallituksen esityksiä

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 4 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 101, 102, 105, 108, 112, 113 ja 118—123, jotka nyt on edustajille jaettu.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto

13) Hallituksen esitys n:o 95 laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerihohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain voimassaoloajan jatkamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

14) Hallituksen esitys n:o 96 laeiksi maaseutuelinkeinolain, porotalouslain, luontaiselinkeinolain ja kolttalain muuttamisesta

15) Hallituksen esitys n:o 97 laiksi Valtion viljavarastosta annetun lain 7 ja 9 §:n muuttamisesta

hallintovaliokuntaan

16) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi tilastokeskuksesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 (HE 73)

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE 74)

19) Talousvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 75)

20) Talousvaliokunnan mietintö n:o 11 (HE 76)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13. Kyselytunti on ensi torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 18.21.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola (s. 1883 — 1888)

Seppo Tiitinen (s. 1888 — 1930)